

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İNŞAAT MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

TOPLU KONUTLARDA ÇALIŞAN
YÜKLENİCİ VE MÜŞAVİRLERİN İŞ SAĞLIĞI
VE GÜVENLİĞİ KAPSAMINDA BULANIK
MANTIKLA RİSK ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN	HAZIRLAYAN
Prof. Dr. Ali Sayıl ERDOĞAN	Mehmet Ömür GEZER

ELAZIĞ – 2015

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İNŞAAT MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

TOPLU KONUTLARDA ÇALIŞAN
YÜKLENİCİ VE MÜŞAVİRLERİN İŞ SAĞLIĞI VE
GÜVENLİĞİ KAPSAMINDA BULANIK MANTIKLA RİSK ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

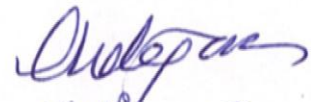
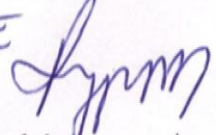
Prof. Dr. Ali Sayıl ERDOĞAN

HAZIRLAYAN

Mehmet Ömür GEZER

Jürimiz 20.02.2015 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans tezini oy birliği ile başarılı kabul etmiştir.

Jüri Üyeleri:

1. Prof. Dr. Ali Sayıl ERDOĞAN
2. Prof. Dr. Zülfi Gınar ULUCAN
3. Prof. Dr. Ragıp İNCE

F. Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Halil HASAR
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Dünyada ve ülkemizde sanayileşmeye ve teknolojik gelişmelere paralel olarak, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili bir takım sorunlar ortaya çıkmıştır. İş verimini ve işletmeyi tehlikeye sokması nedeniyle bu sorunlar üzerinde düşünülmesi gerekliliği doğmuştur. Yapılan çalışmalar sonucunda işyerlerinde çalışma düzenini ve koşullarını kapsayan birtakım kurallar ve kanunlar yürürlüğe konmuştur. Geçen zaman içinde bu düzenlemelerin yetersiz olduğunun gözlemlenmesiyle birlikte soruna daha değişik açılardan yaklaşılması gerekliliği hissedilmiş ve yapılan çalışmalar sonucunda “İş Sağlığı ve Güvenliği” kavramı doğmuştur. Bu dönemden itibaren çalışanların iş sağlığı ve güvenliği konusuna bilimsel olarak yaklaşılmaya başlanmıştır.

Yapı sektöründe iş sağlığı ve güvenliği konusundaki mevcut uygulamaların incelenmesi ve sorunların tespiti önem taşımaktadır. Bu çalışmada, yapı üretim sektöründe iş sağlığı ve güvenliği mevzuatının uygulanma düzeyi belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma kapsamında, yüklenici ve müşavirlere yönelik olarak toplu konut örneğinde anket çalışması yapılmıştır.

Katkılarından ötürü danışmanım Prof. Dr. Ali Sayıl ERDOĞAN’ave hayatımın her aşamasında destek olan aileme teşekkür ederim.

Mehmet Ömür GEZER

Elazığ – 2015

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER.....	III
ÖZET.....	V
SUMMARY.....	VI
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	VII
TABLOLAR LİSTESİ	VIII
KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ.....	IV
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM I. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	2
1.1. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNE GENEL BİR BAKIŞ	2
1.1.1. İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramı ve Kapsamı	2
1.1.2. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihçesi	3
1.1.3. Dünyada ve Türkiye’de İş Sağlığı ve Güvenliği	4
1.1.4.Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği	6
1.2. İlgili Araştırmalar	7
BÖLÜM II. METODOLOJİ.....	9
2.1. Araştırmanın Konusu.....	9
2.2. Araştırmanın Önemi	10
2.3. Araştırmanın Amacı	11
2.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	11
2.5. Araştırmanın Sayıltıları	11
2.6. Tanımlar	12
2.7. Araştırmanın Yöntemi	14
2.8. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	14
2.9. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi	15
2.10. Verilerin Toplanması ve Analizi	16

BÖLÜM III. BULGULAR VE YORUM.....	21
3.1. Firmaların Genel Nitelikleri, Faaliyetleri ile İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarına İlişkin Bulgular	21
3.2. Toplu Konut İnşaatlarının İş Sağlığı ve Güvenliği Kapsamında Bulanık Mantıkla Risk Analizine İlişkin Bulgular.	29
BÖLÜM IV. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	42
KAYNAKLAR.....	44
EKLER	48
ÖZGEÇMİŞ.....	83

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Toplu Konutlarda Çalışan Yüklenici ve Müşavirlerin İş Sağlığı ve Güvenliği Kapsamında Bulanık Mantıkla Risk Analizi

Mehmet Ömür GEZER

**Fırat Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
İnşaat Mühendisliği Anabilim Dalı
Elazığ–2015, Sayfa: IX + 83**

Türkiye’de ve Dünyada iş sağlığı ve güvenliğinin önemi her geçen gün artmaktadır. Türkiye’de yürürlükte bulunan yasalar, iş sağlığı ve güvenliği konusunda önemli hükümler içermektedir. Yapı sektörü, tehlikeli iş kolları arasında yer almaktadır. İstatistiklere göre, ölümle sonuçlanan kaza değerleri Türkiye’de gelişmiş ülkelerin değerlerinden daha fazladır. Bu durum, bu tezin hazırlanmasına yön veren etkenlerden birini oluşturmaktadır.

Bu çalışmada, yapı üretim sektöründe iş sağlığı ve güvenliği mevzuatının uygulanma düzeyi belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma kapsamında, yüklenici ve müşavir firmalara yönelik olarak toplu konut örneğinde anket çalışması yapılmıştır. Burada amaç, yüklenici ve müşavirlerin iş sağlığı ve güvenliği kapsamında hukuksal sorumluluklarını yerine getirip getirmediğini belirlemek ve ne kadar risk altında olduklarını tespit etmektir.

Çalışmada kullanılan yöntem; anket çalışması sonrasında, anket sonuçlarının bulanık kural tabanlı olarak sisteme uygulanması ve karşılaşılan risk değerinin belirlenmesi şeklindedir.

Anahtar Kelimeler:İş sağlığı ve güvenliği, toplu konut, bulanık mantık, risk analizi, MATLAB.

SUMMARY

Master Thesis

Risk Analysis Using Fuzzy Logic within the context of Occupational Health and Safety to Contractors and Consultants Working in Housing Estate

Mehmet Ömür GEZER

**The University of Firat
Graduate School of Natural and Applied Sciences
The Department of Civil Engineering
Elazığ-2015, Pages: IX + 83**

The importance of occupational health and safety in Turkey and in the world is increasing every day. The laws in force in Turkey, contains important provisions on occupational health and safety. Construction sector is among the dangerous businesses. According to statistics, fatalities value is greater than the value of the developed countries in Turkey. This is one of the factors that shape the preparation of this thesis.

In this study, the application level of the occupational health and safety regulations on the construction manufacturing sector has been determined. Within this study, survey was conducted for the contractor and consultant firms in the example of housing estate. The aim is, to determine if the contractor and consultant firms fulfill their legal responsibilities within the scope of occupational health and safety and to identify how they are at risk.

The method used in this study is to apply to the survey results to system with fuzzy rule-base and to determine the value of the risks encountered.

Keywords: Occupational health and safety, housing estate, fuzzy logic, risk analysis, MATLAB.

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1. Giriş değişkenleri genel görünüm
- Şekil 2. Çalışan sayısı giriş değişkeni üyelik fonksiyonu
- Şekil 3. Faaliyet yılı giriş değişkeni üyelik fonksiyonu
- Şekil 4. Kalite sistemleri giriş değişkeni üyelik fonksiyonu
- Şekil 5. Acil müdahale giriş değişkeni üyelik fonksiyonu
- Şekil 6. Kontrol giriş değişkeni üyelik fonksiyonu
- Şekil 7. Güvenlik birimi giriş değişkeni üyelik fonksiyonu
- Şekil 8. İş sağlığı ve güvenliği çıkış değişkeni üyelik fonksiyonu
- Şekil 9. Bulanık Risk Değerlendirme Kural Tabanı
- Şekil 10. Kural Tabanı program çıktısı
- Şekil 11. Çalışan sayısı çıktı değeri grafiği
- Şekil 12. Faaliyet yılı çıktı değeri grafiği
- Şekil 13. Kalite sistemleri çıktı değeri grafiği
- Şekil 14. Acil müdahale çıktı değeri grafiği
- Şekil 15. Kontrol çıktı değeri grafiği
- Şekil 16. Güvenlik birimi değeri grafiği
- Şekil 17. Çalışan sayısı ve kalite sistemleri çıktı değerlerinin 3 boyutlu grafiği
- Şekil 18. Çalışan sayısı ve güvenlik birimi çıktı değerlerinin 3 boyutlu grafiği
- Şekil 19. Faaliyet yılı ve kontrol çıktı değerlerinin 3 boyutlu grafiği
- Şekil 20. Kalite sistemleri ve kontrol çıktı değerlerinin 3 boyutlu grafiği
- Şekil 21. Çalışan sayısı ve faaliyet yılı çıktı değerlerinin 3 boyutlu grafiği

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Tehlike olabilirliği değerleri

Tablo 2. Olası sonuçlar ve zararın şiddetine ilişkin değerler

Tablo 3. Risk matrisi

Tablo 4. Oluşturulan risk matrisine göre kabul edilebilirlik değerleri

Tablo 5. Firmaların TOKİ ile ilgili yürüttükleri faaliyete göre dağılımları

Tablo 6. Firmaların faaliyet alanlarına göre dağılımları

Tablo 7. Firmaların faaliyete başladıkları yıla göre dağılımları

Tablo 8. Firmaların çalışan personel sayısına göre dağılımları

Tablo 9. Firmaların uyguladıkları kalite sistemlerine göre dağılımları

Tablo 10. Firmaların iş yeri sağlık ve güvenlik biriminin mevcut olup olmama durumuna göre dağılımları

Tablo 11. Firmaların iş yeri hekiminin mevcut olup olmama durumuna göre dağılımları

Tablo 12. Firmaların iş güvenliği uzmanının mevcut olup olmama durumuna göre dağılımları

Tablo 13. Firmaların ortak sağlık ve güvenlik biriminden hizmet alma durumuna göre dağılımları

Tablo 14. Firmaların işçilerin sağlık kontrollerini düzenli olarak yapıp yapmama durumuna göre dağılımları

Tablo 15. Firmaların çalışma ortamının iş güvenliği açısından sürekli olarak kontrol edilme durumuna göre dağılımları

Tablo 16. Firmaların iş güvenliğiyle ilgili olarak işçilerine gerekli eğitim, danışmanlık ve bilgilendirme hizmetlerini yerine getirme durumuna göre dağılımları

Tablo 17. Firmaların ilkyardım ve acil müdahale hizmetlerini yerine getirme durumuna göre dağılımları

Tablo 18. Firmaların acil müdahale planının mevcut olup olmama durumuna göre dağılımları

Tablo 19. Firmaların iş kazalarına ilişkin kayıt tutma durumuna göre dağılımları

Tablo 20. Firmaların iş yerinde ölümlü kaza olup olmama durumuna göre dağılımları

Tablo 21. Firmaların iş güvenliğinin sağlanması için iş yerinde işçilere yönelik uyguladıkları disiplin tedbirlerine göre dağılımları

Tablo 22. Firmaların iş güvenliği uygulamalarına ilişkin görüşlerinin dağılımı

Tablo 23. Bulanık Risk Değerlendirme İş Sağlığı ve Güvenliği Tablosu

KISALTMALAR VE SEMBOLLER LİSTESİ

AB	:Avrupa Birliği
bkz.	: Bakınız
Çev.	: Çeviren
Ed.	: Editör
ILO	: (International Labor Office) Uluslararası Çalışma Örgütü
İSG	: İş sağlığı ve güvenliği
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
ss	: Standart sapma
TDK	: Türk Dil Kurumu
TOKİ	: Toplu Konut İdaresi
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
vs.	: vesaire
$\bar{x}$	: Aritmetik ortalama
WHO	: (World HealthOrganization) Dünya Sağlık Örgütü
%	: Yüzde

GİRİŞ

Dünyada ve ülkemizde sanayileşmeye ve teknolojik gelişmelere paralel olarak, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili bir takım sorunlar ortaya çıkmıştır. İş verimini ve işletmeyi tehlikeye sokması nedeniyle bu sorunlar üzerinde düşünülmesi gerekliliği doğmuştur. Yapılan çalışmalar sonucunda işyerlerinde çalışma düzenini ve koşullarını kapsayan birtakım kurallar ve kanunlar yürürlüğe konmuştur. Geçen zaman içinde bu düzenlemelerin yetersiz olduğunun gözlemlenmesiyle birlikte soruna daha değişik açılardan yaklaşılması gerekliliği hissedilmiş ve yapılan çalışmalar sonucunda “İş Sağlığı ve Güvenliği” kavramı doğmuştur. Bu dönemden itibaren çalışanların iş sağlığı ve güvenliği konusuna bilimsel olarak yaklaşılmaya başlanmıştır.

Türkiye’de ve Dünyada iş sağlığı ve güvenliğinin önemi her geçen gün artmaktadır. Türkiye’de yürürlükte bulunan yasalar, iş sağlığı ve güvenliği konusunda önemli hükümler içermektedir. Yapı sektörü, tehlikeli iş kolları arasında yer almaktadır. Bu durum, bu tezin hazırlanmasına yön veren etkenlerden birini oluşturmaktadır.

Yapı sektöründe iş sağlığı ve güvenliği konusundaki mevcut uygulamaların incelenmesi ve sorunların tespiti önem taşımaktadır. Bu çalışmada, yapı üretim sektöründe iş sağlığı ve güvenliği mevzuatının uygulanma düzeyi belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma kapsamında, yüklenici ve müşavirlere yönelik olarak toplu konut örneğinde anket çalışması yapılmıştır.

BÖLÜM I

1. KURAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın bu bölümünde iş sağlığı ve güvenliği kavramı, iş sağlığı ve güvenliğinin tarihçesi, Dünyada iş sağlığı ve güvenliği, Türkiye’de iş sağlığı ve güvenliği ile yapı işlerinde iş sağlığı ve güvenliği konuları yer almaktadır.

1.1. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNE GENEL BİR BAKIŞ

Bu başlık altında, iş sağlığı ve güvenliği kavramının kapsamı ve tarihçesi, Dünyada ve Türkiye’de iş sağlığı ve güvenliği ile yapı işlerinde iş sağlığı ve güvenliği konuları yer almaktadır.

1.1.1. İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramı ve Kapsamı

Her 15 saniyede bir, 160 işçi iş kazası geçirmekte ve 1 işçi iş kazası veya meslek hastalığı sebebiyle hayatını kaybetmektedir. Her gün 6300 kişi iş kazası veya meslek hastalığı sonucu ölmekte, yılda 2300000’den fazla kişi bu sebeplerle hayatını kaybetmektedir. Yılda 313000000 iş kazası gerçekleşmektedir. İş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının yetersizliği bu gibi sonuçların yaşanmasında önemli bir etkidir (ILO, 2014).

İş sağlığı ve güvenliği kavramı, “işyerlerinde işin yürütülmesi sırasında doğan olumsuz şartlardan çalışanları korumak, üretimin devamını sağlamak ve verimliliği artırmak için yapılan çalışmaları” ifade eder (Ceylan, 2011: 18). Bu kavram, işin görülmesi sırasında oluşabilecek tehlikelere karşı işçinin yaşamı ve sağlığının korunmasını ve çalışma süreleri dahil çalışma yöntem ve şekillerinin düzenlenmesini kapsar (Balkır, 2012: 59).

İş güvenliğinin amaçları şu şekilde özetlenebilir (Megep, 2014: 2):

- Çalışanlara en yüksek sağlıklı ortam sunmak
- Çalışma koşullarının olumsuz etkilerinden onları korumak
- İş ve işçi arasında mümkün olan en iyi uyumu sağlamak
- İş yerlerindeki riskleri tamamen ortadan kaldırmak ya da zararları en aza indirebilmek
- Oluşabilecek maddi ve manevi zararları ortadan kaldırmak
- Çalışma verimini artırmak

Herhangi bir işletmenin iş güvenliği uygulamalarının yeterli düzeyde olması, işletmenin gelişmişlik düzeyinin ve iş yaşamının kalitesinin göstergelerindendir. Bir işletmenin iş görenler tarafından tercih edilebilir nitelikte bir işletme olarak gösterilmesi, toplum nezdinde işletmenin güvenilir olarak algılanması için önemlidir. İş güvenliğine yönelik önlemler almak işletme açısından yasal olarak birinci önceliktir. İşlemlerde iş güvenliğine yönelik alınan önlemler, işçinin yaşamına ve vücut bütünlüğüne yönelik tehlikelerin ortadan kaldırılmasını hedeflemektedir. Alınan önlemlerin işçilerin sağlığına yönelik oluşabilecek tehlikelerin ortadan kaldırılması veya zararların azaltılması için uygun yöntemlerin geliştirilmesi ve bütün yapılanların belirli kurallar çerçevesinde önlemler şeklinde sunulması iş güvenliği olarak ifade edilmektedir (bkz. Sormaz vd., 2014: 63).

1.1.2. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihçesi

Sağlıklı ve güvenli bir çalışma ihtiyacı insanlık tarihi kadar eski olmasına rağmen iş güvenliğinin bir sosyal ihtiyaç olarak kabulü yakın zamanlara dayanmaktadır. İş sağlığı ve güvenliği kavramı, sanayileşmeyle başlayan fabrika tipi üretim sürecinde; işçilerin çalışma koşullarının iyileştirilmeye çalışılmasıyla ortaya çıkmıştır (bkz. Balkır, 2012: 58). 19. yüzyılla beraber hızlı bir şekilde artan sanayileşme, büyük oranda bir işgücü gereksinimi ortaya çıkarmış, bu süreçte işgücünün karşı karşıya geldiği zorluklar, yaşadığı haksızlıklar ve iş kazaları; toplum vicdanında rahatsızlık uyandırarak kanunlar yoluyla güvenli ve sağlıklı çalışma koşulları sağlanmasını gerekli kılmıştır (Eğri vd., 2013: 1).

Dünyada ve ülkemizde sanayileşme ve teknolojik gelişmelere paralel olarak özellikle işyerlerinde üretken faktör olan çalışan kişilerin sağlığı ve güvenliği ile ilgili bir takım sorunlar ortaya çıkmıştır. Başlangıçta fazla önemsenmeyen bu sorunlar iş verimini ve işletmeyi tehlikeye sokmasıyla önem kazanmış ve üzerinde düşünülmesi gerekliliği doğmuştur. Bu aşamada yapılan çalışmalar sonucunda işyerlerinde çalışma düzenini ve koşullarını kapsayan birtakım kurallar ve kanunlar yürürlüğe konmuştur. Ancak geçen zaman içinde bu düzenlemelerin yetersiz olduğu görülmüş ve soruna daha değişik açılardan yaklaşılması gerekliliği baş göstermiştir. Bunun üzerine yapılan çalışmalar ve araştırmalar sonucunda “İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği” kavramı doğmuş, konuya bilimsel olarak yaklaşılmaya başlanmıştır (Akyüz, 1980: 2).

19. yüzyıldan itibaren sanayi devriminin yarattığı olumsuz çalışma koşullarının düzeltilmesinin sağlanması amacıyla, işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili yasaların

hazırlanması ve yaptırımlar uygulanması konusunda çeşitli etkinliklerde bulunulmuştur. Sosyal güvenlik ilkeleri on dokuzuncu yüzyılda yaygınlaşmış, çeşitli sigorta kurumları kurulmuş ve iş kazaları ile meslek hastalıkları sigortası uygulanmaya başlanmıştır. Dünyadaki meslek hastalıkları ve iş kazalarının önlenmesine yönelik çalışmalarda sendikaların katkıları yanında, 1919 yılında faaliyetine başlayan Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) "Milletler Cemiyeti"ne bağlı olarak bu konuda önemli çalışmalar yapmış ve 1946 yılında ise Birleşmiş Milletler ile imzaladığı anlaşma sonucu bir uzmanlık kuruluşturumuna gelmiştir (Çetindağ, 2010: 1).

1.1.3. Dünyada ve Türkiye’de İş Sağlığı ve Güvenliği

Dünyadaki ve ülkemizdeki sanayileşmeye ve teknolojik gelişmelere paralel olarak özellikle iş yerlerinde çalışan kişilerin güvenliği ile ilgili birtakım sorunlar ortaya çıkmıştır. Bazı tedbirleri önceden alarak iş yerlerini güvenli hâle getirmek gerekmektedir (Megep, 2014: 2). Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ile Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve bu kuruluşlarla işbirliği yapan birçok kuruluş, işçi sağlığı ve iş güvenliği yönünden önemli çalışmalar gerçekleştirmiştir. Ülkemizin de üyesi bulunduğu Uluslararası Çalışma Örgütü'nün kimyasal maddeler için saptadığı "işyerlerindeki maruz kalma değerleri" ve işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili alınan kararlar ve oluşturulan "uluslararası sözleşmeler" bu konudaki sorunların çözümüne katkılar sağlamıştır (Çetindağ, 2010: 1).

Küreselleşme iş sağlığı ve güvenliği açısından gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeleri farklı boyutlarda etkilemektedir. Gelişmiş ülkelerde ölümlü iş kazaları oranları düşükken (Avrupa, Amerika ve Asya Pasifik A bölgeleri), gelişmekte olan ülkelerde ölümlü iş kazaları daha yüksektir. Küreselleşme, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatını ve uygulanmasını yakından etkileyen en önemli unsurlardan birisidir. Küresel düzende ağır ve tehlikeli işler başta olmak üzere, üretim merkez ülkelerden çevre ülkelere kaymaktadır. Merkez ülkelerde güvenceli çalışan işgücü ağırlıklı olarak araştırma geliştirme, pazarlama faaliyetlerinde çalışırken, üretimin ağır ve tehlikeli olan tarafı çevre ülkelerde güvencesiz, düşük ücretli işçiler tarafından yerine getirilmektedir. Küreselleşme sürecinde artan sermaye akıcılığı, kamu makamları ve işletmelerin pazarlık gücünü arttırmaktadır. Devletler yabancı sermaye çekebilmek ve bunu sürekli kılmak için ödünler vermek zorunda kalmaktadırlar. Küresel piyasalarda yatırımcılar, rekabet güçlerini arttırmak adına, işgücü maliyetlerinin düşük olduğu ülkelere doğru göç etmekte ve enformel istihdam biçimlerinden yararlanarak karlarını arttırmaktadırlar. Küreselleşme ile beraber, gelişmekte olan ülkeler dünya milli gelirinden

daha az pay alırken, bu ülkelerdeki işgücü güvencesiz ve kalitesiz işlerde çalışmaktadır. Gelişmiş ülkelerde yasaklanan ya da engellenen eski teknolojiler, gelişmekte olan ülkelerde olumsuz çalışma ve yaşam koşullarına neden olmaktadır. Küreselleşme sürecinde işletmeler ya doğrudan ya da dışarıdan hizmet satın alarak asıl işin bir bölümünü alt işverenlere vermektedir. Küçük ve orta ölçekli işletmeler zayıf mali bünyeleri nedeniyle iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini almakta zorlanmaktadırlar (bkz. Karadeniz, 2012: 23).

Ülkemizde İş sağlığı ve güvenliğine olan ihtiyaç çoğu ülke örneğinde olduğu gibi kömür madenciliği ile doğmuştur. Ülke savaş halinde olmasına rağmen, 1921 yılında TBMM, maden işçilerinin hukukuna ilişkin Kanunu çıkarmıştır. 1930 yılında çıkarılan “Umumi Hıfzıssıhha Kanunu” nun 180. maddesi ile en az elli işçi çalıştıran işyeri sahiplerine hekim bulundurma ve hastaları tedavi etme zorunluluğu getirilmiştir. Konu ile ilgili düzenlemeler 1936 yılında yasalaşan 3008 Sayılı İş Kanunu ile devam etmiş olup 1974 yılında yapılan değişiklikler 2003 yılına kadar kalıcı olmuştur. Bu duraklama döneminde mevcut mevzuat iş sağlığı ve güvenliği alanında gelişen ve değişen teknolojinin gereklerini karşılamada yetersiz kalmıştır. 2003 yılının ikinci yarısında yasalaşan 4857 sayılı İş Kanunu ile iş sağlığı ve güvenliği alanına yeni bir bakış açısı getirilmiştir. Türkiye, 1932 yılından bugüne kadar ILO çalışmalarına üye ülke sıfatıyla katılmıştır. 1945 yılında Çalışma Bakanlığı kurulmuştur. Bakanlığın kuruluşundan itibaren ana hizmet birimi olarak “İşçi Sağlığı Genel Müdürlüğü” nün de kurulduğu görülmektedir. Son yıllarda özellikle AB müktesebatının uyumlaştırılması sonucunda iş sağlığı ve güvenliği alanında yaşanan değişim ve gelişmeler doğrultusunda; iş sağlığı ve güvenliği konusunda işverenlerin daha fazla inceleme ve araştırma yapmaları veya yaptırmalarını gerektiren risk yönetimine dayalı yeni bir yaklaşım hayata geçmiştir (İSGÜM, 2014).

Türkiye’de iş sağlığı ve iş güvenliği hususunda çok ciddi ilerlemeler kat edilmesine rağmen, bu konuyla ilgili olarak yapılması gereken çok şeyin olduğu da yadsınamaz bir gerçektir. Son yıllarda çalışan kişi sayısına oranla kaza sayıları azalmaktadır. Ancak, son yedi yılın kaza istatistikleri incelendiğinde hâlâ ülkemizde yılda ortalama 73992 iş kazası olmakta ve bu kazalarda 1152 çalışanın hayatını kaybettiği görülmektedir. Ayrıca bu kazaların ülkemize getirdiği maddi kaybın da 45 milyar TL/yıl civarında olduğu tahmin edilmektedir. Dünyada ve Türkiye’de iş kazaları çok ciddi bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. İş kazaları, bütün ülkelerin ortak sorunu olmasına rağmen, gerekli önlemlerin alınmasıyla beraber belli oranlarda azaltılabilir. Bu önlemlerin alınmasında yetersiz kalan ülkeler kazalardan daha fazla etkilenmektedir (bkz. Ceylan, 2014: 1).

1.1.4. Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği

İnşaat sektörü iş güvenliği açısından en tehlikeli işkollarından birisidir. İnşaat sektöründe işçiler biyolojik, kimyasal ve ergonomik risk faktörlerinin etkisinde daha fazla kalabilmekte, ses ve sıcaklıktan daha fazla etkilenebilmektedir. İnşaat işçilerinin yaklaşık %45'i inşaat işlerinin sağlıklarını etkilediği görüşündedir. İnşaat fiziksel olarak en zorlu sektörlerinden biridir. Sektördeki iş kazalarının ve meslek hastalıklarının çalışanlara, işverenlere ve hükümetlere maliyeti büyüktür (EU-OSHA, 2014).

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de kazaların yoğunlaştığı sektörler vardır. İnşaat en tehlikeli işkollarından birisidir. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) verilerine göre inşaat işçileri, diğer sektörlerde çalışan işçilere oranla 3-6 kat daha fazla kazaya uğrama riski taşımaktadırlar. Ülkemizde inşaat sektörü gerek ölümlü, gerekse sürekli iş göremezlik kaza sıklığının en fazla olduğu sektördür. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) verilerine göre, ülkemizde bir yılda gerçekleşen tüm iş kazalarının yaklaşık %9'u, sürekli iş göremezliklerin % 18'i ve ölümlü iş kazalarının % 28'i inşaat işlerinde gerçekleşmektedir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın iş kazalarıyla mücadele açısından belirlediği öncelikli üç sektörden birisi de inşaat sektörüdür. Ayrıca Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının hazırlamış olduğu Tehlike Sınıfları Yönetmeliği'ne göre inşaat sektörü "Çok Tehlikeli İşler" sınıfında yer almaktadır (bkz. Ceylan, 2014: 1). SGK verilerine göre, Türkiye'de 2013 yılında bina inşaatı alanında iş kazası geçiren sigortalı sayısı on dört bin iki yüz seksen altıdır.

Tüm sektörler arasındaki ölümcül yaralanma oranı yüksek olan inşaat sektöründe işçiler yaşayabileceği potansiyel tehlikeler şu şekilde sıralanabilir (OSHA, 2014):

- Yüksekten düşme
- Hendek çökmesi
- Yapı iskelesi çökmesi
- Elektrik çarpması
- Kişisel koruyucu ekipmanların arızalanması
- Yaralanmaların tekrarı

İnşaat sektörü çalışanları iş güvenliği açısından önemli risklerle karşı karşıyadırlar. Bu riskler, ülkemizin genel teknolojik ve sosyo-ekonomik yapısının yanında, inşaat işkolunun kendine özgü koşullarından da kaynaklanmaktadır. Bu özgün koşullar şu şekilde tanımlanmıştır (Ceylan, 2014: 2):

- İnşaat firmalarının çoğunlukla kurumsallaşmanın zayıf olduğu küçük ve orta ölçekli işletmeler olması
- İnşaat işlerinin kısa süreli ve dinamik bir yapıya sahip olması
- İnşaat işlerinin doğal iklim koşulları altında gerçekleştirilmesi
- Çalışma koşullarının bir işyerinden diğerine değişkenlik göstermesi
- Çalışma sahasının geniş ve dağınık olması
- İş çeşitliliği ve her bir işin kendine özgü riskler içermesi
- İşlerin genellikle farklı firmalar tarafından gerçekleştirilmesi, sahada birden fazla işveren ve/veya taşeron bulunması
- Çalışanların ve kullanılan malzemelerin sürekli hareket halinde olması ve bu hareketliliğin sistematik olmaması
- Zemin seviyesinin altında veya yüksekte çalışılması
- İşçi devir hızının fazla olması
- Çalışanların eğitim ve bilinç düzeylerinin düşük olması
- Yaptığı işle ilgili herhangi bir mesleki eğitim almayan çalışanların çokluğu
- Teknolojik gelişmelere rağmen, halen insan gücünün yoğun bir şekilde kullanılması

1.2. İlgili Araştırmalar

Bu başlık altında, yapı işlerinde iş sağlığı ve güvenliği konusunda yapılmış araştırmalar yer almaktadır.

Metinsoy (2004), “inşaat sektöründe iş sağlığı ve güvenliği riskleri ve önlemleri: Türkiye’de durum incelemesi” isimli yüksek lisans tezinde, Türkiye’deki inşaatlarda iş güvenliğinin bütün yönetmeliklere rağmen duyarsızlık ve bilgi eksikliği yüzünden kötü bir halde olduğunu ifade etmiştir. Bu çalışmada iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili riskler ve önlemlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda bir anket hazırlanmış ve üst düzey yetkili personelle görüşülmüştür. Anket çalışması 20 inşaat sahasında uygulanmıştır. Güvenilir sonuçlar elde etmek için değişik tipte ve büyüklükte inşaatlar incelenmiştir.

Canlar-Durmaz'ın (2010), "inşaat sektöründe bulanık risk değerlendirmesi uygulaması" isimli tez çalışmasında, bir inşaat taahhüt firmasının, 12 katlı 10 bloklu apartman inşaatı şantiyelerinden birinde bulanık mantık yöntemi kullanılarak iş güvenliği risk değerlendirmesi yapılmıştır. İSG Yönetim Sistemi kurma çalışmalarının en önemli basamağı olan risk analizinde; risk düzeyinin sayısal olarak hesaplanmasından ziyade, sözel ve anlamlı sözcüklerle ifade edilmesine imkân sağlayan bulanık mantık yöntemi kullanılmıştır. Bulanık iş güvenliği risk değerlendirmesi yapılırken öncelikle bulanık bir model oluşturulmuş ve sonucunda Risk Öncelik Sayıları tespit edilmiştir. Bulanık risk değerlendirme giriş verilerinin bulanıklaştırılması, giriş ve çıkış değerlerine ait üyelik fonksiyonlarının oluşturulması, bulanık çıkarım ve durulaştırma işlemleri MATLAB 6.5 yazılım programı fuzzy logic araç kutusunda gerçekleştirilmiştir. Son olarak, bulanık risk değerlendirme sonucu tespit edilen Risk Öncelik Sayılarının Hata Modu ve Etkileri Analizi (FMEA) yönteminde elde edilen veriler ile kıyaslaması yapılarak, bulanık mantığın daha doğru ve güvenilir sonuçlar verdiği ispatlanmıştır.

Çebi (2014), "şantiyelerde iş sağlığı ve güvenliği açısından risk değerlendirmesinde bulanık çıkarım tekniğinin kullanımı" isimli tez çalışmasında, risk değerlendirmesini eksiksiz olarak yapan bir firmada üretim/hizmet kalitesi artarken, yaşanabilecek kazaların önlenmesiyle işletmenin karşılaşacağı maddi ve manevi kayıpların ortadan kaldırılabileceğini vurgulamıştır. Çalışma kapsamında, şantiyede yürütülen faaliyetlerin risk derecesi, meydana gelebilecek bir kazanın olma ihtimali, kazanın sonucu ve kazanın işletme maliyetlerine etkisinin bileşkesi olarak ele alınmıştır. Bu amaçla risk değerlendirme sürecinde bulanık çıkarım mantığına dayalı bir model kullanılarak bir şantiyenin risk değerlendirmesi gerçekleştirilmiştir.

Antmen'in (2013) "inşaat sektöründe iş sağlığı ve güvenliği bağlamında şantiye şeflerinin görev ve sorumlulukları" isimli tez çalışmasında, şantiye şefliğinin iş sağlığı ve güvenliği konusunda mevzuata göre incelenmesi yapılmış; şantiye şeflerinin konuya ne kadar hakim oldukları ölçülmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda anket hazırlanmış, bu anketle şantiye şeflerinin iş sağlığı ve güvenliği hakkındaki görüşleri alınmıştır. Ayrıca konuyla ilgili Yargıtay kararları toplanıp şantiye şeflerinin mevzuat önündeki durumları değerlendirilmiştir.

BÖLÜM II

2. MATERYAL VE METOT

Bu bölümde, araştırmanın konusu, önemi, amacı, sınırlılıklar, sayıtlar, tanımlar, araştırmanın yöntemi, evren ve örneklem, veri toplama aracının geliştirilmesi, verilerin toplanması ve analizi üzerinde durulmuştur.

2.1. Araştırmanın Konusu ve Kapsamı

İnşaat sektörü, Türkiye ekonomisinde kaynak sağlama, istihdam yaratma diğer sektörleri harekete geçirme, doğal ve toplumsal çevreyi etkileme, katma değer kazandırma ve rekabet oluşturma gibi önemli işlevler üstlenmiştir. Devlet, bu alanda bir yandan kurumlar oluştururken bir yandan mevzuat çıkarmış ve politikalar belirlenmiş bir yandan da fiilen üretimde bulunmuştur. Toplumsal yaşamı düzenleyen hukuk kuralları hem işveren ve çalışanlar arasındaki hem de hizmeti sunan ve alanlar arasındaki ilişkileri düzenlemiştir. İşveren ve çalışanlar arasındaki çalışma koşullarıyla ilgili ilişkiler iş ve sosyal güvenlik hukuku, hizmeti sunanla alanlar arasındaki ilişkiler ise ceza hukuku ve yönetim hukuku kapsamına girmektedir. Dolayısıyla hukuk taraflara yükümlülük, sorumluluk ve yaptırımlar getirmiştir. Hukuka aykırı davranışlarda ortaya çıkan hukuksal sorumluluk; cezai, mali ve yönetsel sorumlulukları içermektedir (Erkul ve Oğuz, 2011: 13-14).

Bu çalışmada, yapı üretim sektöründe iş sağlığı ve güvenliği mevzuatının uygulanma düzeyi belirlenmeye çalışılmıştır. Yüklenici ve müşavirlerin iş sağlığı ve güvenliği kapsamında hukuksal sorumluluklarını yerine getirip getirmediğlerinin belirlenmesi ve ne kadar risk altında olduklarının değerlendirilmesinin amaçlandığı bu araştırmada; firmaların iş sağlığı ve güvenliği tüzüğünü uygulama, işe uygun işçi çalıştırma, çalışanlara iş sağlığı ve güvenliği eğitimi verme, koruyucu sağlık hizmetlerinden faydalanma, iş yerindeki ekipman ve araç-gereçlerin bakımını yapma, iş kazalarına karşı önlem alma ve aksaklıkları giderme vb. durumlara ilişkin uygulamaları konu alınmıştır.

2.2. Araştırmanın Önemi

Türkiye’de ve Dünyada iş sağlığı ve güvenliğinin önemi her geçen gün artmaktadır. Türkiye’de yürürlükte bulunan yasalar, iş sağlığı ve güvenliği konusunda önemli hükümler içermektedir. Yapı sektörü, tehlikeli iş kolları arasında yer almaktadır. İstatistiklere göre, ölümle sonuçlanan kaza değerleri Türkiye’de gelişmiş ülkelerin değerlerinden daha fazladır (bkz. Ceylan, 2011: 18). Bu durum, bu tezin hazırlanmasına yön veren etkenlerden birini oluşturmaktadır.

Türkiye, iş kazası ve meslek hastalıkları açısından, dünyada ilk sıralarda yer almaktadır. Çalışanların iş güvenliğihakkının koruma altına alınması görevinin yerine getirilmesi; gerek devletin ve gerekse iş ilişkilerinin taraflarının, çalışma ilişkilerindeki iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili koruma sistemlerine sahip çıkmasına bağlıdır. İş güvenliği hakkının korunması için, işin yapılmasından doğan tehlikelerin ortadan kaldırılması veya azaltılması yollarının araştırılması yoluyla yasa koyucunun iş sağlığı ve güvenliğine dair mevzuat hükümlerini yeniden yapılandırması gerekmektedir. Öte yandan işveren de işçilerin işin yapılmasından doğan tehlikelere karşı, iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili yükümlülüklerini yerine getirmek üzere iş sağlığı ve güvenliği organizasyonunu kuracak ve yönetecektir. İşveren, kurduğu iş sağlığı ve güvenliği organizasyonu ile; işyerindeki tüm tehlikelerin ortadan kaldırılması amacıyla, iş sağlığı ve güvenliğini sağlamak üzere dikey ve yatay bütünleşme ilkelerini kullanarak, genel ve özel organizasyon yükümlülüğünü yerine getirecektir (Balkır, 2012: 56).

Yapılan araştırmalarda iş kazalarının % 50 sinin kolaylıkla önlenilecek kazalar olduğu, % 48 inin sistemli bir çalışma ile önlenileceği, % 2 sinin ise önlenemeyeceği ortaya çıkmıştır. Bu da bizlere iş kazalarının % 98 önlenileceği gerçeğini ortaya koymaktadır. Önlemek ödemekten ucuzdur mantığı ile hareket ederek işyerlerinde tehlike kaynaklarını ortaya çıkartıp bunlardan oluşabilecek riskleri kontrol altına alabilirsek olabilecek kazaları azaltmış ve tehlikeli ortamları ortadan kaldırmış oluruz. Tabii bu çalışma bir ekip çalışması olmalı ve tüm ekip uyumlu bir şekilde çalışmalıdır. İşte bu uygulamalar işyerlerinde Risk Değerlendirme Çalışmaları olarak adlandırılmaktadır (Usta, 2014: 2).

Bu araştırma, iş sağlığı ve güvenliğinin önemini vurgulamayı; yapı üretim sektöründe iş sağlığı ve güvenliği mevzuatının uygulanma düzeyini araştırmayı amaçlamaktadır.

2.3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, yapı üretim sektöründe iş sağlığı ve güvenliği mevzuatının uygulanma düzeyi belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma kapsamında, yüklenici ve müşavirlere yönelik olarak toplu konut örneğinde anket çalışması yapılmıştır. Öncelikle, iş sağlığı ve güvenliği kapsamındaki bilgiler literatür araştırması olarak sunulmuş, bu doğrultuda toplu konut yüklenicilerine ve müşavirlerine uygulanmak üzere bir anket hazırlanmıştır. Burada amaç, yüklenici ve müşavirlerin iş sağlığı ve güvenliği kapsamında hukuksal sorumluluklarını yerine getirip getirmediğini belirlemek ve ne kadar risk altında olduklarını tespit etmektir.

2.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

1. 2012 yılında TOKİ bünyesinde çalışmakta olan yüklenici ve müşavir firmalardan anket çalışmasına katılmak isteyenler ile,
2. Uygulanan anket sonucunda elde edilen verilerle ve
3. Veri toplama aracında yer alan sorularla sınırlıdır.

2.5. Araştırmanın Sayıtları

1. Dağıtılan anketleri 2012 yılında TOKİ bünyesinde çalışmakta olan yüklenici ve müşavir firmalar yanıtlamışlardır.
2. Anketi dolduran tüm firma temsilcileri okuma yazma bilmektedir.
3. Araştırmaya katılan tüm firma temsilcilerinin ankette yer alan sorulara verdikleri cevaplar gerçekleri yansıtmaktadır.
4. Veri toplama aracının kapsam geçerliliği yeterli düzeydedir.
5. Kapsam geçerliliğinin belirlenmesinde uzman görüşleri yeterli düzeydedir.

2.6. Tanımlar

Bulanık Mantık: Zadeh, insan mantığında, kesin ifadelerin yanı sıra kesin olmayan ifadelere de yer olduğunu belirtmiştir. Bulanık mantıkta, sunulan bir önermenin doğruluğunu kesin yanlış ya da kesin doğru arasındaki $[0,1]$ gerçel sayı aralığıyla ilişkilendirilen bir fonksiyon olarak düşünülmüştür. Zadeh'e göre bulanık mantık, klasik mantığın aksine iki seviyeli işlemleri değil, çok seviyeli işlemleri kullanmaktadır (Karabulut, 2014: 6).

ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi: Etkin bir kalite yönetim sistemini tanımlayan bir standarttır. Kuruluş bu standardın şartlarını sağladığında ISO 9001 belgesini alabilir. Belge kuruluşun ürün ve hizmetlerinin uluslararası kabul görmüş bir standarda uygun olarak üretildiğini gösterir. Standart merkezi İsviçre'nin Cenevre kentinde yer alan ve 90'dan fazla ülkenin üye olduğu Uluslararası standardizasyon Örgütü (International Organization of Standardization–IOS) tarafından geliştirilmiştir. Belgelendirme şirketlerini yetkilendirme yetkisi üye ülkelerin akreditasyon kurullarına verilmiştir. Türkiye'deki akreditasyon yetkisi TÜRKAK'a verilmiştir (KAS, 2014).

ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi: Özünde doğal kaynak kullanımının azaltılması, toprağa, suya, havaya verilen zararların minimum düzeye indirilmesini amaçlayan, risk analizleri tabanında kurulan bir yönetim modelidir (KAS, 2014).

İş kazası: 5510 sayılı Kanuna göre iş kazası;

- 1- Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada,
- 2- İşveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle sigortalı kendi adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa yürütmekte olduğu iş nedeniyle,
- 3- Bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının, görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,
- 4-Emziren kadın sigortalının, iş mevzuatı gereğince çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda,
- 5- Sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş geliş sırasında, meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ya da ruhen özre uğratan olaydır.

İş sağlığı ve güvenliği: “İşçilerin işyerlerinde işin görülmesi ile ilgili olarak meydana gelen tehlikelerden, gerek işletme içinde ve gerekse işletme dışında meydana gelebilecek her türlü tehlikeden dolayı, bedensel ve ruhsal olarak zarara uğramamaları için alınması zorunlu hukuki, teknik ve tıbbi önlemleri sağlamaya yönelik sistemli çalışmalardır” (Balkır, 2012: 89-90).

MATLAB: Dünya çapındamühendis,bilim adamları ve milyonlarca insan tarafından kullanılan, interaktifbir ortam ve yüksek seviyelibir dildir. Bu uygulama, sinyalvegörüntü işleme, iletişim, kontrol sistemlerive finansal hesaplamalar dahil olmak üzere pek çok konunun keşfi vegörselleştirilmesine imkan tanıyan, disiplinler arasında işbirliği sağlayan bir sistemdir (MathWorks, 2014).

Meslek hastalığı: 5510 sayılı Kanunun 14. Maddesine göre Meslek hastalığı, sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal özrürlölük halleridir.

Müşavir firma: Danışman firmadır (TDK, 2014).

OHSAS 18001 İşyerinde Sağlık ve Güvenlik Sistemi: İş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemi konusundaki gereklilikleri belirleyen uluslararası bir standarttır. OHSAS 18001, kuruluşların kalite, çevre ve iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemlerini entegre edebilmelerini sağlamak amacıyla ISO 9001 (QMS) ve ISO 14001 (EMS) standartlarıyla uyumlu olacak şekilde geliştirilmiştir. Ulusal sağlık ve güvenlik standartlarına uyum tüm kuruluşlar için zorunludur. OHSAS 18001 bir yandan kuruluşların yasal standartlarla olan uyumunu gösterirken öte yandan iş ortamının sürekli iyileştirilmesi sayesinde iş yerindeki üretkenliği ve verimi artırır. OHSAS 18001 kuruluşların ürün ve hizmetlerinin güvenliğinden çok çalışanın sağlığına ve işin güvenliğine yönelik bir standarttır (KAS, 2014).

Toplu konut: “Önceden planlanmış belli bir yerleşim bölgesinde, vatandaşa devletin açtığı kredi yardımları ve katkılarıyla oluşturulan yapılar bütünüdür” (TDK).

Yüklenici firma: Başkası için yapı ve ticaretle ilgili bir işi yapmayı üstüne alan kimse, müteahhit, üstlenici firmadır (TDK, 2014).

5510 Sayılı Kanun: Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Kanunu

6331 Sayılı Kanun: İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu

2.7. Araştırmanın Yöntemi

Toplu konutlarda çalışan yüklenici ve müşavirlerin iş sağlığı ve güvenliği kapsamında bulanık mantıkla risk analizinin yapılmasının amaçlandığı bu araştırma, betimsel bir nitelik arz etmektedir. Betimsel araştırmalarda, araştırmaya konu olan birey, nesne ya da olay kendi koşulları içinde, olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Araştırmanın amacına uygun olarak, araştırma modellerinden, geçmişte veya günümüzde var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımı olan tarama modeli seçilmiş; araştırma konusu kendi koşulları içinde, olduğu gibi betimlenmeye çalışılmıştır. Tarama modellerinden, nesnelerin, varlıkların, olayların, grupların, kurumların ve çeşitli alanların ne olduğunun betimlenmesi ve açıklanması şeklinde ifade edilen betimsel tarama modeli kullanılmıştır (Karasar, 2003: 77; Kaptan, 1998: 60).

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanmış olan bu çalışmada betimleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın kuramsal bölümündeki verilerin elde edilmesinde, nitel araştırma tekniklerinden biri olan ve özellikle sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılan döküman incelemesi veri toplama tekniği kullanılmıştır. Dokümanlar, tek başlarına araştırmanın bütün verilerini oluşturabileceği gibi, diğer araştırma tekniklerini destekleyici olarak da kullanılabilirler. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olay ve olgularla ilgili bilgi içeren yazılı belgelerin analizini kapsayan bir tekniktir (Yıldırım - Şimşek, 2000: 140, 150). Araştırmanın kuramsal bölümü, yerli ve yabancı kaynakların derlenmesi ve analiz edilmesiyle elde edilmiştir. Araştırmanın uygulamalı bölümündeki verilerin elde edilmesinde ise, veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Toplu konutlarda çalışan yüklenici ve müşavirlerin iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına yönelik anket formu düzenlenmiş ve uygulanmıştır.

2.8. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, 2012 yılında TOKİ bünyesinde afet konutu üretimi alanında faaliyet gösteren yüklenici ve müşavir firmalar oluşturmaktadır. Araştırmada konut üretimi alanında faaliyet gösteren firmaların seçilme nedeni yapı sektöründe iş kazalarının çoğunluğunun konut inşaatlarında yaşanmış olmasıdır. Araştırmada afet konutlarının seçilme nedeni ise, bu alanda yürütülen faaliyetlerin daha kısıtlı bir zamanda

tamamlanmazorunluluğu ve kısıtlı bir zaman diliminde yürütülen bu faaliyetlerde iş güvenliği önlemlerinin çok büyük bir önem taşıdığının düşünülmesidir. TOKİ verilerine göre, 108 adet afet konutu faaliyeti tamamlanmıştır (TOKİ, 2014 a).

Araştırmanın örneklemini ise, 2012 yılında TOKİ bünyesinde afet konutu üretimi alanında faaliyet gösteren yüklenici ve müşavir firmalardan anketi cevaplandırmayı kabul eden 14 firma oluşturmaktadır. TOKİ 2014 verilerinden yola çıkılarak, örneklemin evreni temsil edebilecek yeterlikte olduğu varsayılmaktadır.

2.9. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Bu araştırmada veri toplama aracı, araştırmacı tarafından geliştirilen anket formudur. Veri toplama aracının oluşturulması aşamasında öncelikle konuyla ilgili yerli ve yabancı literatür taranmıştır. Daha sonra, İnşaat Mühendisliği Bölümü öğretim üyelerinin görüşlerine başvurulmuş, konuyla ilgili görüşmeler yapılmış ve taslak anket formu geliştirilmiştir. Geliştirilen taslak anket formunun araştırmanın amacı doğrultusunda veriler elde etmeye uygun olup olmadığı, soruların firmalar tarafından doğru anlaşılıp anlaşılmayacağı, ankete soru eklenmesi veya anketten soru çıkartılmasına gerek olup olmadığı konularında uzman görüşlerine (İnşaat Mühendisliği Bölümü öğretim üyeleri) başvurularak gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Anket formunda hem olumlu, hem de olumsuz yargılara yer veren 15 adet kapalı uçlu, 2 adet yarı kapalı uçlu ve 16 adet likert tipi soru olmak üzere toplam 33 adet soru bulunmaktadır. Soruların 3'ünde firmalardan birden fazla seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Anket, demografik sorular ve iş güvenliğiyle ilgili sorular olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümünü, demografik sorular oluşturmaktadır. Anketin demografik sorular bölümünde, firmaların faaliyet alanları, faaliyete başlama yılları, çalışan personel sayısı, uygulanan kalite sistemleri, iş yeri sağlık ve güvenlik biriminden faydalanma, ortak sağlık ve güvenlik biriminden faydalanma, iş yeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı çalıştırma durumları ile sağlık kontrolleri, iş güvenliği kontrolleri, acil müdahale hizmetleri, iş kazaları, iş kazalarına ilişkin istatistikler, disiplin tedbirleri, eğitim, danışmanlık ve bilgilendirme hizmetlerine ilişkin sorular yer almaktadır. Anketin ikinci bölümünü ise, firmaların iş güvenliğiyle ilgili uygulamalarını tespit etmeye yönelik sorular oluşturmaktadır. Bu bölümde ise, firmaların iş sağlığı ve güvenliği tüzüğünü uygulama, işe uygun işçi çalıştırma, çalışanlara iş sağlığı ve güvenliği eğitimi verme, koruyucu sağlık

hizmetlerinden faydalanma, iş yerindeki ekipman ve araç-gereçlerin bakımını yapma, iş kazalarına karşı önlem alma ve aksaklıkları giderme vb. durumlarda yürütülen uygulamalara ilişkin görüşlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

2.10. Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler, araştırmacı tarafından 2012 yılında TOKİ bünyesinde konut üretimi alanında faaliyet gösteren yüklenici ve müşavir firmalara yönelik olarak geliştirilen anket formuyla elde edilmiştir. Verilerin toplanması sürecinde öncelikle uygulama için gerekli izinler alınmış, sonrasında da anketler çoğaltılmış, araştırma kapsamında yer alan firmalara dağıtılmış ve cevaplanan anketler toplanmıştır.

Verilerin toplanması aşamasında, anketler firmalara TOKİ vasıtasıyla ulaştırılmıştır. Örneklem kapsamındaki firmaların tümüne uygulama yapılmamış, tesadüfi olarak seçilen firmalara anketler dağıtılmış ve katılımın gönüllülük esasına dayandığı vurgulanmıştır.

Araştırmada örneklem grubunun hem bu hedefi gerçekleştirebilecek nitelikte hem de evreni temsil edebilecek sayıda olabilmesi için uygulama aşamasında fazla sayıda anket dağıtılmıştır. Uygulamadan sonra geri toplanamayan veya geçersiz sayılan anketler dışında 14 adet anket elde edilmiş ve veri analizi için araştırmaya dâhil edilmiştir.

Verilerin analizine yönelik olarak öncelikle araştırma kapsamında yer alan firmalardan elde edilen veriler SPSS for Windows 16.0 paket programında işlenmiştir. Verilerin kodlanması aşamasında, anketteki demografik sorularla ilgili tanımlayıcı istatistiksel analizler için frekans ve yüzde alma teknikleri uygulanmıştır. Likert tipi sorularda ise frekans ve yüzde ile aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir (Büyüköztürk, 2003; Karasar, 2003). Yapılan analizler tablolar halinde düzenlenmiş ve yorumlanmıştır.

Firmaların iş güvenliği uygulamalarını tespit etmek amacıyla oluşturulmuş olan 16 adet likert tipi soruya ilişkin verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması için beşli likert tipi anket maddeleri şu şekilde derecelendirilmiştir:

1. Hiç katılmıyorum 1,00 – 1,80
2. Katılmıyorum 1,81 – 2,60
3. Kısmen katılıyorum 2,61 – 3,40
4. Katılıyorum 3,41 – 4,20
5. Tamamen katılıyorum 4,21 – 5,00

Günlük hayatta rastgele kullandığımız birçok terim genellikle bulanık bir yapıya sahiptir. Bir şeyi tanımlarken, bir olayı açıklarken, komut verirken ve daha birçok durumda kullandığımız sözel veya sayısal ifadeler bulanıklık içerir. Bir olayı anlatıp, bir durum karşısında karar verirken kesinlik ifade etmeyen, belirsizlik içeren sistemlerin incelenmesinde bulanık mantıktan faydalanılır (Altaş, 1999: 80). Araştırmada bulanık mantıkla risk analizi için MATLAB programından faydalanılmıştır. MATLAB programı mühendislik uygulamalarının ve hesaplamalarının çoğunun gerçekleştirildiği matematik tabanlı bir programdır. Her türlü grafiksel sonuçlar istenilen tarzda alınabildiği için kullanım alanı çok geniştir (Ensari ve Özpolat, 2002: 2). Araştırmada verilerin değerlendirilmesinde MATLAB 7.0 paket programı kullanılmıştır. MATLAB programında üçgen üyelik fonksiyonu (triangularmembershipfunction-trimf), Mamdani çıkarım yöntemi kullanılarak ve centroid durulama yöntemi bulanık risk değerlendirmesi yapılmıştır.

Mamdani bulanık çıkarım yöntemi en sık görülen bulanık yöntemlerdir. Mamdani yöntemi bulanık küme teorisi kullanılarak inşa edilen ilk kontrol sistemleri arasında yer almıştır. Mamdani tipi bulanık model kolay oluşturulur, çok yaygın bir kullanıma sahiptir ve diğer bulanık mantık modellerin temelini oluşturur. Bu modelde girdi ve çıktı değişkeni kapalı formdaki üyelik fonksiyonları ile ifade edilir (Sivanandam vd., 2007:120).

Risklerin belirlenmesi ve analizinde, tehlikelerden kaynaklanabilecek risklerin analizi ve derecelendirilmesi, mevcut önlemlerin yeterliliği de dikkate alınarak yapılmıştır (bkz. Ölmez, 2013). Risk analizinin yapılmasında beşli matris sistemi kullanılmıştır.

$R = O \times \text{Ş}$

$R = \text{Risk}$

$O = \text{Olasılık}$

$\text{Ş} = \text{Şiddet (Zararın Derecesi)}$ olarak ifadelendirilmiştir.

Tehlike olabilirliğinin belirlenmesinde;

Tablo 1. Tehlike olabilirliği değerleri

Olasılık		Ortaya çıkma sıklığı
1-ÇOK KÜÇÜK	:	Yılda Bir
2-KÜÇÜK	:	Üç Ayda Bir
3-ORTA	:	Ayda Bir
4-YÜKSEK	:	Haftada Bir
5-ÇOK YÜKSEK	:	Her Gün

ve olası sonuçlar ve zararın şiddeti,

Tablo 2. Olası sonuçlar ve zararın şiddetine ilişkin değerler

Şiddet		Derecelendirme (İnsana Yönelik)
1-ÇOK HAFİF	:	İş saati kaybı yok,
2-HAFİF	:	İş günü kaybı yok,
3-ORTA	:	Hafif yaralanma,
4-CİDDİ	:	Ölüm, Uzun süreli kayıp,
5-ÇOK CİDDİ	:	Birden çok ölüm,

olarak belirlenmiştir.

Sonuçların değerlendirilmesi için aşağıdaki risk matrisi oluşturulmuştur.

Tablo 3. Risk matrisi

O L A S I L I K	5 Çok yüksek	5	10	15	20	25
	4 Yüksek	4	8	12	16	20
	3 Orta	3	6	9	12	15
	2 Düşük	2	4	6	8	10
	1 Çok Düşük	1	2	3	4	5
		1 Çok Hafif	2 Hafif	3 Orta	4 Ciddi	5 Çok Ciddi
ŞİDDET						

Oluşturulan risk matrisine göre kabul edilebilirlik, yasal şartlar ve işyerinin kendi İSG politikasına göre aşağıdaki tabloda tanımlanmıştır.

Tablo 4. Oluşturulan risk matrisine göre kabul edilebilirlik değerleri

SONUÇ	EYLEM
16, 20, 25,15	KABUL EDİLEMEZ RİSK Bu risklerle ilgili hemen çalışma yapılmalı
8, 9, 10, 12	DİKKATE DEğER RİSK Bu risklere mümkün olduğu kadar çabuk müdahale edilmeli
1, 2, 3, 4, 5, 6	KABUL EDİLEBİLİR RİSK Acil tedbir gerektirmeyebilir

BÖLÜM III

3. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırma kapsamındaki firmalara ilişkin demografik bilgiler ile firmaların iş güvenliği ile ilgili yürüttüğü uygulamalara ilişkin elde edilen veriler analiz edilerek tablolar halinde düzenlenmiş ve yorumlanmıştır.

3.1. Firmaların Genel Nitelikleri, Faaliyetleri ile İş Sağlığı ve Güvenliği

Uygulamalarına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında, araştırma kapsamındaki firmaların faaliyet alanları, faaliyete başlama yılları, çalışan personel sayısı, uygulanan kalite sistemleri, iş yeri sağlık ve güvenlik biriminden faydalanma, ortak sağlık ve güvenlik biriminden faydalanma, iş yeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı çalıştırma durumları ile sağlık kontrolleri, iş güvenliği kontrolleri, acil müdahale hizmetleri, iş kazaları, iş kazalarına ilişkin istatistikler, disiplin tedbirleri, eğitim, danışmanlık ve bilgilendirme hizmetlerine ilişkin sorular yer almaktadır.

Tablo 5. Firmaların TOKİ ile ilgili yürüttükleri faaliyete göre dağılımları

Yürütülen Faaliyet	Sayı	Yüzde
Yüklenici	10	71
Müşavir	4	29
Toplam	14	100

Tablo 5'e göre, araştırma kapsamındaki firmaların çoğunluğunu yüklenici firmalar oluşturmaktadır. Firmaların %71'i yüklenici, %29'u ise müşavir firmadır.

Tablo 6. Firmaların faaliyet alanlarına göre dağılımları

Faaliyet Alanı	Sayı	Yüzde
Konut üretimi	6	43
Kamu kurumları için yapılan tesis ve binalar	1	7
Konut üretimi, kamu kurumları için yapılan tesis ve binalar	2	14
Konut üretimi, kamu kurumları için yapılan tesis ve binalar ile sosyal donatılar	5	36
Toplam	14	100

Tablo 6 incelendiğinde, firmaların %43'ünün sadece konut üretimi alanında, %7'sinin kamu kurumları için yapılan tesis ve binalar alanında, %14'ünün hem konut üretimi hem de kamu kurumları için yapılan tesis ve binalar alanında, %36'sının ise hem konut üretimi hem kamu kurumları için yapılan tesis ve binalar hem de sosyal donatılar alanında faaliyet gösterdikleri görülmektedir.

Tablo 7. Firmaların faaliyete başladıkları yıla göre dağılımları

Faaliyet Yılı	Sayı	Yüzde
2003 yılı öncesinde	9	64
2003 yılı ve sonrasında	5	36
Toplam	14	100

Tablo 7'ye göre, firmaların %64'ü 2003 yılı öncesinde, %36'sı ise 2003 yılı ve sonrasında faaliyete başlamıştır.

Ülkemizin yaşadığı hızlı nüfus artışı ve hızlı kentleşme sebebiyle oluşan konut ve kentleşme sorunlarının çözülmesi ve üretimin artırılarak işsizliğin azaltılması amacıyla, 1984 yılında Genel İdare dışında Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi Başkanlığı kurulmuştur. Bu tarihte yürürlüğe giren 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu ile özerk Toplu Konut Fonu oluşturulmuştur. 06/08/2003 tarih ve 4966 sayılı kanunla yapılan değişikliklerle, Toplu Konut İdaresinin 2985 sayılı Kanunla tanımlanan görevleri arasına yeni görevler eklenmiştir. Bu görevler şunlardır (TOKİ, 2014 b);

- a) Konut sektörüyle ilgili şirketler kurmak veya kurulmuş şirketlere iştirak etmek;
- b) Ferdi ve toplu konut kredisi vermek, köy mimarisinin geliştirilmesine, gecekonduların dönüşümüne, tarihi doku ve yöresel mimarinin korunup yenilenmesine yönelik projeleri kredilendirmek ve gerektiğinde tüm bu kredilerde faiz sübvansiyonu yapmak;
- c) Yurt içi ve yurt dışında doğrudan veya iştirakleri aracılığıyla proje geliştirmek; konut, altyapı ve sosyal donatı uygulamaları yapmak veya yaptırmak;
- d) İdareye kaynak sağlanmasını teminen kar amaçlı projelerle uygulamalar yapmak veya yaptırmak;
- e) Doğal afet meydana gelen bölgelerde gerek görüldüğü takdirde konut ve sosyal donatıları, altyapıları ile birlikte inşa etmek, teşvik etmek ve desteklemek.

Araştırmamızda 2003 yılı öncesini ayrı ele almamızın sebebi Toplu Konut İdaresinin 2985 sayılı Kanunla tanımlanan görevleri arasına yeni görevler eklenmiş olmasıdır.

Tablo 8. Firmaların çalışan personel sayısına göre dağılımları

Personel Sayısı	Sayı	Yüzde
0-49	5	36
50-99	5	36
100-499	4	29
500+	0	0
Toplam	14	100

Tablo 8 incelendiğinde, firmaların %36'sının 0-49 arası personel çalıştırmakta olduğu, 36'sının 50-99 arası, %29'unun ise 100-499 arası personel çalıştırmakta olduğu görülmektedir.

6331 sayılı Kanunun 38. maddesinde, “bu kanunun;

a) 6 ve 7 nci maddeleri;

1) 4857 sayılı İş Kanununun mülga 81 inci maddesi kapsamında çalışanlar hariç kamu kurumları ile 50'den az çalışanı olan ve az tehlikeli sınıfta yer alan işyerleri için 1/7/2016 tarihinde,

2) 50'den az çalışanı olan tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerleri için 1/1/2014 tarihinde,

Buna göre özel sektör işyerleri için iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ve diğer sağlık personeli bulundurma yükümlülüğü;

☐ 50'den az çalışanı olan ve az tehlikeli sınıfta yer alan işyerleri için 1/7/2016 tarihinde,

☐ 50'den az çalışanı olan tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerleri için 1/1/2014 tarihinde,

☐ Diğer işyerleri için 30/12/2012 tarihinde yürürlüğe girer” (İSGGM).

Araştırmamızda çalışan sayıları 6331 sayılı kanunun 38. maddesinde tanımlanan iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ve diğer sağlık personeli bulundurma yükümlülüğüne göre gruplandırılmıştır.

Tablo 9. Firmaların uyguladıkları kalite sistemlerine göre dağılımları

Kalite Sistemleri	Sayı	Yüzde
ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi	10	71
ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi + ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi + OHSAS 18001 İş Yerinde Sağlık ve Güvenlik Sistemi	4	29
Toplam	14	100

Firmaların uyguladıkları kalite sistemlerine göre dağılımlarının yer aldığı tablo 9'a göre, firmaların %71'i ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi'ni, %29'unun ise hem ISO 9001

Kalite Yönetim Sistemi'ni hem ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi'ni hem de OHSAS 18001 İş Yeri Sağık ve Güvenlik Sistemi'ni kullanmaktadır.

İş sağılığı ve güvenliğı uygulamalarına olumlu katkıda bulunduğundan ankette kalite yönetim sistemlerine yer verilmiştir.

Tablo 10. Firmaların iş yeri sağık ve güvenlik biriminin mevcut olup olmama durumuna göre dağılımları

İş Yeri Sağık ve Güvenlik Birimi	Sayı	Yüzde
Var	10	71
Yok	4	29
Toplam	14	100

Tablo 10 incelendiğinde, firmaların %71'inde iş yeri sağık ve güvenlik biriminin mevcut olduğu, %29'unda ise iş yeri sağık ve güvenlik biriminin bulunmadığı görölmektedir.

Tablo 11. Firmaların iş yeri hekiminin mevcut olup olmama durumuna göre dağılımları

İş Yeri Hekimi	Sayı	Yüzde
Var	7	50
Yok	7	50
Toplam	14	100

Tablo 11'e göre, firmaların %50'sinde iş yeri hekimii görev almaktayken, %50'sinde iş yeri hekimii çalıştırılmamaktadır.

Tablo 12. Firmaların iş güvenliğı uzmanının mevcut olup olmama durumuna göre dağılımları

İş Güvenliğı Uzmanı	Sayı	Yüzde
Var	9	64
Yok	5	36
Toplam	14	100

Firmaların iş güvenliğı uzmanının mevcut olup olmama durumuna göre dağılımının yer aldığı tablo 12 incelendiğinde, firmaların %64'ünde iş güvenliğı uzmanının görev aldığı, %36'sında ise iş güvenliğı uzmanının çalıştırılmadığı görölmektedir.

Tablo 13. Firmaların ortak sağlık ve güvenlik biriminden hizmet alma durumuna göre dağılımları

Ortak Sağlık ve Güvenlik Biriminden Hizmet Alma	Sayı	Yüzde
Evet	12	86
Hayır	2	14
Toplam	14	100

Tablo 13'e göre, firmaların büyük çoğunluğunun iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin tamamını veya bir kısmını işyeri dışında kurulu ortak sağlık ve güvenlik birimlerinden aldığı görülmektedir. Firmaların %86'sı iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini ortak sağlık ve güvenlik birimlerinden alarak yerine getirmekte, %14'ü ise iş sağlığı ve güvenliği hizmetleri için ortak sağlık ve güvenlik biriminden faydalanmamaktadır.

Tablo 14. Firmaların işçilerin sağlık kontrollerini düzenli olarak yapıp yapmama durumuna göre dağılımları

Düzenli olarak işçilerin sağlık kontrollerinin yapılması	Sayı	Yüzde
Evet	7	50
Hayır	7	50
Toplam	14	100

Tablo 14 incelendiğinde firmaların %50'sinin düzenli olarak sağlık kontrollerini yaptırdığı, %50'sinin ise işçilerin sağlık kontrollerini düzenli olarak yaptırmadığı görülmektedir.

Tablo 15. Firmaların çalışma ortamının iş güvenliği açısından sürekli olarak kontrol edilme durumuna göre dağılımları

Çalışma ortamının iş güvenliği açısından sürekli olarak kontrol edilme durumu	Sayı	Yüzde
Evet	13	93
Hayır	1	7
Toplam	14	100

Tablo 15'e göre, firmaların tamamına yakını çalışma ortamının iş güvenliği açısından sürekli olarak kontrol edildiğini belirtmiştir.

Tablo 16. Firmaların iş güvenliğiyle ilgili olarak işçilerine gerekli eğitim, danışmanlık ve bilgilendirme hizmetlerini yerine getirme durumuna göre dağılımları

Eğitim, danışmanlık ve bilgilendirme hizmetlerini yerine getirme	Sayı	Yüzde
Evet	11	79
Hayır	3	21
Toplam	14	100

Tablo 16 incelendiğinde, firmaların büyük çoğunluğunun iş güvenliğiyle ilgili olarak işçilerine gerekli eğitim, danışmanlık ve bilgilendirme hizmetlerini verdiği görülmektedir.

Tablo 17. Firmaların ilkyardım ve acil müdahale hizmetlerini yerine getirme durumuna göre dağılımları

İlkyardım ve acil müdahale hizmetlerini yerine getirme	Sayı	Yüzde
Evet	11	79
Hayır	3	21
Toplam	14	100

Tablo 17'ye göre, firmaların büyük çoğunluğu ilkyardım ve acil müdahale hizmetlerini gerektiği gibi yerine getirdiğini belirtmiştir.

Tablo 18. Firmaların acil müdahale planının mevcut olup olmama durumuna göre dağılımları

Acil Müdahale Planı	Sayı	Yüzde
Var	8	57
Yok	6	43
Toplam	14	100

Tablo 18 incelendiğinde firmaların yarısından fazlasının acil müdahale planının mevcut olduğunu belirttiği görülmektedir.

Tablo 19. Firmaların iş kazalarına ilişkin kayıt tutma durumuna göre dağılımları

İş Kazalarını Kayıt Altına Alma	Sayı	Yüzde
Evet	9	64
Hayır	5	36
Toplam	14	100

Tablo 19'a göre firmaların %64'ü iş kazalarını düzenli olarak kayıt altına aldıklarını ve bu bilgileri istatistiklere dönüştürdüklerini belirtmiştir.

Tablo 20. Firmaların iş yerinde ölümlü kaza olup olmama durumuna göre dağılımları

İş yerinde ölümlü kaza olup olmama durumu	Sayı	Yüzde
Evet	7	50
Hayır	7	50
Toplam	14	100

Tablo 20 incelendiğinde firmaların yarısının iş yerlerinde ölümlü kaza olduğunu belirttiği görülmektedir.

Tablo 21. Firmaların iş güvenliğinin sağlanması için iş yerinde işçilere yönelik uyguladıkları disiplin tedbirlerine göre dağılımları

İş yerinde işçilere yönelik uyguladıkları disiplin tedbirleri	Sayı	Yüzde
Uyarı	5	36
Uyarı ve ihbar	4	29
Uyarı, ihbar ve ücret kesintisi	1	7
Uyarı, ihbar ve işe son verme	2	14
Uyarı, ücret kesintisi ve işe son verme	1	7
Uyarı, ihbar, ücret kesintisi ve işe son verme	1	7
Toplam	14	100

(Bu soruda firmalar 1’den fazla seçenek işaretlemişlerdir.)

Firmaların iş güvenliğinin sağlanması için iş yerinde işçilere yönelik uyguladıkları disiplin tedbirlerine göre dağılımlarının yer aldığı tablo 21’e göre, firmaların en yüksek oranla (%36) disiplin tedbirlerinden sadece uyarıyı kullandıkları, uyarı, ihbar ve işe son verme yöntemlerinin en çok tercih edilen disiplin tedbirleri olduğu görülmektedir.

Firmaların iş sağlığı ve güvenliği tüzüğünü uygulama, işe uygun işçi çalıştırma, çalışanlara iş sağlığı ve güvenliği eğitimi verme, koruyucu sağlık hizmetlerinden faydalanma, iş yerindeki ekipman ve araç-gereçlerin bakımını yapma, iş kazalarına karşı önlem alma ve aksaklıkları giderme vb. durumlarda yürütülen uygulamalara ilişkin görüşlerinin tespit edilmesinin amaçlandığı likert tipi sorulara ilişkin bulgular tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22. Firmaların iş güvenliği uygulamalarına ilişkin görüşlerinin dağılımı

Firmaların İş Güvenliği Uygulamaları	1- Hiç katılmıyorum.		2- Katılmıyorum.		3- Kısmen katılmıyorum.		4- Katılıyorum.		5- Tamamen katılıyorum.		$\bar{X}$	ss
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde		
18- Firmamız işçi sağlığı ve iş güvenliği tüzüğünü titizlikle uygulamaktadır.	-	-	-	-	4	29	6	43	4	29	4,00	0,78
19- Firmamız işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda çalışanlarına yeterli eğitimi vermektedir.	-	-	1	7	7	50	3	21	3	21	3,57	0,94
20- Firmamız işyerinde ortaya çıkan sorunların etkilerini minimize edebilmektedir.	-	-	-	-	3	21	7	50	4	29	4,07	0,73
21- Firmamızda işçilere yönelik koruyucu sağlık hizmetleri verilmektedir.	-	-	1	7	5	36	5	36	3	21	3,71	0,91
22- Firmamız iş kazalarına karşı gereken önlemleri almaktadır.	-	-	-	-	4	29	8	57	2	14	3,86	0,66
23- İş güvenliğinin hukuksal boyuttaki yaptırımları yükleniciye aşırı külfetler getirmektedir.	-	-	3	21	5	36	2	14	4	29	3,50	1,16
24- İşyeri binaları yapılan işin özelliğine uygun ve yeterli sağlamlıktadır.	-	-	-	-	2	14	6	43	6	43	4,29	0,73
25- İşyerinde acil çıkış yolları ve kapıları her zaman kullanılabilir durumdadır.	-	-	-	-	4	29	6	43	4	29	4,00	0,78
26- İşyeri ile ekipman ve araç-gereçlerin düzenli olarak teknik bakımları yapılmaktadır.	-	-	-	-	4	29	6	43	4	29	4,00	0,78
27- Firmamız çalışanların sağlık ve güvenlikleri için tehlikeli olabilecek aksaklıkları en kısa zamanda gidermektedir.	-	-	1	7	4	29	6	43	3	21	3,79	0,89
28- İşyeri ile ekipman ve araç-gereçler uygun hijyen şartları sağlanacak şekilde düzenli olarak temizlenmektedir.	-	-	2	14	6	43	4	29	2	14	3,43	0,94
29- İşyerinde tehlikeleri önleyecek veya yok edecek güvenlik ekipmanı ile araç-gereçlerinin düzenli bakım ve kontrolü yapılmaktadır.	-	-	1	7	8	57	3	21	2	14	3,43	0,85
30- Firmamız işyerinde iş güvenliğini sağlamak, meydana gelebilecek olumsuzlukları ve iş kazalarını önlemek amacıyla işe uygun işçi çalıştırmaktadır.	-	-	-	-	8	57	4	29	2	14	3,57	0,76
31- Firmamızda mühendislik revizyonu yapılmaktadır. (Mühendislik Revizyonu: İş yerinde meydana gelebilecek tehlikelerin önceden saptanması, tehlikelerin analizi, tehlikeleri önleme yollarının belirlenmesi ve gerekli tedbirlerin uygulanması hizmeti)	-	-	2	14	6	43	5	36	1	7	3,36	0,84
32- İşyerinde iş kazalarına karşı kendilerini koruyabilmeleri için işçiler kaza ihtimali olan durumlarda daha dikkatli ve özenli hareket etmeye teşvik edilmektedir.	-	-	1	7	5	36	7	50	1	7	3,57	0,76
33- İş belirlenen süreden erken bitirmek için yapılan iş programları iş güvenliğini olumsuz yönde etkilemektedir.	-	-	3	21	6	43	4	29	1	7	3,21	0,89

Tablo 22 incelendiğinde genel olarak ortalamaların 3,41 – 4,20 değerleri arasında olduğu görülmektedir. 3,41 – 4,20 değer aralığı ölçekte “katılıyorum” ifadesine karşılık gelmektedir. Buna göre sorulara cevap veren yüklenici ve müşavir firmaların iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin algı ve tutum düzeylerinin yüksek seviyede olduğu söylenebilir. Ölçekte yüklenici ve müşavirlerin en düşük aritmetik ortalama puanını “İşi belirlenen süreden erken bitirmek için yapılan iş programları iş güvenliğini olumsuz yönde etkilemektedir.” (ifade 33) $3,21 \pm 0,89$ ortalama ile elde etmiştir. En yüksek aritmetik ortalama ifade ise “İşyeri binaları yapılan işin özelliğine uygun ve yeterli sağlamlıktadır.” (ifade 24) $4,29 \pm 0,73$ ortalama ile öne çıkmaktadır.

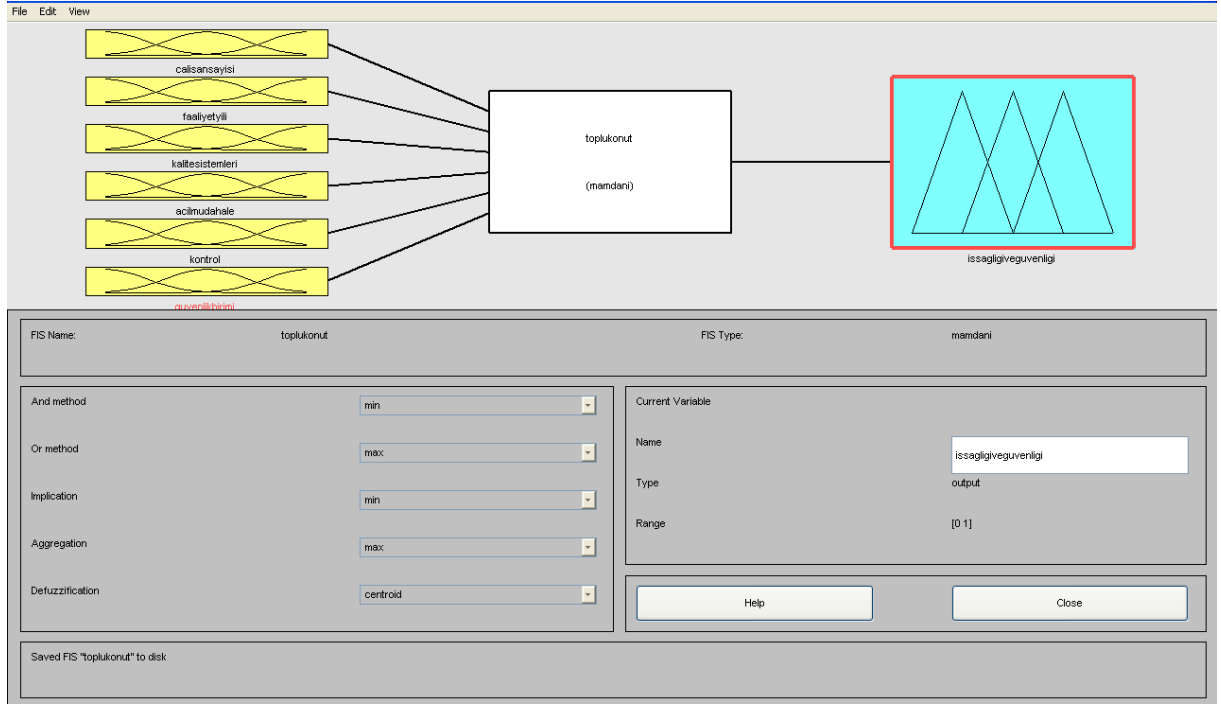
3.2. Toplu Konut İnşaatlarının İş Sağlığı ve Güvenliği Kapsamında

Bulanık Mantıkla Risk Analizine İlişkin Bulgular

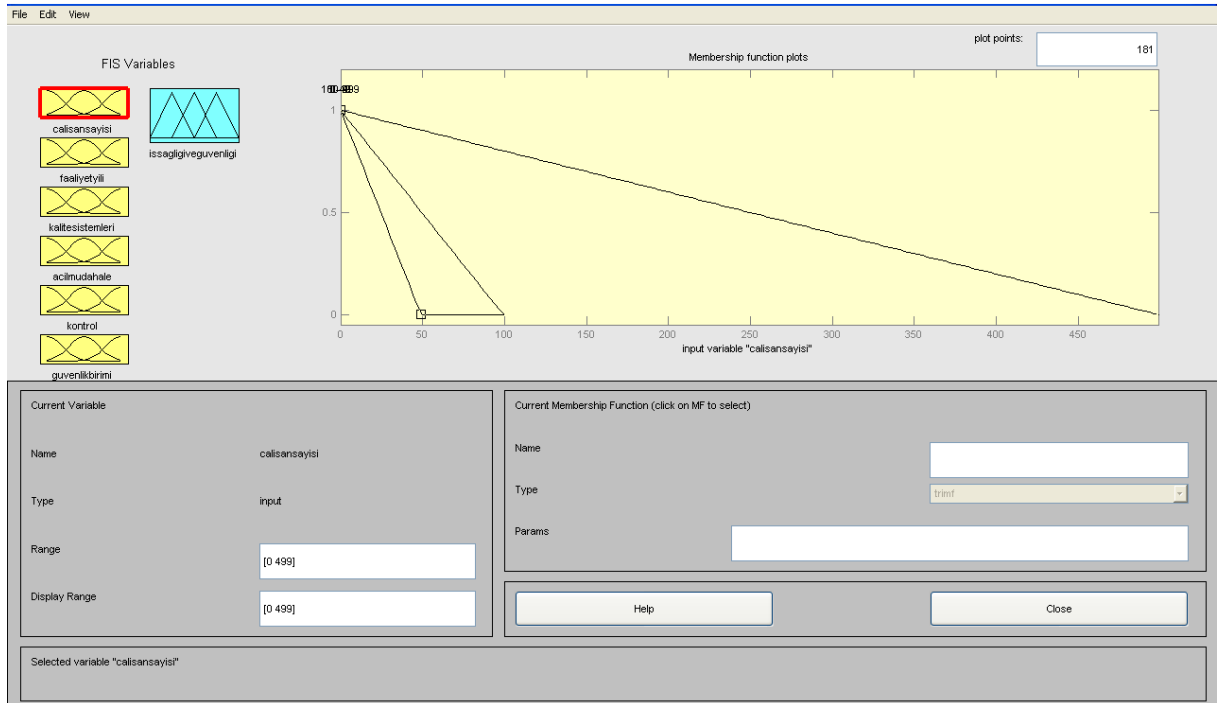
Bu başlık altında, araştırma kapsamındaki yüklenici ve müşavirlerin iş sağlığı ve güvenliği açısından ne kadar risk altında olduklarını tespit etmeye yönelik değerlendirmeler yer almaktadır.

3.2.1. Üyelik Fonksiyonlarının Oluşturulması

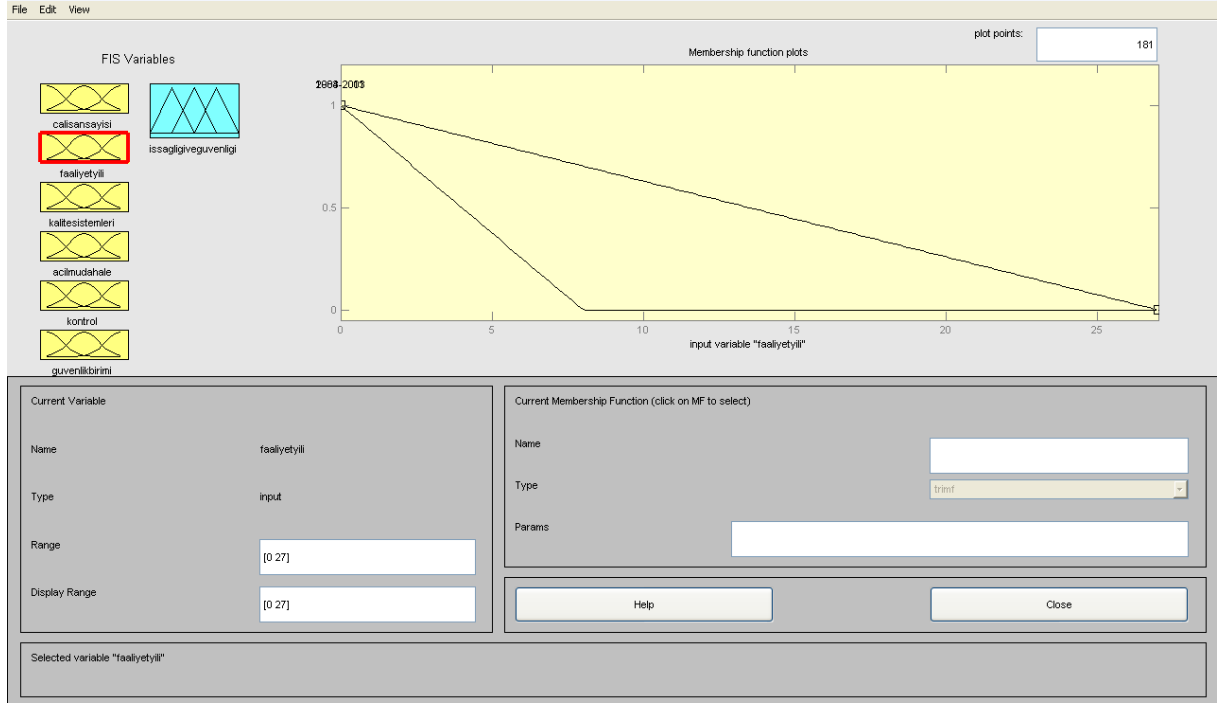
Matlab 7.0’da üyelik fonksiyonu yazım penceresi (Membership Function Editör) kullanılarak modelin çalışan sayısı, faaliyet yılı, kalite sistemleri, acil müdahale hizmetleri, güvenlik birimi ve tedbir önlemleri giriş verileri üyelik fonksiyonları oluşturulmuştur. Bu üyelik fonksiyonlarının program çıktıları Şekil 2, Şekil 3, Şekil 4, Şekil 5, Şekil 6 ve Şekil 7’de verilmiştir. Giriş değişkenlerinin genel görünümü Şekil 1’de verilmiştir.

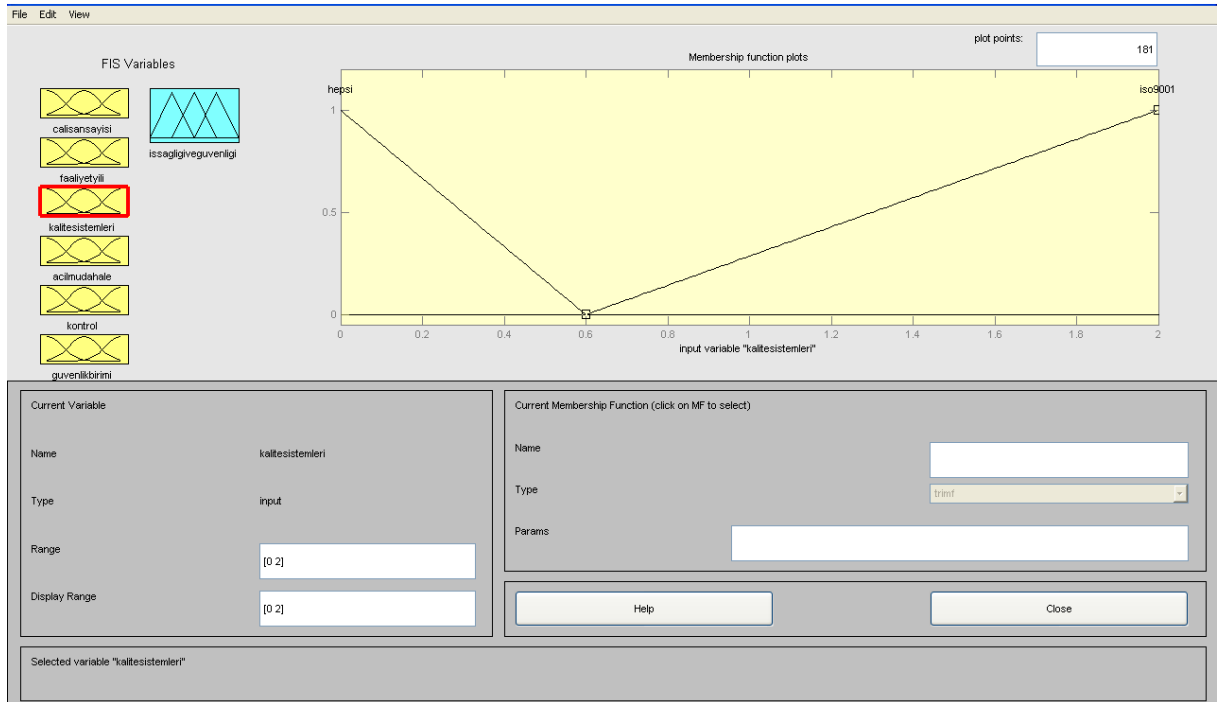
Şekil 1. Giriş değişkenleri genel görünüm

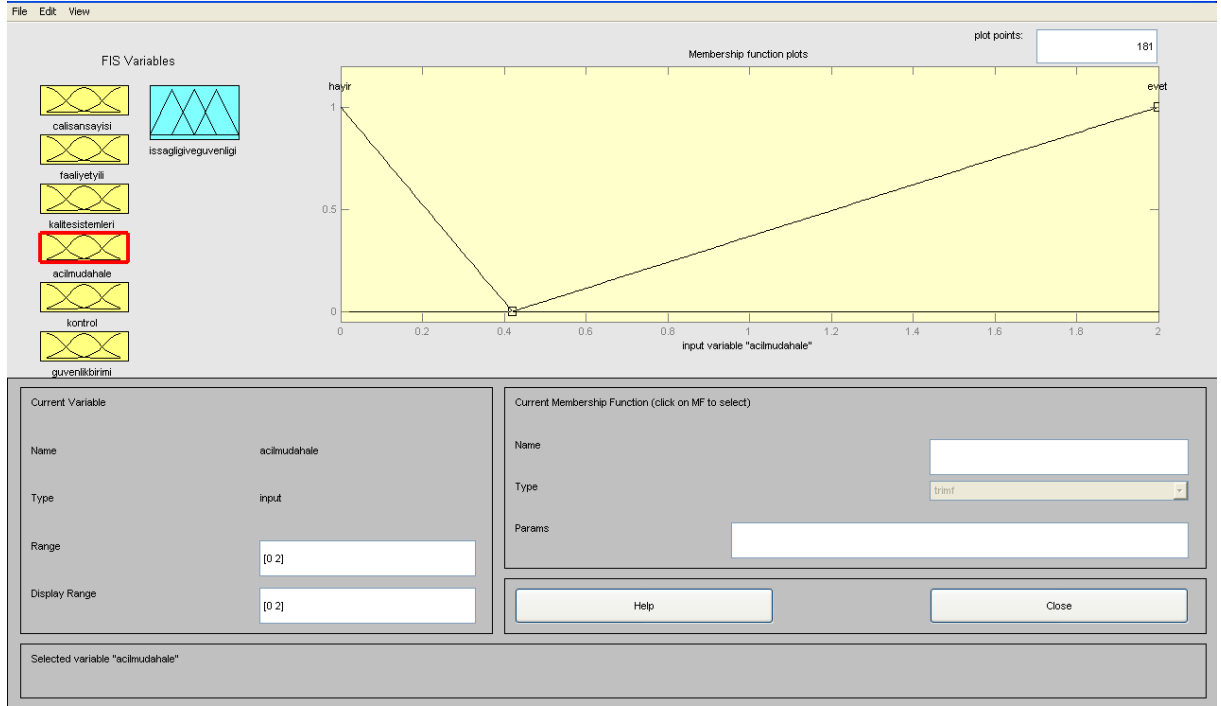
Şekil 2. Çalışan sayısı giriş değişkeni üyelik fonksiyonu

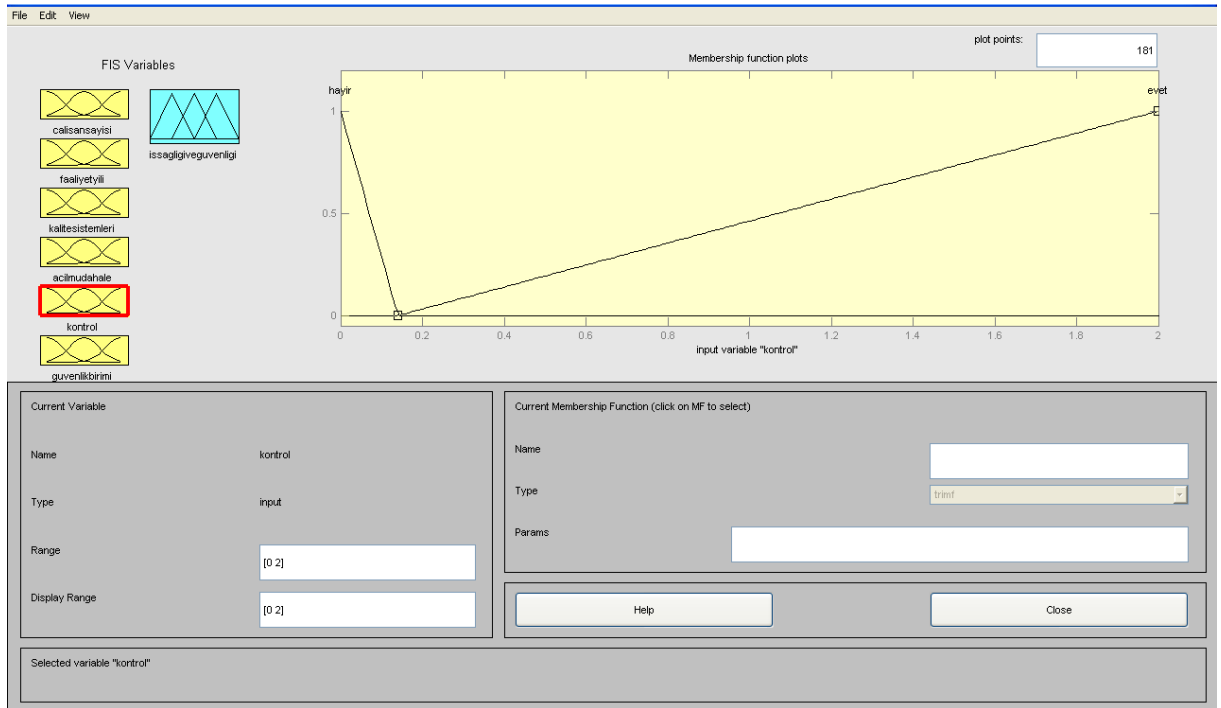
Şekil 3. Faaliyet yılı giriş değişkeni üyelik fonksiyonu

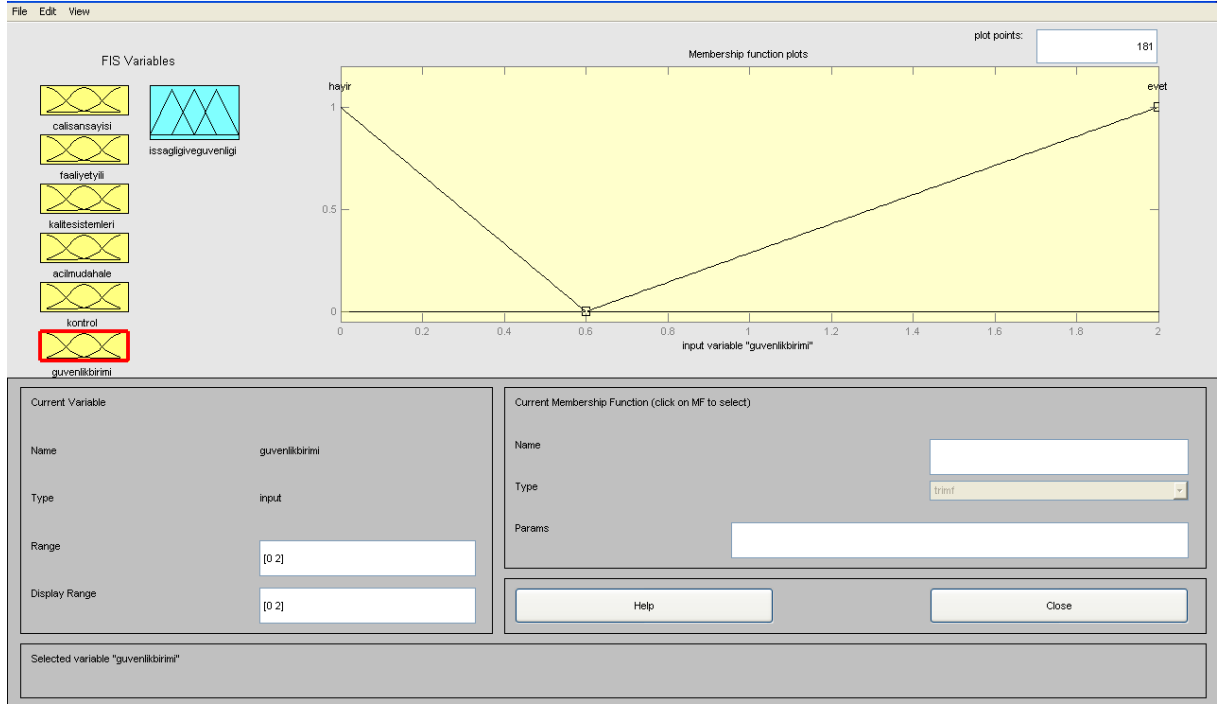
Şekil 4. Kalite sistemleri giriş değişkeni üyelik fonksiyonu

Şekil 5. Acil müdahale giriş değişkeni üyelik fonksiyonu

Şekil 6. Kontrol giriş değişkeni üyelik fonksiyonu

Şekil 7. Güvenlik birimi giriş değişkeni üyelik fonksiyonu

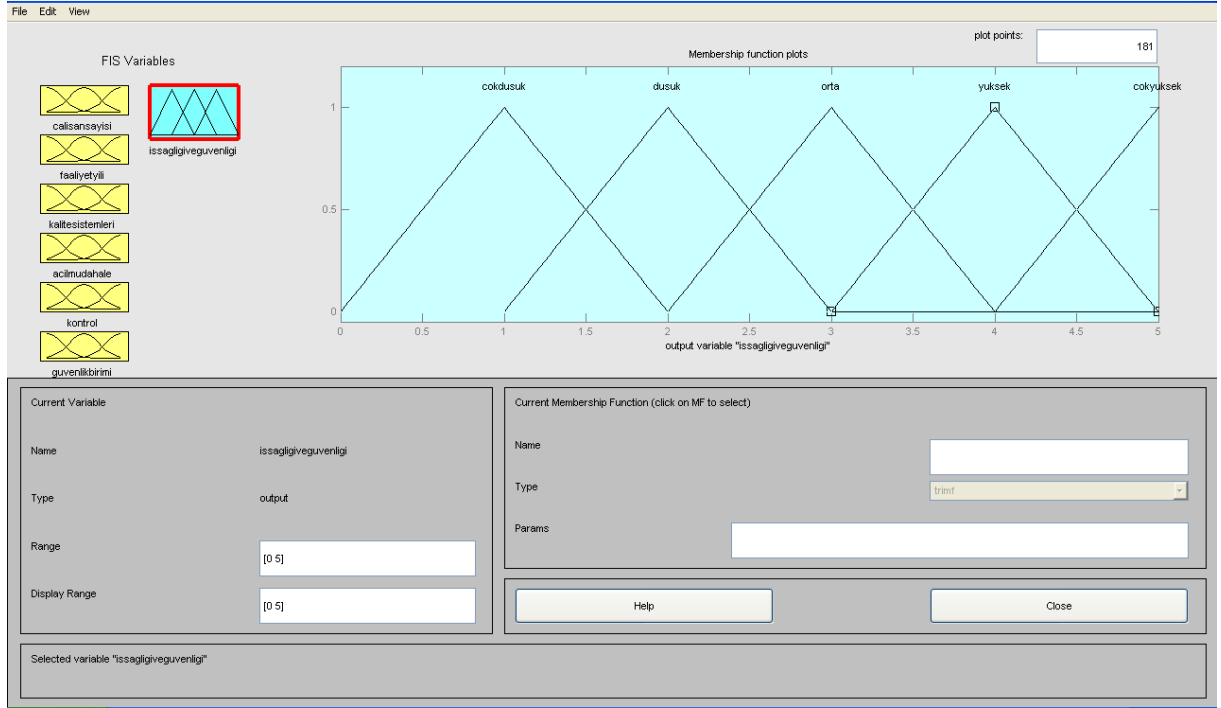
Giriş verilerinden sonra sistemin çıktısı olan “iş sağlığı ve güvenliği” tanımlanmıştır. İş sağlığı ve güvenliğine ait değişkenlerin tablosu Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 23. Bulanık Risk Değerlendirme İş Sağlığı ve Güvenliği Tablosu

Risk Ağırlığı	Risk Değeri	Risk Değişkeni	Eylem
1	$R < 20$	Çok düşük	Acil tedbir gerekemeyebilir.
2	$20 < R < 70$	Düşük	Eylem planına alınmalı.
3	$70 < R < 200$	Orta	Dikkatle izlenmeli ve yıllık eylem planına alınarak giderilmeli.
4	$200 < R < 400$	Yüksek	Kısa vadeli eylem planına alınarak giderilmeli.
5	$R > 400$	Çok yüksek	Çalışmaya ara verilerek derhal tedbir alınmalı.

(Ölmez, 2013: 12)

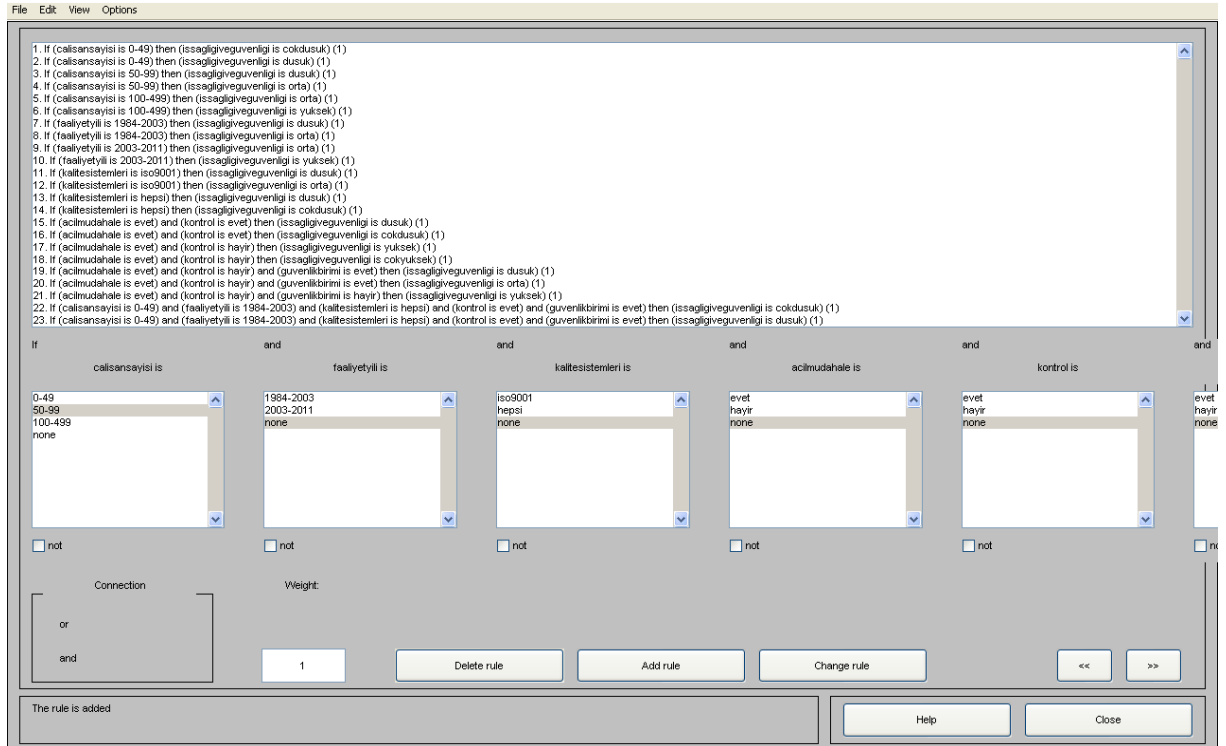
Matlab 7.0’da üyelik fonksiyonu yazım penceresi (Membership Function Editor) kullanılarak modelin çıktısı olan “iş sağlığı ve güvenliği” üyelik fonksiyonu oluşturulmuştur. İş sağlığı ve güvenliği çıkış kümesi [1,5] aralığında 5 adet üçgen alt küme ile oluşturulmuştur. İş sağlığı ve güvenliği üyelik fonksiyonu program çıktısı Şekil 8’de verilmiştir.

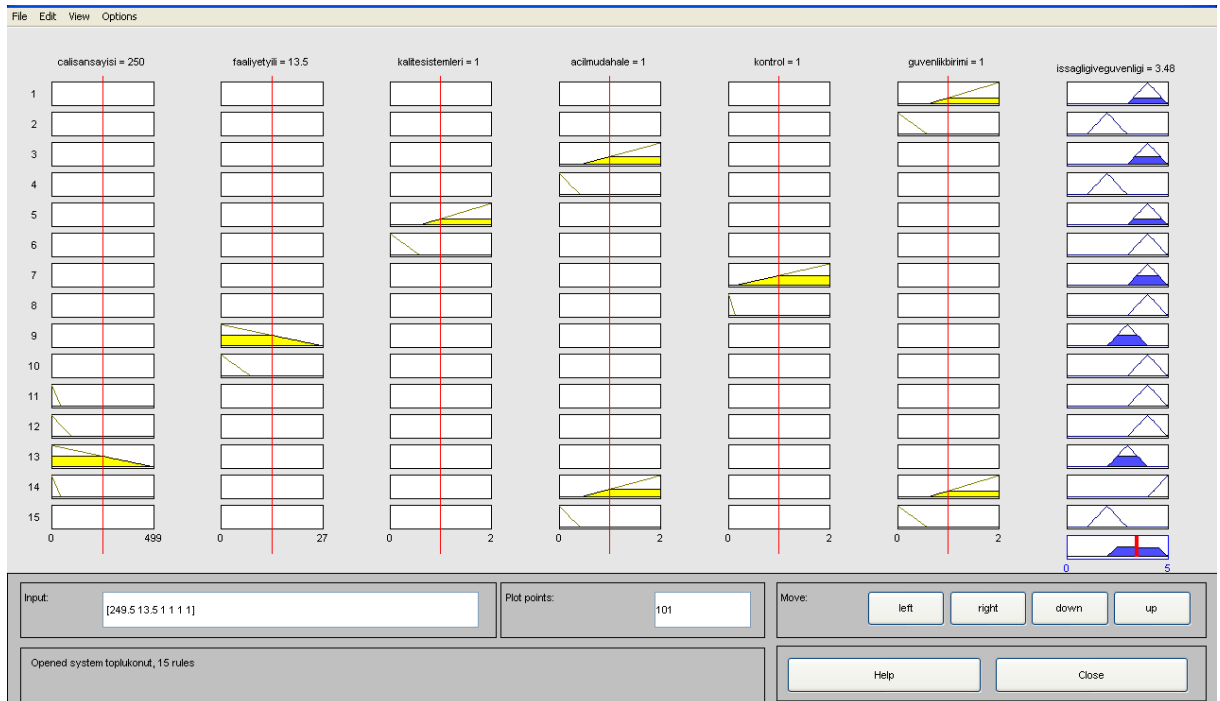
Şekil 8. İş sağlığı ve güvenliği çıkış değişkeni üyelik fonksiyonu

3.2.2. Kural Tabanı

MATLAB 7.0'da kural penceresinde (Rule editör) sisteme ait 23 kural tanımlanmıştır. Bu kurallar uzman kişiler (Risk Analizi Ekibi) tarafından oluşturulmuştur. Kurallar IF-THEN koşulu arasında AND bağlacı kullanılarak yazılmıştır. Tanımlanan kurallar Şekil 9'da verilmiştir. Kural Tabanı program çıktısı ise Şekil 10'da gösterilmiştir.

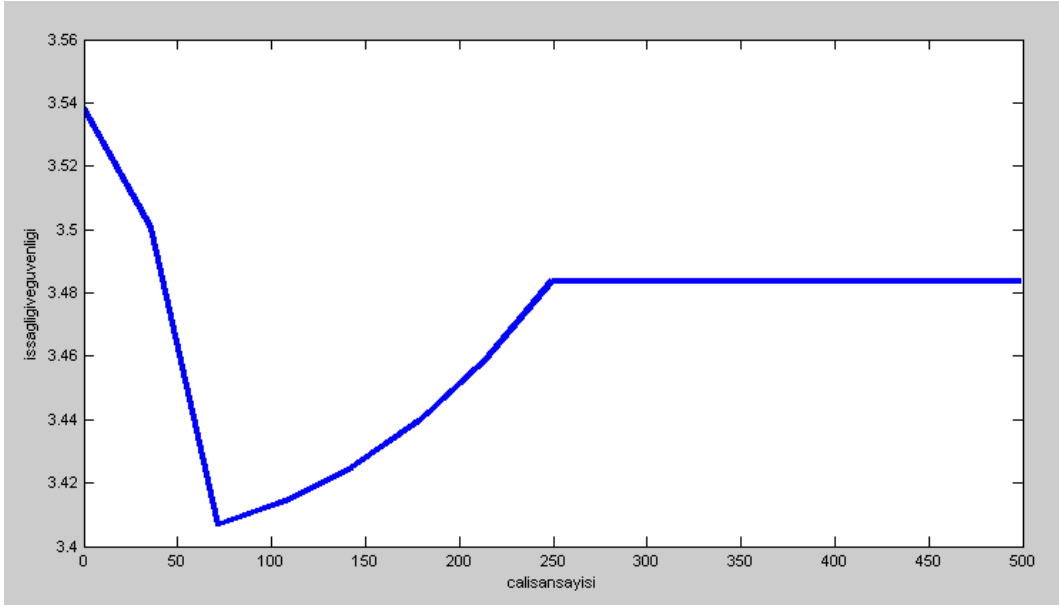
Şekil 9. Bulanık Risk Değerlendirme Kural Tabanı

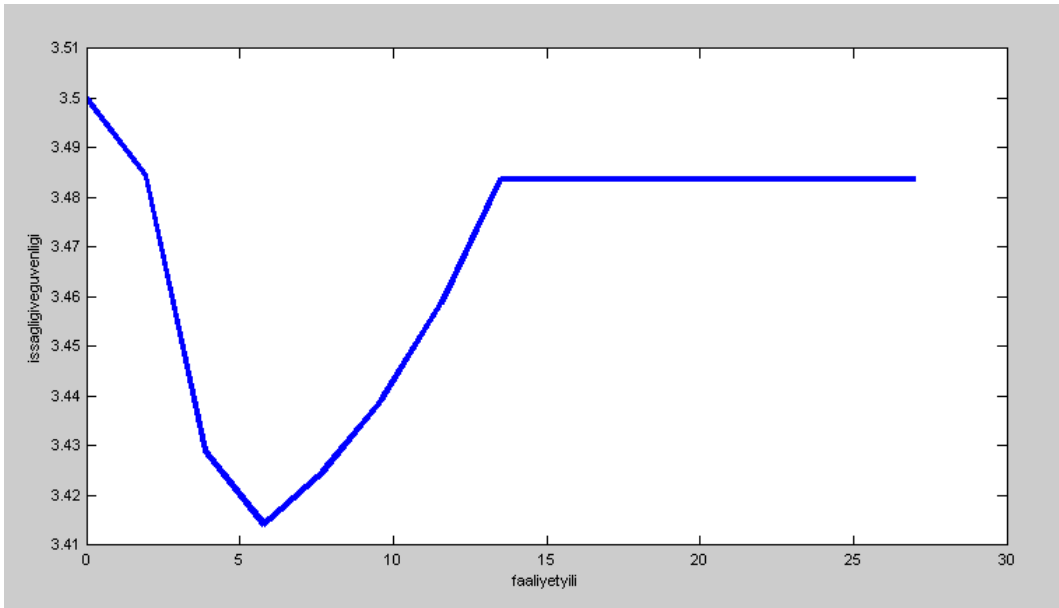
Şekil 10. Kural Tabanı program çıktısı

3.2.3. Bulanık Çıkarım

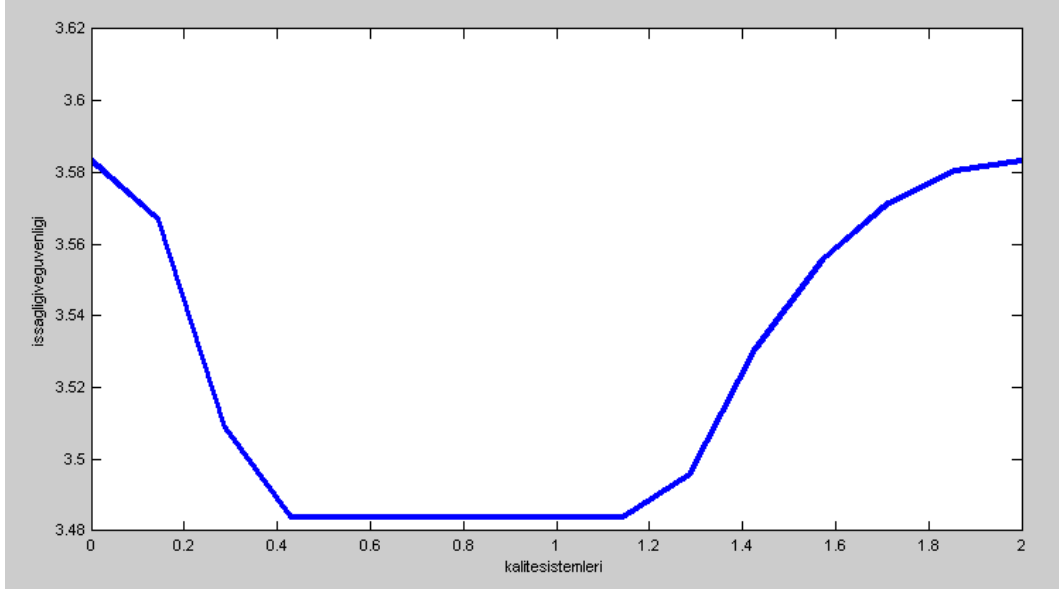
MATLAB 7.0’da bulanık çıkarım sistem penceresi (FIS editör) kullanılarak bulanık çıkarım yöntemleri seçilmiştir. Bulanık Kural tabanındaki kuralların işlenmesi için “and” metodunda min ve “veya” metodunda ise max yöntemi seçilmiştir. Modelin Bulanık Çıkarım Editörü Şekil 1’de verilmiştir. Sonrasında yüzey gösterim (Surface viewer) penceresi kullanarak girilen girdi değerlerine karşılık gelen çıktı değerlerinin 2 ve 3 boyutlu grafikleri elde edilmiş ve Şekil 11-21’de gösterilmiştir.

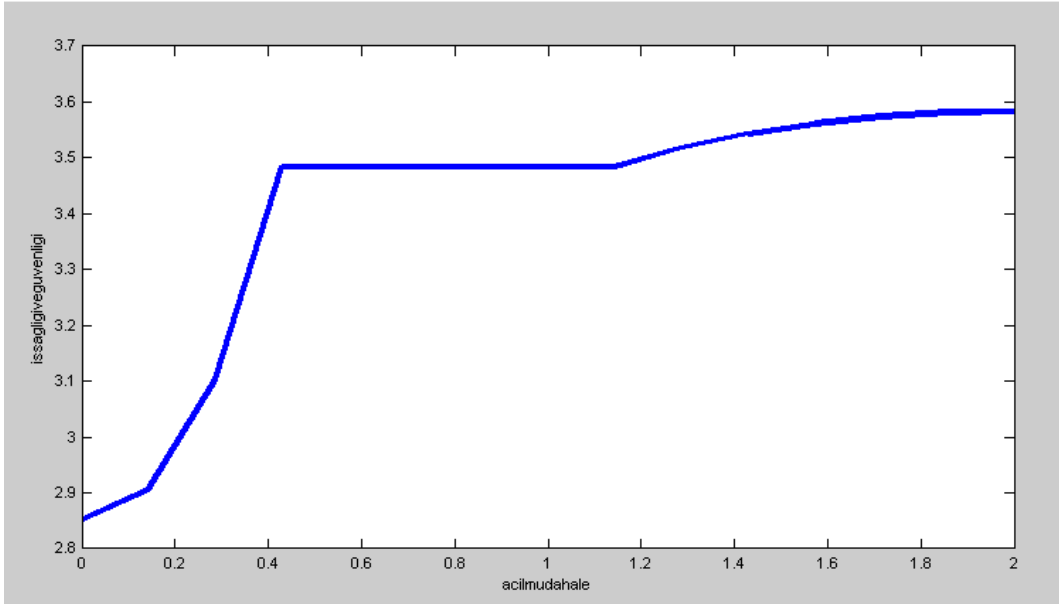
Şekil 11. Çalışan sayısı çıktı değeri grafiği

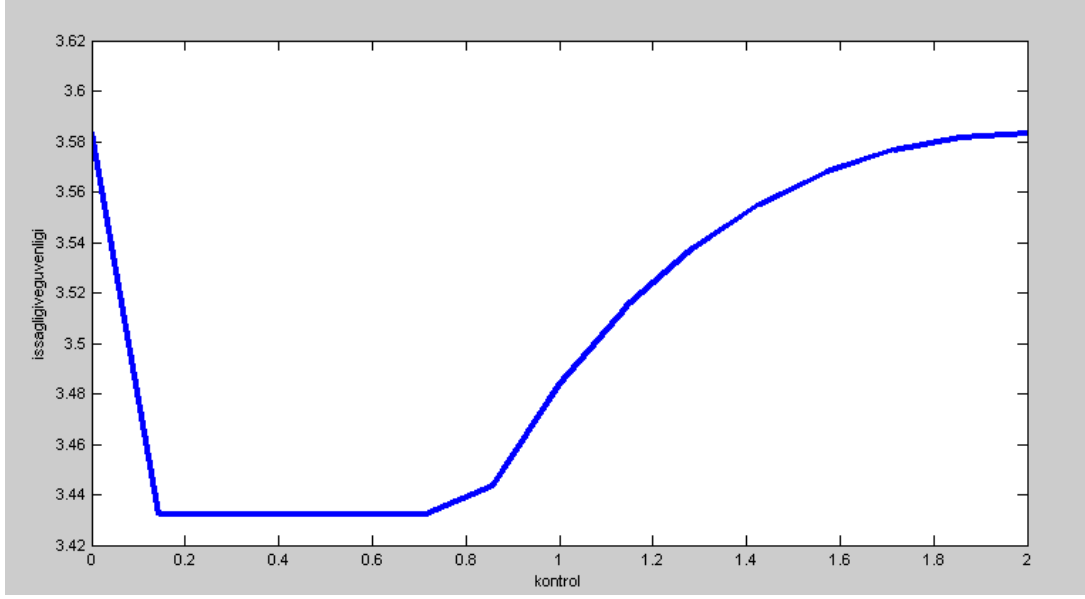
Şekil 12. Faaliyet yılı çıktı değeri grafiği

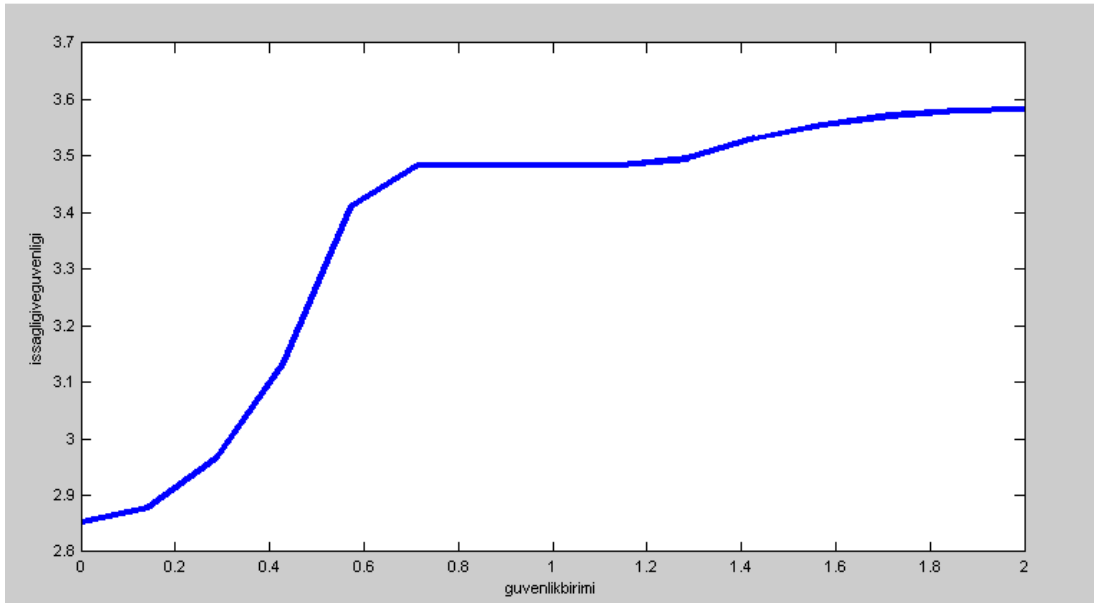
Şekil 13. Kalite sistemleri çıktı değeri grafiği

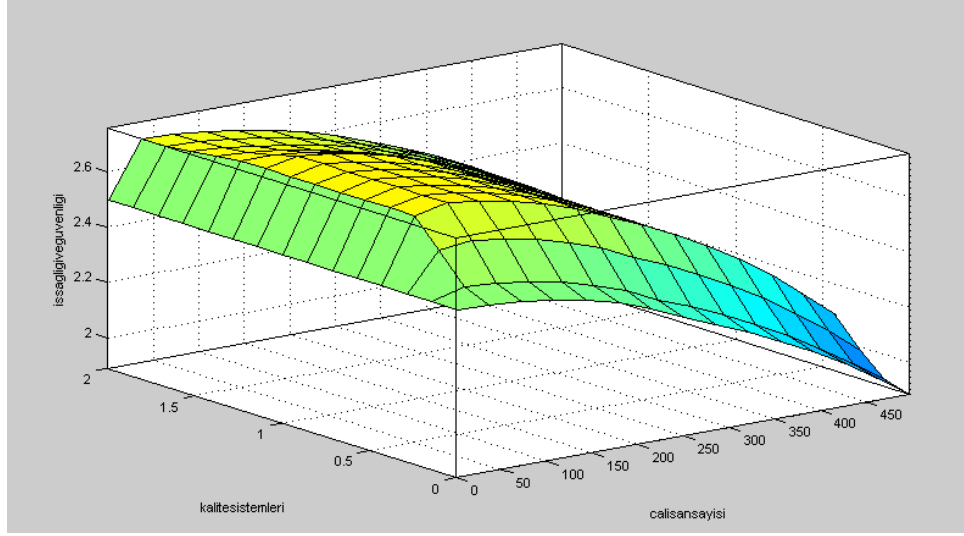
Şekil 14. Acil müdahale çıktı değeri grafiği

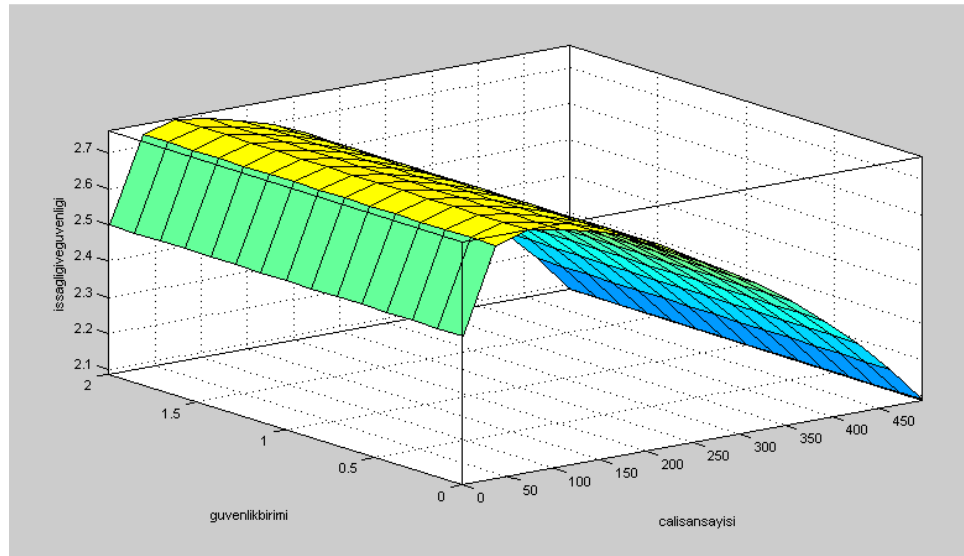
Şekil 15. Kontrol çıktı değeri grafiği

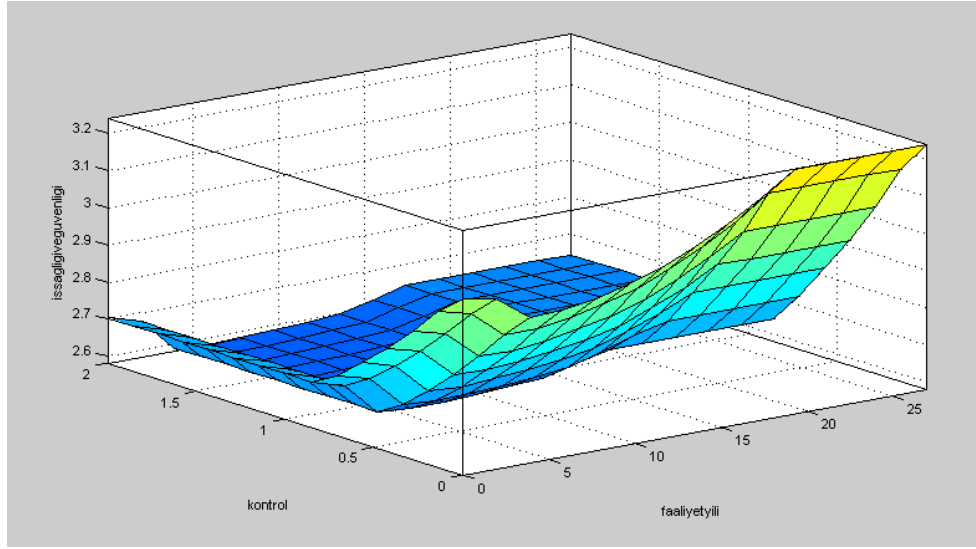
Şekil 16. Güvenlik birimi değeri grafiği

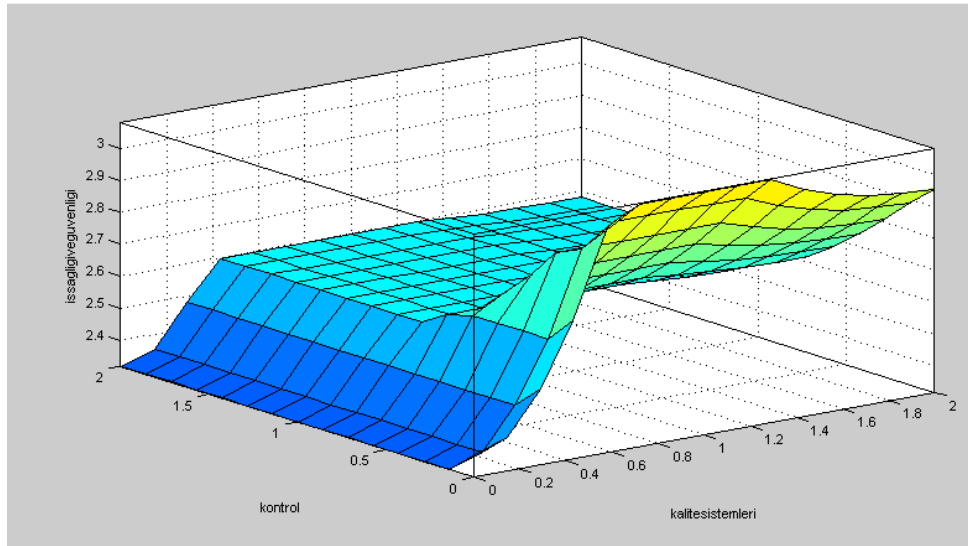
Şekil 17. Çalışan sayısı ve kalite sistemleri çıktı değerlerinin 3 boyutlu grafiği

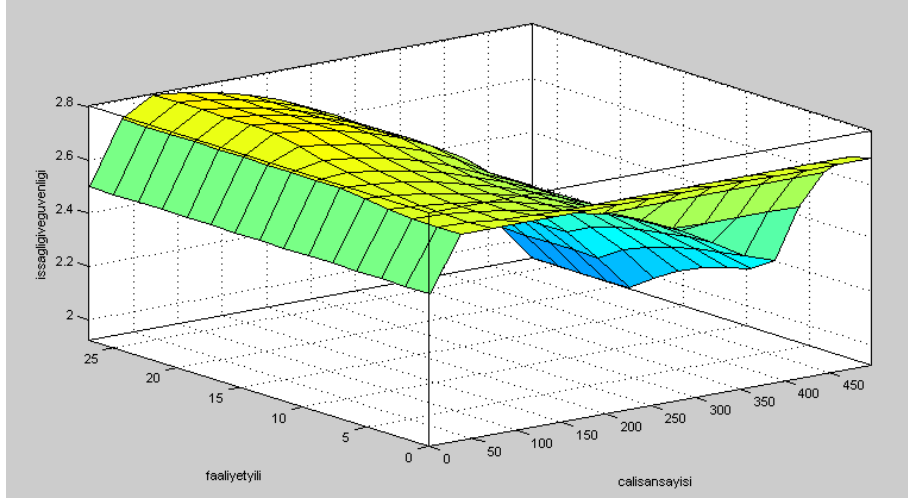
Şekil 18. Çalışan sayısı ve güvenlik birimi çıktı değerlerinin 3 boyutlu grafiği

Şekil 19. Faaliyet yılı ve kontrol çıktı değerlerinin 3 boyutlu grafiği

Şekil 20. Kalite sistemleri ve kontrol çıktı değerlerinin 3 boyutlu grafiği

Şekil 21. Çalışan sayısı ve faaliyet yılı çıktı değerlerinin 3 boyutlu grafiği

Çıktı değerlerinin yer aldığı 3 boyutlu grafiklerin genel bir değerlendirmesi yapılacak olursa şunlar söylenebilir:

- Şekil 17’de kalite sistemlerinin hepsini kullananlarda çalışan sayısı azaldıkça iş güvenliği açısından riskin de azaldığı görülmektedir.
- Şekil 18’e göre, güvenlik birimi oluşturan firmalarda riskin çok daha az olduğu görülmektedir.
- Şekil 19 incelendiğinde, alanında deneyim sahibi ve güvenlik kontrollerini düzenli yapan firmalarda riskin az olduğu görülmektedir.
- Şekil 20’ye göre, hem güvenlik kontrollerini düzenli yapan hem de kalite sistemlerinin hepsini kullanan firmalarda risk daha azdır.
- Şekil 21 incelendiğinde, çalışan sayısı az ve faaliyet yılı fazla olan firmalarda riskin daha az olduğu görülmektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkemizde son yıllarda yaşanan iş kazalarının büyük bir çoğunluğunun inşaat sektöründe meydana gelmesi bu çalışmanın temel çıkış noktası olmuştur. İnşaat sektöründe lokomotif olarak kabul edilen TOKİ, başta konut uygulamaları olmak üzere birçok alanda faaliyet göstermektedir. Buna bağlı olarak, inşaat sektöründeki önemli rolü nedeniyle TOKİ araştırmanın uygulama alanını oluşturmuştur.

Özellikle afet konutu üretiminde iş sürelerinin normalden çok daha kısa oluşu yüklenici ve müşavir firmalar açısından önemli bir risk unsuru halini almıştır. Şantiyelerde yapılan faaliyetler, çalışanların sağlığı ve güvenliği açısından büyük tehlike arz ettiğinden, yoğun çalışma temposu ve hızlı iş akışlarına sahip bu sektörde İş Sağlığı ve Güvenliğinin korunması ve bunun sürdürülebilir bir temele oturtulması, gerek iş güvenliği performansının artırılması gerekse çalışanın motivasyonu ve işletme verimi açısından son derece önemlidir. Bu nedenle şantiyelerde verimli bir iş sağlığı ve güvenliği sistemi kurulmalı ve sürekli iyileştirilmelidir. İSG sistemi kurulumunun en önemli aşaması ise şantiyedeki risklerin önceliğinin doğru olarak belirlenmesi ve bu riskler için tespit edilen kontrol önlemlerinin uygulanmasıdır.

İş güvenliği risk değerlendirmesinde çok çeşitli yöntemler mevcuttur. Ülkemizde risk değerlendirmesinde nicel, nitel ve karma yöntemler kullanılmaktadır. Nicel tekniklerin ayrıntılı verilere ulaşma konusundaki sınırlılığı nitel yöntemlere ihtiyaç uyandırmaktadır. Şantiye ortamında çoklu değişken unsurların olmasından ötürü olayları açıklarken net verilerle ifade etmek gerçeklikten uzaktır. Bu nedenle, bu çalışmada hem nicel hem de nitel değerlendirme imkânı sağlayan karma risk değerlendirme yöntemlerinden biri olan bulanık mantık yaklaşımı kullanılmıştır.

Bulanık risk değerlendirmesi çalışması TOKİ afet konutu yapımı alanında faaliyet gösteren 14 yüklenici ve müşavir firmada gerçekleştirilmiştir. Bulanık modelleme MATLAB 7.0 yazılım programı fuzzy logic araç kutusunda gerçekleştirilmiştir. Modelde 6 girdi, 1 çıktı ve 23 kural oluşturulmuştur. Üçgen Üyelik fonksiyonları, Mamdani çıkarım yöntemi ve centroid durulama yöntemi kullanılmıştır. Yapılan çalışmada bulanık risk değerlendirmesindeki amaç her tehlikeye ilişkin iş sağlığı ve güvenliği değerinin tespit edilmesidir. Bu kapsamda elde edilen sonuçlara bakıldığında, yoğun çalışılan şantiyelerde sürenin az, çalışan sayısının fazla oluşu, güvenlik tedbirlerinin yetersizliği, kalite yönetim sistemlerinin kullanılmayışı, firmaların alandaki deneyimlerinin azlığı, rutin iş sağlığı ve

güvenliği kontrollerinin yapılmayışı gibi etkenlerin riskleri arttırdığı ve kazalara davetiye çıkardığı görölmektedir. Bu risklerin ortadan kalkması sağlandığı ve konuyla ilgili toplum bilinci oluşturulduğu takdirde, iş gücü ve zaman kazanımı ile sektörel faaliyetler açısından daha fazla verim elde edilecektir. Bu sebeple bir an önce iş sağlığı ve güvenliği kapsamında gerekli alt yapı oluşturulmalı ve bunların düzgünce yürütölebilmeleri için denetim organlarının da sağlıklı şekilde işlenmesi ivedilikle sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akyüz, N. (1980), **İş Güvenliği**, İstanbul: Mess.
- Altaş, H. (1999), **“Bulanık Mantık: Bulanıklık Kavramı”**, Enerji, Elektrik, Elektromekanik – 3e, Temmuz 1999, Sayı:62 (80-85), İstanbul: Bilesim Yayıncılık.
- Akkaş, Z. Z., (2006), **Türkiye’de Yapı Üretiminde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Çalışmaları ve Toplu Konut Sektörüne Yönelik Bir Araştırma**, Kocaeli: Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Antmen, B. (2013), **“İnşaat Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği Bağlamında Şantiye Şeflerinin Görev ve Sorumlulukları”**, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Balkır, Z. G. (2012), **“İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkının Korunması: İşverenin İş Sağlığı ve Güvenliği Organizasyonu”**, Sosyal Güvenlik Dergisi, 2012/1 (56-91).
- Bayır, M. ve Ergül, M., (2006), **İş Güvenliği ve Risk Değerlendirme Uygulamaları**, İstanbul: Alfa Aktüel.
- Büyüköztürk, Ş. (2003), **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı**, Ankara: Pegem Akademi.
- Canlar-Durmaz, R. (2010), **“İnşaat Sektöründe Bulanık Risk Değerlendirmesi Uygulaması”**, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Ceylan, H. (2011), **“Türkiye’deki İş Kazalarının Genel Görünümü ve Gelişmiş Ülkelerle Kıyaslanması”**, International Journal of Engineering Research and Development, Cilt:3, Sayı:2(18-24) , Haziran 2011.
- Ceylan, H. (2014), **“Türkiye’de İnşaat Sektöründe Meydana Gelen İş Kazalarının Analizi”**, International Journal of Engineering Research and Development, Cilt:6, Sayı:1 (1-6) , Ocak 2014.
- Çebi, A. (2014), **“Şantiyelerde İş Sağlığı ve Güvenliği Açısından Risk Değerlendirmesinde Bulanık Çıkarım Tekniğinin Kullanımı”** Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Çetindağ, Ş. (2010), **“İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihsel Gelişimi ve Mevzuattaki Güncel Durum”**, (Erişim Tarihi: 07.02.2014).
<http://www.toprakisveren.org.tr/2010-86-serifcetindag.pdf?phpMyAdmin=0yNbSHivrtIOsf4gHSt1TxNtLE2>

- Dawson, S. vd. (1988), **Safety at Work: The Limits of Self - Regulation**, New York: The University of Cambridge.
- Eğri, N. vd. (2013), **“Dünyanın Çeşitli Ülkelerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Ceza Uygulamaları”**, İş Sağlığı ve Güvenliği Enstitüsü Müdürlüğü (Erişim Tarihi: 10.05.2014).
http://www.isgum.gov.tr/rsm/file/isgdoc/IG19-dunya_ulkerinde_isg_ceza_uygulamalari.pdf
- Ensari, T. ve Özpolat, K. (2002), **“Matlab Kullanım Kılavuzu”** (Erişim Tarihi: 10.12.2013).
<http://web.itu.edu.tr/kents/matlab.pdf>
- Erkul, H. ve Oğuz, İ. Y. (2011), **“Hukuksal Sorumluluk Açısından İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Mevzuatı Üzerine Bir Araştırma”**, 3. İş Sağlığı ve Güvenliği Sempozyumu, 21-23 Ekim 2011, Çanakkale (13-26).
- EU-OSHA (2014), **“Construction”**, (Erişim Tarihi: 10.12.2014).
https://osha.europa.eu/en/sector/construction/index_html
- Gerek, N., (2006), **İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Hughes, P. ve Ferrett E., (2009), **Introduction to Health and Safety at Work**, London: Elsevier.
- ILO (2014), **“Safety and Health at Work”**, (Erişim Tarihi: 14.11.2014).
<http://www.ilo.org/global/topics/safety-and-health-at-work/lang--en/index.htm>
- İSGGM (2014), **“İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü (İSGGM) Sık Sorulan Alo 170 Soruları”** (Erişim Tarihi: 10.12.2014)
<http://www.csgb.gov.tr/csgbPortal/ShowProperty/WLP%20Repository/isggm/dosyalar/alo170FAQ-0804>
- İSGÜM (2014), **“İş Sağlığı ve Güvenliği Enstitüsü Müdürlüğü Tarihçesi”** (Erişim Tarihi: 10.12.2014).
<http://www.isgum.gov.tr/Default.aspx?lnk=157>
- Kaptan, S., (1998), **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri**, Ankara: Tekışık.
- Karabulut, T. (2014), **“Çalışanların İş Tatmin Düzeylerinin Bulanık Analitik Hiyerarşi Proses Yöntemiyle Değerlendirilmesi”**, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Karasar, N., (2003), **Bilimsel Araştırma Yöntemi (Kavramlar-İlkeler-Yöntemler)**, Ankara: Nobel.

- Karadeniz, O. (2012), “**Dünya’da ve Türkiye’de İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları ve Sosyal Koruma Yetersizliği**”, Çalışma ve Toplum Dergisi, Sayı:34 (15-75).
- KAS (2014), “**Sistem Belgeleri**”, (Erişim Tarihi: 20.11.2014).
http://www.kascert.com/goster.aspx?metin_id=268#
- MathWorks (2014), “**What Is Mamdani-Type Fuzzy Inference?**” (Erişim Tarihi: 20.11.2014).
<http://www.mathworks.com/help/fuzzy/what-is-mamdani-type-fuzzy-inference.html>
- Megep (2014), “**İş Güvenliği ve İşçi Sağlığı**”, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Metinsoy (2004), “**İnşaat Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği Riskleri ve Önlemleri: Türkiye’de Durum İncelemesi**” Boğaziçi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- OSHA (2014), “**Worker Safety**”, (Erişim Tarihi: 14.11.2014).
<https://www.osha.gov/Publications/OSHA3252/3252.html>
- Ölmez, F. (2013), **Risk Yönetimi ve Değerlendirilmesi Ders Notları**.
- Özkılıç, Ö., (2005), **İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri ve Risk Değerlendirme Metodolojileri**, TİSK.
- Ridley, J. R. ve Channing, J.,(2008), **Safety at Work**, London: Elsevier.
- SGK (2013), “**İş Kazası ve Meslek Hastalığı İstatistikleri**”, (Erişim Tarihi: 25.10.2014).
http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/tr/kurumsal/istatistikler/sgk_istatistik_yilliklari/
- Sormaz, Ü. vd. (2014), “**Catering İşletmelerde Çalışanların İş Güvenliği Bilgilerinin Değerlendirilmesi**”, Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 6(2), 61-76.
- Sivanandam, S. N. vd. (2007), **Introduction to Fuzzy Logic using MATLAB**, New York: Springer.
- Stranks, J., (2010), **Health and Safety at Work**, UK: KoganPage.
- TDK (2014), **Genel Türkçe Sözlük**, (Erişim Tarihi: 25.10.2014).
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts
- TOKİ (2014 a), “**Proje Tipine Göre Uygulamalar - Afet Konutu**”, (Erişim Tarihi: 25 Ekim 2014).
<https://www.toki.gov.tr/proje-tipine-gore-uygulamalar>

TOKİ (2014 b), “**T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Tarihçesi**”, (Erişim Tarihi: 10.12.2014)

<https://www.toki.gov.tr/TR/Genel/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFFAAAF6AA849816B2EF99195E76E47803BE>

Usta, O. (2014), **6331 Sayılı İş Güvenliği Kanununun Sağlık Sektöründe Çalışan, İşveren ve Devlet Açısından Getirdikleri**, Yeni Yüzyıl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bitirme Projesi (Danışman: Prof. Dr. Oğuz Özyaral).

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2000), **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma**, Ankara: Seçkin.

Yiğit, A., (2011), **İş Güvenliği**, İstanbul: Alfa Aktüel.

EKLER

Ek 1. İzin Yazısı.....	49
Ek 2. Anket Formu.....	50
Ek 3. İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu.....	52
Ek 4. İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği.....	64
Ek 5. Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği.....	74
Ek 6. İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği.....	78

Ek 1. İzin Yazısı

 T.C.
BAŞBAKANLIK
Toplu Konut İdaresi Başkanlığı

Sayı : B.02.1.KNT.0.71.03.00-773.01-

Konu: M. Ömür GEZER

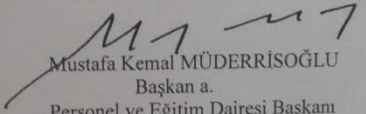
22.03.2012 • 020385

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
Genel Sekreterlik

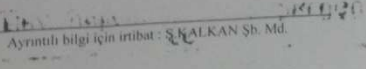
İlgi : 02/03/2012 tarihli ve 3181 sayılı yazınız.

İlgi yazınıza istinaden, Üniversiteniz Fen Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi M. Ömür GEZER'in İdaremizde "Toplu Konut İnşaat İşlerini Yapan Yüklenici ve Müşavir Firmaların İş Sağlığı ve İş Güvenliği Kapsamında Bulanık Mantıkla Risk Analizi" konulu tez projesi için anket çalışması yapması uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi arz ederim.

Mustafa Kemal MÜDERRİSOĞLU
Başkan a.
Personel ve Eğitim Dairesi Başkanı

Bilkent Plaza B1 Blok 06800 Bilkent/ANKARA
Tel: (312) 565 21 66 Fax: (312) 266 77 89
Elektronik Ağ : www.toki.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için iribat : Ş. KALKAN Şb. Md.

Ek 2. Anket Formu

Sayın Yetkili,

Bu anket “Toplu Konut İnşaat İşlerini Yapan Yüklenici ve Müşavir Firmaların İş Sağlığı ve İş Güvenliği Kapsamında Bulanık Mantıkla Risk Analizi” isimli yüksek lisans tez çalışmama veri elde etmek amacıyla hazırlanmıştır. Vereceğiniz bilgiler sadece bilimsel amaçlı kullanılacak olup, yüksek lisans tez çalışmamın önemli bir bölümünü oluşturacaktır. Anket sorularına objektif yanıtlar vermenizi temenni eder, ilgi ve yardımınız için teşekkür ederim.

Fırat Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
İnşaat Mühendisliği Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi
Mehmet Ömür GEZER

ANKET SORULARI

A- DEMOGRAFİK SORULAR:

- 1- Firmanız TOKİ ile ilgili hangi faaliyeti yürütmektedir?
() Yüklenici () Müşavir
- 2- Firmanızın faaliyet alanı hangisi/hangileridir? (1’den fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)
() Konut Üretimi (Sosyal Nitelikli Konut Üretimi, Alt Gelir Grubu ve Yoksul Konutları, Uydu Kent Uygulamaları, Kentsel Dönüşüm Projeleri, Afet Konutları, Tarımköy Uygulamaları, Göçmen Konutları)
() Kamu Kurumları İçin Yapılan Tesis ve Binalar (Hastaneler ve Sağlık Ocakları, Okullar, Yurt ve Pansiyonlar, Spor Salonları, Sevgi Evleri, Engelsiz Yaşam Merkezleri, Huzur Evleri, Askeri Tesis ve Karakollar, Diğer Kamu Kurumlarıyla Yapılan Ortak Projeler)
() Sosyal Donatılar (Konut Programı Kapsamında Yapılan Sosyal Donatı Uygulamaları, Çevre Düzenlemeleri ve Ağaçlandırma)
() Diğer (Lütfen belirtiniz.....)
- 3- Firmanız ne zaman faaliyete başladı?
() 2003 yılı öncesinde () 2003-2011 yılları arasında
- 4- Firmanızda devamlı olarak kaç personel çalışıyor?
() 0-49 () 50-99 () 100-499 () 500-749 () 750-999 () 1000 veya daha fazla
- 5- Firmanızda uygulanan kalite sistemlerini lütfen işaretleyiniz. (1’den fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)
() ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi
() ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi
() OHSAS 18001 İşyerinde Sağlık ve Güvenlik Sistemi
() Diğer (Lütfen belirtiniz.....)
- 6- Firmanızda işyeri sağlık ve güvenlik birimi mevcut mu? () Evet () Hayır
- 7- Firmanızda işyeri hekimi mevcut mu? () Evet () Hayır
- 8- Firmanızda iş güvenliği uzmanı mevcut mu? () Evet () Hayır
- 9- Firmanız iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin tamamını veya bir kısmını işyeri dışında kurulu ortak sağlık ve güvenlik birimlerinden alarak mı yerine getiriyor? () Evet () Hayır
- 10- İşçilerinizin sağlık kontrolleri düzenli olarak yapılıyor mu? () Evet () Hayır
- 11- Çalışma ortamının iş güvenliği açısından uygunluğu sürekli olarak kontrol ediliyor mu?
() Evet () Hayır
- 12- Firmanız iş güvenliğiyle ilgili olarak işçilerine gerekli eğitim, danışmanlık ve bilgilendirme hizmetlerini yerine getiriyor mu? () Evet () Hayır
- 13- Firmanız ilkyardım ve acil müdahale hizmetlerini gerektiği gibi yerine getiriyor mu?
() Evet () Hayır
- 14- Firmanızın acil müdahale planı mevcut mu? () Evet () Hayır
- 15- Firmanızda iş kazalarına ilişkin kayıt ve istatistikler düzenli olarak tutuluyor mu? () Evet () Hayır
- 16- İşyerinizde ölümlü kaza oldu mu? () Evet () Hayır
- 17- Firmamız iş güvenliğinin sağlanması için işyerinde işçilere yönelik hangi disiplin tedbirlerini uyguluyor? (1’den fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)
() Uyarı () İhbar () Ücret kesintisi () Geçici ihraç () İşe son verme

- () Hiçbiri () Hepsi
- 18- Şantiyelerinizde bugüne kadar en çok yaşadığınız kaza türleri hangileridir? (1'den fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)
- () İş makinası kazası () Şantiye içi trafik kazası () Elektrik Çarpması () Zehirlenme
 () Yüksekten Düşme () Yangın () Kazı kenarının göçmesi () Malzeme düşmesi
 () Diğer.....

B- İŞ GÜVENLİĞİ İLE İLGİLİ SORULAR: Aşağıdaki ifadelere katılma derecenizi numaraları kullanarak belirtiniz. 1- Hiç katılmıyorum. 2- Katılmıyorum. 3- Kısmen katılıyorum. 4- Katılıyorum. 5- Tamamen katılıyorum.					
	1	2	3	4	5
18- Firmamız işçi sağlığı ve iş güvenliği tüzüğünü titizlikle uygulamaktadır.					
19- Firmamız işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda çalışanlarına yeterli eğitimi vermektedir.					
20- Firmamız işyerinde ortaya çıkan sorunların etkilerini minimize edebilmektedir.					
21- Firmamızda işçilere yönelik koruyucu sağlık hizmetleri verilmektedir.					
22- Firmamız iş kazalarına karşı gereken önlemleri almaktadır.					
23- İş güvenliğinin hukuksal boyuttaki yaptırımları yükleniciye aşırı külfetler getirmektedir.					
24- İşyeri binaları yapılan işin özelliğine uygun ve yeterli sağlamlıktadır.					
25- İşyerinde acil çıkış yolları ve kapıları her zaman kullanılabilir durumdadır.					
26- İşyeri ile ekipman ve araç-gereçlerin düzenli olarak teknik bakımları yapılmaktadır.					
27- Firmamız çalışanların sağlık ve güvenlikleri için tehlikeli olabilecek aksaklıkları en kısa zamanda gidermektedir.					
28- İşyeri ile ekipman ve araç-gereçler uygun hijyen şartları sağlanacak şekilde düzenli olarak temizlenmektedir.					
29- İşyerinde tehlikeleri önleyecek veya yok edecek güvenlik ekipmanı ile araç-gereçlerinin düzenli bakım ve kontrolü yapılmaktadır.					
30- Firmamız işyerinde iş güvenliğini sağlamak, meydana gelebilecek olumsuzlukları ve iş kazalarını önlemek amacıyla işe uygun işçi çalıştırmaktadır.					
31- Firmamızda mühendislik revizyonu yapılmaktadır. (Mühendislik Revizyonu: İş yerinde meydana gelebilecek tehlikelerin önceden saptanması, tehlikelerin analizi, tehlikeleri önleme yollarının belirlenmesi ve gerekli tedbirlerin uygulanması hizmeti)					
32- İşyerinde iş kazalarına karşı kendilerini koruyabilmeleri için işçiler kaza ihtimali olan durumlarda daha dikkatli ve özenli hareket etmeye teşvik edilmektedir.					
33- İş belirlenen süreden erken bitirmek için yapılan iş programları iş güvenliğini olumsuz yönde etkilemektedir.					

Anket bitmiştir. Teşekkürler.

Ek 3. İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu

KANUN

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KANUNU

Kanun No. 6331

Kabul Tarihi: 20/6/2012

BİRİNCİ BÖLÜM Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Kanunun amacı; işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması ve mevcut sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi için işveren ve çalışanların görev, yetki, sorumluluk, hak ve yükümlülüklerini düzenlemektir.

Kapsam ve istisnalar

MADDE 2 – (1) Bu Kanun; kamu ve özel sektöre ait bütün işlere ve işyerlerine, bu işyerlerinin işverenleri ile işveren vekillerine, çırak ve stajyerler de dâhil olmak üzere tüm çalışanlarına faaliyet konularına bakılmaksızın uygulanır.

(2) Ancak aşağıda belirtilen faaliyetler ve kişiler hakkında bu Kanun hükümleri uygulanmaz:

- a) Fabrika, bakım merkezi, dikimevi ve benzeri işyerlerindeki hariç Türk Silahlı Kuvvetleri, genel kolluk kuvvetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığının faaliyetleri.
- b) Afet ve acil durum birimlerinin müdahale faaliyetleri.
- c) Ev hizmetleri.
- ç) Çalışan istihdam etmeksizin kendi nam ve hesabına mal ve hizmet üretimi yapanlar.
- d) Hükümlü ve tutuklulara yönelik infaz hizmetleri sırasında, iyileştirme kapsamında yapılan işyurdu, eğitim, güvenlik ve meslek edindirme faaliyetleri.

Tanımlar

MADDE 3 – (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

- a) Bakanlık: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını,
- b) Çalışan: Kendi özel kanunlarındaki statülerine bakılmaksızın kamu veya özel işyerlerinde istihdam edilen gerçek kişiyi,
- c) Çalışan temsilcisi: İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışmalara katılma, çalışmalarını izleme, tedbir alınmasını isteme, tekliflerde bulunma ve benzeri konularda çalışanları temsil etmeye yetkili çalışanı,
- ç) Destek elemanı: Asli görevinin yanında iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili önleme, koruma, tahliye, yangınla mücadele, ilk yardım ve benzeri konularda özel olarak görevlendirilmiş uygun donanım ve yeterli eğitime sahip kişiyi,
- d) Eğitim kurumu: İş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ve diğer sağlık personelinin eğitimlerini vermek üzere Bakanlıkça yetkilendirilen kamu kurum ve kuruluşlarını, üniversiteleri ve Türk Ticaret Kanununa göre faaliyet gösteren şirketler tarafından kurulan müesseseleri,
- e) Genç çalışan: Onbeş yaşını bitirmiş ancak onsekiz yaşını doldurmamış çalışanı,
- f) İş güvenliği uzmanı: İş sağlığı ve güvenliği alanında görev yapmak üzere Bakanlıkça yetkilendirilmiş, iş güvenliği uzmanlığı belgesine sahip mühendis, mimar veya teknik elemanı,
- g) İş kazası: İşyerinde veya işin yürütümü nedeniyle meydana gelen, ölüme sebebiyet veren veya vücut bütünlüğünü ruhen ya da bedenen özre uğratan olayı,
- ğ) İşveren: Çalışan istihdam eden gerçek veya tüzel kişi yahut tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşları,
- h) İşyeri: Mal veya hizmet üretmek amacıyla maddi olan ve olmayan unsurlar ile çalışanın birlikte örgütlendiği, işverenin işyerinde ürettiği mal veya hizmet ile nitelik yönünden bağlılığı bulunan ve aynı yönetim altında örgütlenen işyerine bağlı yerler ile dinlenme, çocuk emzirme, yemek, uyku, yıkanma, muayene ve bakım, beden ve mesleki eğitim yerleri ve avlu gibi diğer eklentiler ve araçları da içeren organizasyonu,
- ı) İşyeri hekimi: İş sağlığı ve güvenliği alanında görev yapmak üzere Bakanlıkça yetkilendirilmiş, işyeri hekimliği belgesine sahip hekimi,
- i) İşyeri sağlık ve güvenlik birimi: İşyerinde iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini yürütmek üzere kurulan, gerekli donanım ve personele sahip olan birimi,
- j) Konsey: Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyini,
- k) Kurul: İş sağlığı ve güvenliği kurulunu,
- 1) Meslek hastalığı: Mesleki risklere maruziyet sonucu ortaya çıkan hastalığı,
- m) Ortak sağlık ve güvenlik birimi: Kamu kurum ve kuruluşları, organize sanayi bölgeleri ile Türk Ticaret Kanununa göre faaliyet gösteren şirketler tarafından, işyerlerine iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini sunmak üzere kurulan gerekli donanım ve personele sahip olan ve Bakanlıkça yetkilendirilen birimi,
- n) Önleme: İşyerinde yürütülen işlerin bütün safhalarında iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili riskleri

ortadan kaldırmak veya azaltmak için planlanan ve alınan tedbirlerin tümünü,

o) Risk: Tehlikeden kaynaklanacak kayıp, yaralanma ya da başka zararlı sonuç meydana gelme ihtimalini,

ö) Risk değerlendirmesi: İşyerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek tehlikelerin belirlenmesi, bu tehlikelerin riske dönüşmesine yol açan faktörler ile tehlikelerden kaynaklanan risklerin analiz edilerek derecelendirilmesi ve kontrol tedbirlerinin kararlaştırılması amacıyla yapılması gerekli çalışmaları,

p) Tehlike: İşyerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek, çalışanı veya işyerini etkileyebilecek zarar veya hasar verme potansiyelini,

r) Tehlike sınıfı: İş sağlığı ve güvenliği açısından, yapılan işin özelliği, işin her safhasında kullanılan veya ortaya çıkan maddeler, iş ekipmanı, üretim yöntem ve şekilleri, çalışma ortam ve şartları ile ilgili diğer hususlar dikkate alınarak işyeri için belirlenen tehlike grubunu,

s) Teknik eleman: Teknik öğretmen, fizikçi ve kimyager unvanına sahip olanlar ile üniversitelerin iş sağlığı ve güvenliği programı mezunlarını,

ş) İşyeri hemşiresi: 25/2/1954 tarihli ve 6283 sayılı Hemşirelik Kanununa göre hemşirelik mesleğini icra etmeye yetkili, iş sağlığı ve güvenliği alanında görev yapmak üzere Bakanlıkça yetkilendirilmiş işyeri hemşireliği belgesine sahip hemşire/sağlık memurunu, ifade eder.

(2) İşveren adına hareket eden, işin ve işyerinin yönetiminde görev alan işveren vekilleri, bu Kanunun uygulanması bakımından işveren sayılır.

İKİNCİ BÖLÜM

İşveren ile Çalışanların Görev, Yetki ve Yükümlülükleri

İşverenin genel yükümlülüğü

MADDE 4 – (1) İşveren, çalışanların işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlamakla yükümlü olup bu çerçevede;

a) Mesleki risklerin önlenmesi, eğitim ve bilgi verilmesi dâhil her türlü tedbirin alınması, organizasyonun yapılması, gerekli araç ve gereçlerin sağlanması, sağlık ve güvenlik tedbirlerinin değişen şartlara uygun hale getirilmesi ve mevcut durumun iyileştirilmesi için çalışmalar yapar.

b) İşyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyulup uyulmadığını izler, denetler ve uygunsuzlukların giderilmesini sağlar.

c) Risk değerlendirmesi yapar veya yaptırır.

ç) Çalışana görev verirken, çalışanın sağlık ve güvenlik yönünden işe uygunluğunu göz önüne alır.

d) Yeterli bilgi ve talimat verilenler dışındaki çalışanların hayati ve özel tehlike bulunan yerlere girmemesi için gerekli tedbirleri alır.

(2) İşyeri dışındaki uzman kişi ve kuruluşlardan hizmet alınması, işverenin sorumluluklarını ortadan kaldırmaz.

(3) Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği alanındaki yükümlülükleri, işverenin sorumluluklarını etkilemez.

(4) İşveren, iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin maliyetini çalışanlara yansıtamaz.

Risklerden korunma ilkeleri

MADDE 5 – (1) İşverenin yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde aşağıdaki ilkeler göz önünde bulundurulur:

a) Risklerden kaçınmak.

b) Kaçınılması mümkün olmayan riskleri analiz etmek.

c) Risklerle kaynağında mücadele etmek.

ç) İşin kişilere uygun hale getirilmesi için işyerlerinin tasarımı ile iş ekipmanı, çalışma şekli ve üretim metotlarının seçiminde özen göstermek, özellikle tekdüze çalışma ve üretim temposunun sağlık ve güvenliğe olumsuz etkilerini önlemek, önlenemiyor ise en aza indirmek.

d) Teknik gelişmelere uyum sağlamak.

e) Tehlikeli olanı, tehlikesiz veya daha az tehlikeli olanla değiştirmek.

f) Teknoloji, iş organizasyonu, çalışma şartları, sosyal ilişkiler ve çalışma ortamı ile ilgili faktörlerin etkilerini kapsayan tutarlı ve genel bir önleme politikası geliştirmek.

g) Toplu korunma tedbirlerine, kişisel korunma tedbirlerine göre öncelik vermek.

ğ) Çalışanlara uygun talimatlar vermek.

İş sağlığı ve güvenliği hizmetleri

MADDE 6 – (1) Mesleki risklerin önlenmesi ve bu risklerden korunulmasına yönelik çalışmaları da kapsayacak, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin sunulması için işveren;

a) Çalışanları arasından iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ve diğer sağlık personeli görevlendirir. Çalışanları arasında belirlenen niteliklere sahip personel bulunmaması hâlinde, bu hizmetin tamamını veya bir kısmını ortak sağlık ve güvenlik birimlerinden hizmet alarak yerine getirebilir. Ancak belirlenen

niteliklere ve gerekli belgeye sahip olması hâlinde, tehlike sınıfı ve çalışan sayısı dikkate alınarak, bu hizmetin yerine getirilmesini kendisi üstlenebilir.

b) Görevlendirdikleri kişi veya hizmet aldığı kurum ve kuruluşların görevlerini yerine getirmeleri amacıyla araç, gereç, mekân ve zaman gibi gerekli bütün ihtiyaçlarını karşılar.

c) İşyerinde sağlık ve güvenlik hizmetlerini yürütenler arasında iş birliği ve koordinasyonu sağlar.

ç) Görevlendirdikleri kişi veya hizmet aldığı kurum ve kuruluşlar tarafından iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili mevzuata uygun olan ve yazılı olarak bildirilen tedbirleri yerine getirir.

d) Çalışanların sağlık ve güvenliğini etkilediği bilinen veya etkilemesi muhtemel konular hakkında; görevlendirdikleri kişi veya hizmet aldığı kurum ve kuruluşları, başka işyerlerinden çalışmak üzere kendi işyerine gelen çalışanları ve bunların işverenlerini bilgilendirir.

(2) 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki kamu kurum ve kuruluşları; iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini, Sağlık Bakanlığına ait döner sermayeli kuruluşlardan doğrudan alabileceği gibi 4734 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde de alabilir.

(3) Tam süreli işyeri hekimi görevlendirilen işyerlerinde, diğer sağlık personeli görevlendirilmesi zorunlu değildir.

İş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin desteklenmesi

MADDE 7 – (1) İş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin yerine getirilmesi için, Bakanlıkça aşağıdaki şartlarla destek sağlanabilir:

a) Kamu kurum ve kuruluşları hariç ondan az çalışanı bulunanlardan, çok tehlikeli ve tehlikeli sınıfta yer alan işyerleri faydalanabilir. Ancak, Bakanlar Kurulu, ondan az çalışanı bulunanlardan az tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinin de faydalanmasına karar verebilir.

b) Giderler, iş kazası ve meslek hastalığı bakımından kısa vadeli sigorta kolları için toplanan primlerden kaynak aktarılacak suretiyle, Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından finanse edilir.

c) Uygulamada, Sosyal Güvenlik Kurumu kayıtları esas alınır.

ç) Bu Kanun ve diğer mevzuat gereğince yapılan kontrol ve denetimlerde; istihdam ettiği kişilerin sigortalılık bildiriminde bulunmadığı tespit edilen işverenlerden, tespit tarihine kadar yapılan ödemeler yasal faizi ile birlikte Sosyal Güvenlik Kurumunca tahsil edilir ve bu durumdaki işverenler, sağlanan destekten üç yıl süreyle faydalanamaz.

d) Uygulamaya ilişkin olarak ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermeye, uygulamayı yönlendirmeye ve doğabilecek sorunları çözmeye Bakanlık yetkilidir.

(2) Aşağıdaki konular ile bunlara ilişkin usul ve esaslar, Maliye Bakanlığının uygun görüşü alınarak Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle belirlenir:

a) İş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin yerine getirilmesi için sağlanacak desteğin uygulanması.

b) Destek sağlanacak ondan az çalışanı bulunan işyerlerinin özellikleri göz önünde bulundurularak; Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından ödenecek iş sağlığı ve güvenliği hizmet bedellerinin tespiti, destek olunacak kısmı ve ödenme şekli.

c) Destekten faydalanabilecek işyerlerinin taşınması gereken şartlar.

ç) İş sağlığı ve güvenliği hizmeti verecek kuruluşların özellikleri.

(3) Etkinlik ve sürekliliğin sağlanması amacıyla; Bakanlık tarafından Sağlık Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve ilgili meslek kuruluşlarıyla iş birliği yapılabilir.

İşyeri hekimleri ve iş güvenliği uzmanları

MADDE 8 – (1) İşyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanlarının hak ve yetkileri, görevlerini yerine getirmeleri nedeniyle kısıtlanamaz. Bu kişiler, görevlerini mesleğin gerektirdiği etik ilkeler ve mesleki bağımsızlık içerisinde yürütür.

(2) İşyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanları; görevlendirdikleri işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili alınması gereken tedbirleri işverene yazılı olarak bildirir; bildirilen hususlardan hayati tehlike arz edenlerin işveren tarafından yerine getirilmemesi hâlinde, bu hususu Bakanlığın yetkili birimine bildirir.

(3) Hizmet sunan kuruluşlar ile işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanları, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin yürütülmesindeki ihmallerinden dolayı, hizmet sundukları işverene karşı sorumludur.

(4) Çalışanın ölümü veya maluliyetiyle sonuçlanacak şekilde vücut bütünlüğünün bozulmasına neden olan iş kazası veya meslek hastalığının meydana gelmesinde ihmali tespit edilen işyeri hekimi veya iş güvenliği uzmanının yetki belgesi askıya alınır.

(5) İş güvenliği uzmanlarının görev alabilmeleri için; çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde (A) sınıfı, tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde en az (B) sınıfı, az tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde ise en az (C) sınıfı iş güvenliği uzmanlığı belgesine sahip olmaları şartı aranır. Bakanlık, iş güvenliği uzmanlarının ve işyeri hekimlerinin görevlendirilmesi konusunda sektörel alanda özel düzenleme yapabilir.

(6) Belirlenen çalışma süresi nedeniyle işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanının tam süreli

görevlendirilmesi gereken durumlarda; işveren, işyeri sağlık ve güvenlik birimi kurar. Bu durumda, çalışanların tabi olduğu kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununa göre belirlenen haftalık çalışma süresi dikkate alınır.

(7) Kamu kurum ve kuruluşlarında ilgili mevzuata göre çalıştırılan işyeri hekimi veya iş güvenliği uzmanı olma niteliğini haiz personel, gerekli belgeye sahip olmaları şartıyla asli görevlerinin yanında, belirlenen çalışma süresine riayet ederek çalışmakta oldukları kurumda veya ilgili personelin muvafakati ve üst yöneticinin onayı ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarında görevlendirilebilir. Bu şekilde görevlendirilecek personele, görev yaptığı her saat için (200) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı tutarında ilave ödeme, hizmet alan kurum tarafından yapılır. Bu ödemeden damga vergisi hariç herhangi bir kesinti yapılmaz. Bu durumdaki görevlendirmeye ilişkin ilave ödemelerde, günlük mesai saatlerine bağlı kalmak kaydıyla, aylık toplam seksen saatten fazla olan görevlendirmeler dikkate alınmaz.

(8) Kamu sağlık hizmetlerinde tam süreli çalışmaya ilişkin mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla, işyeri hekimlerinin ve diğer sağlık personelinin işyeri sağlık ve güvenlik birimi ile ortak sağlık ve güvenlik birimlerinde görevlendirilmelerinde ve hizmet verilen işyerlerinde çalışanlarla sınırlı olmak üzere görevlerini yerine getirmelerinde, diğer kanunların kısıtlayıcı hükümleri uygulanmaz.

Tehlike sınıfının belirlenmesi

MADDE 9 – (1) İşyeri tehlike sınıfları; 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 83 üncü maddesine göre belirlenen kısa vadeli sigorta kolları prim tarifesine de dikkate alınarak, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğünün Başkanlığında ilgili taraflarca oluşturulan komisyonun görüşleri doğrultusunda, Bakanlıkça çıkarılacak tebliğ ile tespit edilir.

(2) İşyeri tehlike sınıflarının tespitinde, o işyerinde yapılan asıl iş dikkate alınır.

Risk değerlendirmesi, kontrol, ölçüm ve araştırma

MADDE 10 – (1) İşveren, iş sağlığı ve güvenliği yönünden risk değerlendirmesi yapmak veya yaptırmakla yükümlüdür. Risk değerlendirmesi yapılırken aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Belirli risklerden etkilenecek çalışanların durumu.

b) Kullanılacak iş ekipmanı ile kimyasal madde ve müstahzarların seçimi.

c) İşyerinin tertip ve düzeni.

ç) Genç, yaşlı, engelli, gebe veya emziren çalışanlar gibi özel politika gerektiren gruplar ile kadın çalışanların durumu.

(2) İşveren, yapılacak risk değerlendirmesi sonucu alınacak iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri ile kullanılması gereken koruyucu donanım veya ekipmanı belirler.

(3) İşyerinde uygulanacak iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri, çalışma şekilleri ve üretim yöntemleri; çalışanların sağlık ve güvenlik yönünden korunma düzeyini yükseltecek ve işyerinin idari yapılanmasının her kademesinde uygulanabilir nitelikte olmalıdır.

(4) İşveren, iş sağlığı ve güvenliği yönünden çalışma ortamına ve çalışanların bu ortamda maruz kaldığı risklerin belirlenmesine yönelik gerekli kontrol, ölçüm, inceleme ve araştırmaların yapılmasını sağlar.

Acil durum planları, yangınla mücadele ve ilk yardım

MADDE 11 – (1) İşveren;

a) Çalışma ortamı, kullanılan maddeler, iş ekipmanı ile çevre şartlarını dikkate alarak meydana gelebilecek acil durumları önceden değerlendirerek, çalışanları ve çalışma çevresini etkilemesi mümkün ve muhtemel acil durumları belirler ve bunların olumsuz etkilerini önleyici ve sınırlandırıcı tedbirleri alır.

b) Acil durumların olumsuz etkilerinden korunmak üzere gerekli ölçüm ve değerlendirmeleri yapar, acil durum planlarını hazırlar.

c) Acil durumlarla mücadele için işyerinin büyüklüğü ve taşıdığı özel tehlikeler, yapılan işin niteliği, çalışan sayısı ile işyerinde bulunan diğer kişileri dikkate alarak; önleme, koruma, tahliye, yangınla mücadele, ilk yardım ve benzeri konularda uygun donanıma sahip ve bu konularda eğitilmiş yeterli sayıda kişiyi görevlendirir, araç ve gereçleri sağlayarak eğitim ve tatbikatları yaptırır ve ekiplerin her zaman hazır bulunmalarını sağlar.

ç) Özellikle ilk yardım, acil tıbbi müdahale, kurtarma ve yangınla mücadele konularında, işyeri dışındaki kuruluşlarla irtibatı sağlayacak gerekli düzenlemeleri yapar.

Tahliye

MADDE 12 – (1) Ciddi, yakın ve önlenemeyen tehlikenin meydana gelmesi durumunda işveren;

a) Çalışanların işi bırakarak derhal çalışma yerlerinden ayrılmaya güvenli bir yere gidebilmeleri için, önceden gerekli düzenlemeleri yapar ve çalışanlara gerekli talimatları verir.

b) Durumun devam etmesi hâlinde, zorunluluk olmadıkça, gerekli donanıma sahip ve özel olarak görevlendirilenler dışındaki çalışanlardan işlerine devam etmelerini isteyemez.

(2) İşveren, çalışanların kendileri veya diğer kişilerin güvenliği için ciddi ve yakın bir tehlike ile karşılaşmaları ve amirine hemen haber veremedikleri durumlarda; istenmeyen sonuçların önlenmesi için,

bilgileri ve mevcut teknik donanımları çerçevesinde müdahale edebilmelerine imkân sağlar. Böyle bir durumda çalışanlar, ihmal veya dikkatsiz davranışları olmadıkça yaptıkları müdahaleden dolayı sorumlu tutulamaz.

Çalışmaktan kaçınma hakkı

MADDE 13 – (1) Ciddi ve yakın tehlike ile karşı karşıya kalan çalışanlar kurula, kurulun bulunmadığı işyerlerinde ise işverene başvurarak durumun tespit edilmesini ve gerekli tedbirlerin alınmasına karar verilmesini talep edebilir. Kurul acilen toplanarak, işveren ise derhâl kararını verir ve durumu tutanakla tespit eder. Karar, çalışana ve çalışan temsilcisine yazılı olarak bildirilir.

(2) Kurul veya işverenin çalışanın talebi yönünde karar vermesi hâlinde çalışan, gerekli tedbirler alınıncaya kadar çalışmaktan kaçınabilir. Çalışanların çalışmaktan kaçındığı dönemdeki ücreti ile kanunlardan ve iş sözleşmesinden doğan diğer hakları saklıdır.

(3) Çalışanlar ciddi ve yakın tehlikenin önlenemez olduğu durumlarda birinci fıkradaki usule uymak zorunda olmaksızın işyerini veya tehlikeli bölgeyi terk ederek belirlenen güvenli yere gider. Çalışanların bu hareketlerinden dolayı hakları kısıtlanamaz.

(4) İş sözleşmesiyle çalışanlar, talep etmelerine rağmen gerekli tedbirlerin alınmadığı durumlarda, tabi oldukları kanun hükümlerine göre iş sözleşmelerini feshedebilir. Toplu sözleşme veya toplu iş sözleşmesi ile çalışan kamu personeli, bu maddeye göre çalışmadığı dönemde fiilen çalışmış sayılır.

(5) Bu Kanunun 25 inci maddesine göre işyerinde işin durdurulması hâlinde, bu madde hükümleri uygulanmaz.

İş kazası ve meslek hastalıklarının kayıt ve bildirimi

MADDE 14 – (1) İşveren;

a) Bütün iş kazalarının ve meslek hastalıklarının kaydını tutar, gerekli incelemeleri yaparak bunlar ile ilgili raporları düzenler.

b) İşyerinde meydana gelen ancak yaralanma veya ölüme neden olmadığı halde işyeri ya da iş ekipmanının zarara uğramasına yol açan veya çalışan, işyeri ya da iş ekipmanını zarara uğratma potansiyeli olan olayları inceleyerek bunlar ile ilgili raporları düzenler.

(2) İşveren, aşağıdaki hallerde belirtilen sürede Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirimde bulunur:

a) İş kazalarını kazadan sonraki üç iş günü içinde.

b) Sağlık hizmeti sunucuları veya işyeri hekimi tarafından kendisine bildirilen meslek hastalıklarını, öğrendiği tarihten itibaren üç iş günü içinde.

(3) İşyeri hekimi veya sağlık hizmeti sunucuları; meslek hastalığı ön tanısı koydukları vakaları, Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından yetkilendirilen sağlık hizmeti sunucularına sevk eder.

(4) Sağlık hizmeti sunucuları kendilerine intikal eden iş kazalarını, yetkilendirilen sağlık hizmeti sunucuları ise meslek hastalığı tanısı koydukları vakaları en geç on gün içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirir.

(5) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, Sağlık Bakanlığının uygun görüşü alınarak Bakanlıkça belirlenir.

Sağlık gözetimi

MADDE 15 – (1) İşveren;

a) Çalışanların işyerinde maruz kalacakları sağlık ve güvenlik risklerini dikkate alarak sağlık gözetimine tabi tutulmalarını sağlar.

b) Aşağıdaki hallerde çalışanların sağlık muayenelerinin yapılmasını sağlamak zorundadır:

1) İşe girişlerinde.

2) İş değişikliğinde.

3) İş kazası, meslek hastalığı veya sağlık nedeniyle tekrarlanan işten uzaklaşmalarından sonra işe dönüşlerinde talep etmeleri hâlinde.

4) İşin devamı süresince, çalışanın ve işin niteliği ile işyerinin tehlike sınıfına göre Bakanlıkça belirlenen düzenli aralıklarla.

(2) Tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde çalışacaklar, yapacakları işe uygun olduklarını belirten sağlık raporu olmadan işe başlatılamaz.

(3) Bu Kanun kapsamında alınması gereken sağlık raporları, işyeri sağlık ve güvenlik biriminde veya hizmet alınan ortak sağlık ve güvenlik biriminde görevli olan işyeri hekiminden alınır. Raporlara itirazlar Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenen hakem hastanelere yapılır, verilen kararlar kesindir.

(4) Sağlık gözetiminden doğan maliyet ve bu gözetimden kaynaklı her türlü ek maliyet işverence karşılanır, çalışana yansıtılamaz.

(5) Sağlık muayenesi yaptırılan çalışanın özel hayatı ve itibarının korunması açısından sağlık bilgileri gizli tutulur.

Çalışanların bilgilendirilmesi

MADDE 16 – (1) İşyerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması ve sürdürülebilmesi amacıyla

işveren, çalışanları ve çalışan temsilcilerini işyerinin özelliklerini de dikkate alarak aşağıdaki konularda bilgilendirir:

- a) İşyerinde karşılaşılabilecek sağlık ve güvenlik riskleri, koruyucu ve önleyici tedbirler.
- b) Kendileri ile ilgili yasal hak ve sorumluluklar.
- c) İlk yardım, olağan dışı durumlar, afetler ve yangınla mücadele ve tahliye işleri konusunda görevlendirilen kişiler.

(2) İşveren;

a) 12 nci maddede belirtilen ciddi ve yakın tehlikeye maruz kalan veya kalma riski olan bütün çalışanları, tehlikeler ile bunlardan doğan risklere karşı alınmış ve alınacak tedbirler hakkında derhal bilgilendirir.

b) Başka işyerlerinden çalışmak üzere kendi işyerine gelen çalışanların birinci fıkrada belirtilen bilgileri almalarını sağlamak üzere, söz konusu çalışanların işverenlerine gerekli bilgileri verir.

c) Risk değerlendirmesi, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili koruyucu ve önleyici tedbirler, ölçüm, analiz, teknik kontrol, kayıtlar, raporlar ve teftişten elde edilen bilgilere, destek elemanları ile çalışan temsilcilerinin ulaşmasını sağlar.

Çalışanların eğitimi

MADDE 17 – (1) İşveren, çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerini almasını sağlar. Bu eğitim özellikle; işe başlamadan önce, çalışma yeri veya iş değişikliğinde, iş ekipmanının değişmesi hâlinde veya yeni teknoloji uygulanması hâlinde verilir. Eğitimler, değişen ve ortaya çıkan yeni risklere uygun olarak yenilenir, gerektiğinde ve düzenli aralıklarla tekrarlanır.

(2) Çalışan temsilcileri özel olarak eğitilir.

(3) Mesleki eğitim alma zorunluluğu bulunan tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işlerde, yapacağı işle ilgili mesleki eğitim aldığını belgeleyemeyenler çalıştırılmaz.

(4) İş kazası geçiren veya meslek hastalığına yakalanan çalışana işe başlamadan önce, söz konusu kazanın veya meslek hastalığının sebepleri, korunma yolları ve güvenli çalışma yöntemleri ile ilgili ilave eğitim verilir. Ayrıca, herhangi bir sebeple altı aydan fazla süreyle işten uzak kalanlara, tekrar işe başlatılmadan önce bilgi yenileme eğitimi verilir.

(5) Tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde; yapılacak işlerde karşılaşılabilecek sağlık ve güvenlik riskleri ile ilgili yeterli bilgi ve talimatları içeren eğitimin alındığına dair belge olmaksızın, başka işyerlerinden çalışmak üzere gelen çalışanlar işe başlatılamaz.

(6) Geçici iş ilişkisi kurulan işveren, iş sağlığı ve güvenliği risklerine karşı çalışana gerekli eğitimin verilmesini sağlar.

(7) Bu madde kapsamında verilecek eğitimin maliyeti çalışanlara yansıtılamaz. Eğitimlerde geçen süre çalışma süresinden sayılır. Eğitim sürelerinin haftalık çalışma süresinin üzerinde olması hâlinde, bu süreler fazla sürelerle çalışma veya fazla çalışma olarak değerlendirilir.

Çalışanların görüşlerinin alınması ve katılımlarının sağlanması

MADDE 18 – (1) İşveren, görüş alma ve katılımın sağlanması konusunda, çalışanlara veya iki ve daha fazla çalışan temsilcisinin bulunduğu işyerlerinde varsa işyeri yetkili sendika temsilcilerine yoksa çalışan temsilcilerine aşağıdaki imkânları sağlar:

a) İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konularda görüşlerinin alınması, teklif getirme hakkının tanınması ve bu konulardaki görüşmelerde yer alma ve katılımlarının sağlanması.

b) Yeni teknolojilerin uygulanması, seçilecek iş ekipmanı, çalışma ortamı ve şartlarının çalışanların sağlık ve güvenliğine etkisi konularında görüşlerinin alınması.

(2) İşveren, destek elemanları ile çalışan temsilcilerinin aşağıdaki konularda önceden görüşlerinin alınmasını sağlar:

a) İşyerinden görevlendirilecek veya işyeri dışından hizmet alınacak işyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı ve diğer personel ile ilk yardım, yangınla mücadele ve tahliye işleri için kişilerin görevlendirilmesi.

b) Risk değerlendirmesi yapılarak, alınması gereken koruyucu ve önleyici tedbirlerin ve kullanılması gereken koruyucu donanım ve ekipmanın belirlenmesi.

c) Sağlık ve güvenlik risklerinin önlenmesi ve koruyucu hizmetlerin yürütülmesi.

ç) Çalışanların bilgilendirilmesi.

d) Çalışanlara verilecek eğitimin planlanması.

(3) Çalışanların veya çalışan temsilcilerinin, işyerinde iş sağlığı ve güvenliği için alınan önlemlerin yetersiz olduğu durumlarda veya teftiş sırasında, yetkili makama başvurmalarından dolayı hakları kısıtlanamaz.

Çalışanların yükümlülükleri

MADDE 19 – (1) Çalışanlar, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili aldıkları eğitim ve işverenin bu konudaki talimatları doğrultusunda, kendilerinin ve hareketlerinden veya yaptıkları işten etkilenen diğer

çalışanların sağlık ve güvenliklerini tehlikeye düşürmemekle yükümlüdür.

(2) Çalışanların, işveren tarafından verilen eğitim ve talimatlar doğrultusunda yükümlülükleri şunlardır:

a) İşyerindeki makine, cihaz, araç, gereç, tehlikeli madde, taşıma ekipmanı ve diğer üretim araçlarını kurallara uygun şekilde kullanmak, bunların güvenlik donanımlarını doğru olarak kullanmak, keyfi olarak çıkarmamak ve değiştirmemek.

b) Kendilerine sağlanan kişisel koruyucu donanımı doğru kullanmak ve korumak.

c) İşyerindeki makine, cihaz, araç, gereç, tesis ve binalarda sağlık ve güvenlik yönünden ciddi ve yakın bir tehlike ile karşılaştıklarında ve koruma tedbirlerinde bir eksiklik gördüklerinde, işverene veya çalışan temsilcisine derhal haber vermek.

ç) Teftişe yetkili makam tarafından işyerinde tespit edilen noksanlık ve mevzuata aykırılıkların giderilmesi konusunda, işveren ve çalışan temsilcisi ile iş birliği yapmak.

d) Kendi görev alanında, iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için işveren ve çalışan temsilcisi ile iş birliği yapmak.

Çalışan temsilcisi

MADDE 20 – (1) İşveren; işyerinin değişik bölümlerindeki riskler ve çalışan sayılarını göz önünde bulundurarak dengeli dağılıma özen göstermek kaydıyla, çalışanlar arasında yapılacak seçim veya seçimle belirlenemediği durumda atama yoluyla, aşağıda belirtilen sayılarda çalışan temsilcisini görevlendirir:

a) İki ile elli arasında çalışanı bulunan işyerlerinde bir.

b) Ellibir ile yüz arasında çalışanı bulunan işyerlerinde iki.

c) Yüzbir ile beşyüz arasında çalışanı bulunan işyerlerinde üç.

ç) Beşyüzbir ile bin arasında çalışanı bulunan işyerlerinde dört.

d) Binbir ile ikibin arasında çalışanı bulunan işyerlerinde beş.

e) İkibinbir ve üzeri çalışanı bulunan işyerlerinde altı.

(2) Birden fazla çalışan temsilcisinin bulunması durumunda baş temsilci, çalışan temsilcileri arasında yapılacak seçimle belirlenir.

(3) Çalışan temsilcileri, tehlike kaynağının yok edilmesi veya tehlikeden kaynaklanan riskin azaltılması için, işverene öneride bulunma ve işverenden gerekli tedbirlerin alınmasını isteme hakkına sahiptir.

(4) Görevlerini yürütmeleri nedeniyle, çalışan temsilcileri ve destek elemanlarının hakları kısıtlanamaz ve görevlerini yerine getirebilmeleri için işveren tarafından gerekli imkânlar sağlanır.

(5) İşyerinde yetkili sendika bulunması hâlinde, işyeri sendika temsilcileri çalışan temsilcisi olarak da görev yapar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Konsey, Kurul ve Koordinasyon

Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi

MADDE 21 – (1) Ülke genelinde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili politika ve stratejilerin belirlenmesi için tavsiyelerde bulunmak üzere Konsey kurulmuştur.

(2) Konsey, Bakanlık Müsteşarının başkanlığında aşağıda belirtilen üyelerden oluşur:

a) Bakanlık İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürü, Çalışma Genel Müdürü, İş Teftiş Kurulu Başkanı ve Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığından bir genel müdür.

b) Bilim, Sanayi ve Teknoloji, Çevre ve Şehircilik, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Gıda, Tarım ve Hayvancılık, Kalkınma, Millî Eğitim ile Sağlık bakanlıklarından ilgili birer genel müdür.

c) Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından bir yürütme kurulu üyesi, Devlet Personel Başkanlığından bir başkan yardımcısı.

ç) İşveren, işçi ve kamu görevlileri sendikaları üst kuruluşlarının en fazla üyeye sahip ilk üçünden, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinden, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonundan, Türk Tabipleri Birliğinden, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinden ve Türkiye Ziraat Odaları Birliğinden konuyla ilgili veya görevli birer yönetim kurulu üyesi.

d) İhtiyaç duyulması hâlinde İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürünün teklifi ve Konseyin kararı ile belirlenen, iş sağlığı ve güvenliği konusunda faaliyet gösteren kurum veya kuruluşlardan en fazla iki temsilci.

(3) İkinci fıkranın (d) bendi kapsamında belirlenen Konsey üyeleri, iki yıl için seçilir ve üst üste iki olağan toplantıya katılmaz ise ilgili kurum veya kuruluşun üyeliği sona erer.

(4) Konseyin sekretaryası, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğünce yürütülür.

(5) Konsey, toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir. Oyların eşitliği hâlinde başkanın oyu kararı belirler. Çekimser oy kullanılamaz.

(6) Konsey yılda iki defa olağan toplanır. Başkanın veya üyelerin üçte birinin teklifi ile olağanüstü olarak da toplanabilir.

(7) Konseyin çalışma usul ve esasları Bakanlık tarafından belirlenir.

İş sağlığı ve güvenliği kurulu

MADDE 22 – (1) Elli ve daha fazla çalışanın bulunduğu ve altı aydan fazla süren sürekli işlerin yapıldığı işyerlerinde işveren, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışmalarda bulunmak üzere kurul oluşturur. İşveren, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatına uygun kurul kararlarını uygular.

(2) Altı aydan fazla süren asıl işveren-alt işveren ilişkisinin bulunduğu hallerde;

a) Asıl işveren ve alt işveren tarafından ayrı ayrı kurul oluşturulmuş ise, faaliyetlerin yürütülmesi ve kararların uygulanması konusunda iş birliği ve koordinasyon asıl işverence sağlanır.

b) Asıl işveren tarafından kurul oluşturulmuş ise, kurul oluşturması gerekmeyen alt işveren, koordinasyonu sağlamak üzere vekâleten yetkili bir temsilci atar.

c) İşyerinde kurul oluşturması gerekmeyen asıl işveren, alt işverenin oluşturduğu kurula iş birliği ve koordinasyonu sağlamak üzere vekâleten yetkili bir temsilci atar.

ç) Kurul oluşturması gerekmeyen asıl işveren ve alt işverenin toplam çalışan sayısı elliden fazla ise, koordinasyonu asıl işverence yapılmak kaydıyla, asıl işveren ve alt işveren tarafından birlikte bir kurul oluşturulur.

(3) Aynı çalışma alanında birden fazla işverenin bulunması ve bu işverenlerce birden fazla kurulun oluşturulması hâlinde işverenler, birbirlerinin çalışmalarını etkileyebilecek kurul kararları hakkında diğer işverenleri bilgilendirir.

İş sağlığı ve güvenliğinin koordinasyonu

MADDE 23 – (1) Aynı çalışma alanını birden fazla işverenin paylaşması durumunda işverenler; iş hijyeni ile iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin uygulanmasında iş birliği yapar, yapılan işin yapısı göz önüne alınarak mesleki risklerin önlenmesi ve bu risklerden korunulması çalışmalarını koordinasyon içinde yapar, birbirlerini ve çalışan temsilcilerini bu riskler konusunda bilgilendirir.

(2) Birden fazla işyerinin bulunduğu iş merkezleri, iş hanları, sanayi bölgeleri veya siteleri gibi yerlerde, iş sağlığı ve güvenliği konusundaki koordinasyon yönetim tarafından sağlanır. Yönetim, işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği yönünden diğer işyerlerini etkileyecek tehlikeler hususunda gerekli tedbirleri almaları için işverenleri uyarır. Bu uyarılara uymayan işverenleri Bakanlığa bildirir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Teftiş ve İdari Yaptırımlar

Teftiş, inceleme, araştırma, müfettişin yetki, yükümlülük ve sorumluluğu

MADDE 24 – (1) Bu Kanun hükümlerinin uygulanmasının izlenmesi ve teftişi, iş sağlığı ve güvenliği yönünden teftiş yapmaya yetkili Bakanlık iş müfettişlerince yapılır. Bu Kanun kapsamında yapılacak teftiş ve incelemelerde, 4857 sayılı Kanunun 92, 93, 96, 97 ve 107 nci maddeleri uygulanır.

(2) Bakanlık, işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği konularında ölçüm, inceleme ve araştırma yapmaya, bu amaçla numune almaya ve eğitim kurumları ile ortak sağlık ve güvenlik birimlerinde kontrol ve denetim yapmaya yetkilidir. Bu konularda yetkilendirilenler mümkün olduğu kadar işi aksatmamak, işverenin ve işyerinin meslek sırları ile gördükleri ve öğrendikleri hususları tamamen gizli tutmakla yükümlüdür. Kontrol ve denetimin usul ve esasları Bakanlıkça düzenlenir.

(3) Askeri işyerleriyle yurt güvenliği için gerekli maddeler üretilen işyerlerinin denetim ve teftişi konusu ve sonuçlarına ait işlemler, Millî Savunma Bakanlığı ve Bakanlıkça birlikte hazırlanacak yönetmeliğe göre yürütülür.

İşin durdurulması

MADDE 25 – (1) İşyerindeki bina ve eklentilerde, çalışma yöntem ve şekillerinde veya iş ekipmanlarında çalışanlar için hayati tehlike oluşturan bir husus tespit edildiğinde; bu tehlike giderilinceye kadar, hayati tehlikenin niteliği ve bu tehlikeden doğabilecek riskin etkileyebileceği alan ile çalışanlar dikkate alınarak, işyerinin bir bölümünde veya tamamında iş durdurulur. Ayrıca çok tehlikeli sınıfta yer alan maden, metal ve yapı işleri ile tehlikeli kimyasallarla çalışılan işlerin yapıldığı veya büyük endüstriyel kazaların olabileceği işyerlerinde, risk değerlendirmesi yapılmamış olması durumunda iş durdurulur.

(2) İş sağlığı ve güvenliği bakımından teftişe yetkili üç iş müfettişinden oluşan heyet, iş sağlığı ve güvenliği bakımından teftişe yetkili iş müfettişinin tespiti üzerine gerekli incelemeleri yaparak, tespit tarihinden itibaren iki gün içerisinde işin durdurulmasına karar verebilir. Ancak tespit edilen hususun acil müdahaleyi gerektirmesi hâlinde; tespiti yapan iş müfettişi, heyet tarafından karar alınıncaya kadar geçerli olmak kaydıyla işi durdurur.

(3) İşin durdurulması kararı, ilgili mülki idare amirine ve işyeri dosyasının bulunduğu Çalışma ve İş Kurumu il müdürlüğüne bir gün içinde gönderilir. İşin durdurulması kararı, mülki idare amiri tarafından yirmidört saat içinde yerine getirilir. Ancak, tespit edilen hususun acil müdahaleyi gerektirmesi nedeniyle verilen işin durdurulması kararı, mülki idare amiri tarafından aynı gün yerine getirilir.

(4) İşveren, yerine getirildiği tarihten itibaren altı iş günü içinde, yetkili iş mahkemesinde işin durdurulması kararına itiraz edebilir. İtiraz, işin durdurulması kararının uygulanmasını etkilemez.

Mahkeme itirazı öncelikle görüşür ve altı iş günü içinde karara bağlar. Mahkeme kararı kesindir.

(5) İşverenin işin durdurulmasını gerektiren hususların giderildiğini Bakanlığa yazılı olarak bildirmesi hâlinde, en geç yedi gün içinde işyerinde inceleme yapılarak işverenin talebi sonuçlandırılır.

(6) İşveren, işin durdurulması sebebiyle işsiz kalan çalışanlara ücretlerini ödemekle veya ücretlerinde bir düşüklük olmamak üzere meslek veya durumlarına göre başka bir iş vermekle yükümlüdür.

İdari para cezaları ve uygulanması

MADDE 26 – (1) Bu Kanunun;

a) 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen işverene her bir yükümlülük için ayrı ayrı ikibin Türk Lirası,

b) 6 ncı maddesinin birinci fıkrası gereğince belirlenen nitelikte iş güvenliği uzmanı veya işyeri hekimi görevlendirmeyen işverene görevlendirmedeği her bir kişi için beşbin Türk Lirası, aykırılığın devam ettiği her ay için aynı miktar, diğer sağlık personeli görevlendirmeyen işverene ikibinbeşyüz Türk Lirası, aykırılığın devam ettiği her ay için aynı miktar, aynı fıkranın (b), (c) ve (d) bentlerinde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen işverene her bir ihlal için ayrı ayrı binbeşyüz Türk Lirası, (ç) bendine aykırı hareket eden işverene yerine getirilmeyen her bir tedbir için ayrı ayrı bin Türk Lirası,

c) 8 inci maddesinin birinci ve altıncı fıkralarına aykırı hareket eden işverene her bir ihlal için ayrı ayrı binbeşyüz Türk Lirası,

ç) 10 uncu maddesinin birinci fıkrasına göre risk değerlendirmesi yapmayan veya yaptırmayan işverene üçbin Türk Lirası, aykırılığın devam ettiği her ay için dörtbinbeşyüz Türk Lirası, dördüncü fıkrasında belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen işverene binbeşyüz Türk Lirası,

d) 11 ve 12 nci maddeleri hükümlerine aykırı hareket eden işverene, uyulmayan her bir yükümlülük için bin Türk Lirası, aykırılığın devam ettiği her ay için aynı miktar,

e) 14 üncü maddesinin birinci fıkrasında belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen işverene her bir yükümlülük için ayrı ayrı binbeşyüz Türk Lirası, ikinci fıkrasında belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen işverene ikibin Türk Lirası, dördüncü fıkrasında belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen sağlık hizmeti sunucuları veya yetkilendirilen sağlık hizmeti sunucularına ikibin Türk Lirası,

f) 15 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen işverene, sağlık gözetimine tabi tutulmayan veya sağlık raporu alınmayan her çalışan için bin Türk Lirası,

g) 16 ncı maddesinde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen işverene, bilgilendirilmeyen her bir çalışan için bin Türk Lirası,

ğ) 17 nci maddesinin bir ila yedinci fıkralarında belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen işverene her bir çalışan için bin Türk Lirası,

h) 18 inci maddesinde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen işverene, her bir aykırılık için ayrı ayrı bin Türk Lirası,

ı) 20 nci maddesinin birinci ve dördüncü fıkralarında belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen işverene bin Türk Lirası, üçüncü fıkrasında belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen işverene binbeşyüz Türk Lirası,

i) 22 nci maddesinde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen işverene her bir aykırılık için ayrı ayrı ikibin Türk Lirası,

j) 23 üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen bildirim yükümlülüklerini yerine getirmeyen yönetimlere beşbin Türk Lirası,

k) 24 üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konularda ölçüm, inceleme ve araştırma yapılmasına, numune alınmasına veya eğitim kurumları ile ortak sağlık ve güvenlik birimlerinin kontrol ve denetiminin yapılmasına engel olan işverene beşbin Türk Lirası,

1) 25 inci maddesinde belirtilen yükümlülüklerle göre işyerinin bir bölümünde veya tamamında verilen durdurma kararına uymayarak durdurulan işi yönetmelikte belirtilen şartları yerine getirmeden devam ettiren işverene fiil başka bir suç oluştursa dahi onbin Türk Lirası, altıncı fıkrasında belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen işverene ihlale uğrayan her bir çalışan için bin Türk Lirası, aykırılığın devam ettiği her ay için aynı miktar,

m) 29 uncu maddesinde belirtilen; büyük kaza önleme politika belgesi hazırlamayan işverene ellibin Türk Lirası, güvenlik raporunu hazırlayıp Bakanlığın değerlendirmesine sunmadan işyerini faaliyete geçiren, işletilmesine Bakanlıkça izin verilmeyen işyerini açan veya durdurulan işyerinde faaliyete devam eden işverene seksenbin Türk Lirası,

n) 30 uncu maddesinde öngörülen yönetmeliklerde belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen işverene, uyulmayan her hüküm için tespit edildiği tarihten itibaren aylık olarak bin Türk Lirası,

idari para cezası verilir.

(2) Bu Kanunda belirtilen idari para cezaları gerekçesi belirtilmek suretiyle Çalışma ve İş Kurumu il müdürünce verilir. Verilen idari para cezaları tebliğinden itibaren otuz gün içinde ödenir. İdari para

cezaları tüzel kişiliği bulunmayan kamu kurum ve kuruluşları adına da düzenlenebilir.

Hüküm bulunmayan haller ve muafiyet

MADDE 27 – (1) Çalışanların tabi oldukları kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 4857 sayılı Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

(2) Bu Kanuna göre düzenlenen kağıtlar damga vergisinden, işlemler harçtan müstesnadır.

(3) Bakanlık, bu Kanuna göre yapılacak iş ve işlemlere ait her türlü belge veya bilgiyi, elektronik ve benzeri ortamlar üzerinden isteyebilir, arşivleyebilir, bu ortamlar üzerinden onay, yetki, bilgi ve belge verebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Geçici Hükümler

Bağımlılık yapan maddeleri kullanma yasağı

MADDE 28 – (1) İşyerine, sarhoş veya uyuşturucu madde almış olarak gelmek ve işyerinde alkollü içki veya uyuşturucu madde kullanmak yasaktır.

(2) İşveren; işyeri eklentilerinden sayılan kısımlarda, ne gibi hallerde, hangi zamanda ve hangi şartlarla alkollü içki içilebileceğini belirleme yetkisine sahiptir.

(3) Aşağıdaki çalışanlar için alkollü içki kullanma yasağı uygulanmaz:

a) Alkollü içki yapılan işyerlerinde çalışan ve işin gereği olarak üretileni denetlemekle görevlendirilenler.

b) Kapalı kaplarda veya açık olarak alkollü içki satılan veya içilen işyerlerinde işin gereği alkollü içki içmek zorunda olanlar.

c) İşinin niteliği gereği müşterilerle birlikte alkollü içki içmek zorunda olanlar.

Güvenlik raporu veya büyük kaza önleme politika belgesi

MADDE 29 – (1) İşletmeye başlanmadan önce, büyük endüstriyel kaza oluşabilecek işyerleri için, işyerlerinin büyüklüğüne göre büyük kaza önleme politika belgesi veya güvenlik raporu işveren tarafından hazırlanır.

(2) Güvenlik raporu hazırlama yükümlülüğü bulunan işveren, hazırladıkları güvenlik raporlarının içerik ve yeterlilikleri Bakanlıkça incelenmesini müteakip işyerlerini işletmeye açabilir.

İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çeşitli yönetmelikler

MADDE 30 – (1) Aşağıdaki konular ile bunlara ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir:

a) İlgili bakanlıkların görüşü alınarak, iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması, sürdürülmesi ve mevcut durumun iyileştirilmesi amacıyla; işyeri bina ve eklentileri, iş ekipmanı, işin her safhasında kullanılan ve ortaya çıkan maddeler, çalışma ortam ve şartları, özel risk taşıyan iş ekipmanı ve işler ile işyerleri, özel politika gerektiren grupların çalıştırılması, işin özelliğine göre gece çalışmaları ve postalar hâlinde çalışmalar, sağlık kuralları bakımından daha az çalışılması gereken işler, gebe ve emziren kadınların çalışma şartları, emzirme odaları ve çocuk bakım yurtlarının kurulması veya dışarıdan hizmet alınması ve benzeri özel düzenleme gerektirebilecek konular ve bunlara bağlı bildirim ve izinler ile bu Kanunun uygulanmasına yönelik diğer hususlar.

b) İş sağlığı ve güvenliği hizmetleri ile ilgili olarak;

1) Çalışan sayısı ve tehlike sınıfı göz önünde bulundurularak hangi işyerlerinde işyeri sağlık ve güvenlik biriminin kurulacağı, bu birimlerin fiziki şartları ile birimlerde bulundurulacak donanım.

2) İşyeri sağlık ve güvenlik birimi ile ortak sağlık ve güvenlik biriminde görev alacak işyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı ve diğer sağlık personelinin nitelikleri, işe alınmaları, görevlendirilmeleri, görev, yetki ve sorumlulukları, görevlerini nasıl yürütecekleri, işyerinde çalışan sayısı ve işyerinin yer aldığı tehlike sınıfı göz önünde bulundurularak asgari çalışma süreleri, işyerlerindeki tehlikeli hususları nasıl bildirecekleri, sahip oldukları belgelere göre hangi işyerlerinde görev alabilecekleri.

3) İş sağlığı ve güvenliği hizmeti sunacak kişi, kurum ve kuruluşların; görev, yetki ve yükümlülükleri, belgelendirilmeleri ve yetkilendirilmeleri ile sunulacak hizmetler kapsamında yer alan sağlık gözetimi ve sağlık raporları, kuruluşların fiziki şartları ile kuruluşlarda bulundurulacak personel ve donanım.

4) İş sağlığı ve güvenliği hizmeti sunan kişi, kurum ve kuruluşlardan işyeri tehlike sınıfı ve çalışan sayısına göre; hangi şartlarda hizmet alınacağı, görevlendirilecek veya istihdam edilecek kişilerin sayısı, işyerinde verilecek hizmet süresi ve belirlenen görevleri hangi hallerde işverenin kendisinin üstlenebileceği.

5) İşyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı ve diğer sağlık personelinin eğitimleri ve belgelendirilmeleri, unvanlarına göre kimlerin hangi sınıf belge alabilecekleri, işyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı ve diğer sağlık personeli eğitimi verecek kurumların belgelendirilmeleri, yetkilendirilmeleri ile eğitim programlarının ve bu programlarda görev alacak eğitimcilerin niteliklerinin belirlenmesi ve belgelendirilmeleri, eğitimlerin sonunda yapılacak sınavlar ve düzenlenecek belgeler.

c) Risk değerlendirmesi ile ilgili olarak; risk değerlendirmesinin hangi işyerlerinde ne şekilde yapılacağı, değerlendirme yapacak kişi ve kuruluşların niteliklerinin belirlenmesi, gerekli izinlerin verilmesi ve izinlerin iptal edilmesi.

ç) Sağlık Bakanlığının görüşü alınarak, işverenlerin işyerlerinde bu Kanun kapsamında yapmakla yükümlü oldukları kişisel maruziyete ve çalışma ortamına yönelik gerekli kontrol, inceleme ve araştırmalar ile fiziksel, kimyasal ve biyolojik etmenlerle ilgili ölçüm ve laboratuvar analizlerinin usul ve esasları ile bu ölçüm ve analizleri yapacak kişi ve kuruluşların niteliklerinin belirlenmesi, gerekli yetkilerin verilmesi ve verilen yetkilerin iptali ile yetkilendirme ve belgelendirme bedelleri.

d) Yapılan işin niteliği, çalışan sayısı, işyerinin büyüklüğü, kullanılan, depolanan ve üretilen maddeler, iş ekipmanı ve işyerinin konumu gibi hususlar dikkate alınarak acil durum planlarının hazırlanması, nleme, koruma, tahliye, ilk yardım ve benzeri konular ile bu konularda görevlendirilecek kişiler.

e) Çalışanlara ve temsilcilerine verilecek eğitimler, bu eğitimlerin belgelendirilmesi, iş sağlığı ve güvenliği eğitimi verecek kişi ve kuruluşlarda aranacak nitelikler ile mesleki eğitim alma zorunluluğu bulunan işler.

f) Kurulun oluşumu, görev ve yetkileri, çalışma usul ve esasları, birden çok kurul bulunması hâlinde bu kurullar arasındaki koordinasyon ve iş birliği.

g) İçişleri Bakanlığı ile müştereken, işyerlerinde işin durdurulması, hangi işlerde risk değerlendirmesi yapılmamış olması durumunda işin durdurulacağı, durdurma sebeplerini gidermek için mühürlerin geçici olarak kaldırılması, yeniden çalışmaya izin verilme şartları, acil hallerde işin durdurulmasına karar verilinceye kadar geçecek sürede alınacak tedbirlerin uygulanması.

ę) Çevre ve şehircilik Bakanlığı ile müştereken, büyük endüstriyel kazaların önlenmesi ve etkilerinin azaltılması için alınacak tedbirler, büyük endüstriyel kaza oluşabilecek işyerlerinin belirlenmesi ve sınıflandırılması, büyük kaza nleme politika belgesi veya güvenlik raporunun hazırlanması ve uygulanması, güvenlik raporunun olmaması, incelenmek üzere Bakanlığa gönderilmemesi veya Bakanlıkça yetersiz bulunması durumunda işin durdurulması ve işin devamına izin verilmesi.

(2) Birinci fıkranın (b) bendine göre işyeri hekimi ve diğer sağlık personeline dair çıkarılan yönetmelikte yer alan işyeri hekimi ve diğer sağlık personelinin eğitim programları, çalışma süreleri, görev ve yetkilerine ilişkin hususlarda Sağlık Bakanlığının uygun görüşü alınır.

Belgelendirme, ihtar ve iptaller

MADDE 31 – (1) İş sağlığı ve güvenliği hizmeti sunan, ölçüm ve analizleri yapan kişi, kurum, kuruluşlar ve eğitim kurumları ile ilgili olarak yetkilendirme ve belgelendirme bedelleri, bu kişi ve kurumlara getirilen kuralların ihlali hâlinde hafif, orta ve ağır ihtar olarak kayda alınması ile yetki belgelerinin geçerliliğinin doğrudan veya ihtar puanları esas alınarak askıya alınması ve iptaline dair usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.

Değiştirilen hükümler

MADDE 32 – 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun;

a) 7 nci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. “Geçici iş ilişkisi kurulan işveren işye talimat verme hakkına sahiptir.”

b) 25 inci maddesinin birinci fıkrasının (II) numaralı bendinin (d) alt bendinde yer alan “veya 84 üncü maddeye aykırı hareket etmesi” ibaresi “, işyerine sarhoş yahut uyuşturucu madde almış olarak gelmesi ya da işyerinde bu maddeleri kullanması” şeklinde değiştirilmiştir.

c) 71 inci maddesinin üçüncü fıkrasında geçen “hafif işler” ibaresinden sonra gelmek üzere “, onaltı yaşını doldurmuş fakat onsekiz yaşını bitirmemiş geçen işçilerin hangi çeşit işlerde alıştırılabilecekleri” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 33 – 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına ait bölümünde yer alan “Baş İş Müfettişi” unvanlı kadrolar “İş Başmüfettişi” olarak değiştirilmiştir.

MADDE 34 – Ekli (I), (II) ve (III) sayılı listelerde yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına ait bölümüne eklenmiş, ekli (IV) sayılı listede yer alan kadrolar iptal edilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına ait bölümünden çıkarılmıştır.

MADDE 35 – 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa ekli (II) sayılı cetvelin “4. Başbakanlık ve Bakanlıklarda” bölümünde yer alan “İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Ens. Müd.” ibaresi “İş Sağlığı ve Güvenliği Enstitü Müdürü” olarak değiştirilmiştir.

MADDE 36 – 9/1/1985 tarihli ve 3146 sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Yayın zorunluluğu

EK MADDE 2 – Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu ile ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan özel

televizyon kuruluşları ve radyolar; ayda en az altmış dakika iş sağlığı ve güvenliği, çalışma hayatında kayıt dışılığın önlenmesi, sosyal güvenlik, işçi ve işveren ilişkileri konularında uyarıcı ve eğitici mahiyette yayınlar yapmak zorundadır. Bu yayınlar, asgari otuz dakikası 17:00-22:00 saatleri arasında olmak üzere, 08:00-22:00 saatleri arasında yapılır ve yayınların kopyaları her ay düzenli olarak Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna teslim edilir. Bu saatler dışında yapılan yayınlar, aylık altmış dakikalık süreye dahil edilmez. Bu programlar, Bakanlık ve bağlı ve ilgili kuruluşları, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ile ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları ile bilimsel kuruluşlar, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları veya sivil toplum kuruluşları tarafından hazırlanır veya hazırlatılır. Hazırlanan programların, Bakanlığın olumlu görüşü alındıktan sonra Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından radyo ve televizyonlarda yayınlanması sağlanır.

Bu madde kapsamında yapılan yayınlar için herhangi bir bedel ödenmez. Bu yayınların ve sürelerinin denetimi Radyo ve Televizyon Üst Kurulunca yapılır.”

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 37 – 4857 sayılı Kanunun aşağıdaki hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır:

a) 2 nci maddesinin dördüncü fıkrası.

b) 63 üncü maddesinin dördüncü fıkrası.

c) 69 uncu maddesinin dördüncü, beşinci ve altıncı fıkraları.

ç) 77, 78, 79, 80, 81, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 95, 105 ve geçici 2 nci maddeler.

4857 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde yer alan “İş sağlığı ve güvenliği hükümleri saklı kalmak üzere” ifadesi ile 98 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “85 inci madde kapsamındaki işyerlerinde ise çalıştırılan her işçi için bin Yeni Türk Lirası,” ifadesi metinden çıkartılmıştır.

Atıflar

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Diğer mevzuatta iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili olarak 4857 sayılı Kanuna yapılan atıflar bu Kanuna yapılmış sayılır.

Mevcut yönetmelikler

GEÇİCİ MADDE 2 – (1) 4857 sayılı Kanunun 77 nci, 78 inci, 79 uncu, 80 inci, 81 inci ve 88 inci maddelerine göre yürürlüğe konulan yönetmeliklerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri, bu Kanunda öngörülen yönetmelikler yürürlüğe girinceye kadar uygulanmaya devam olunur.

Sağlık raporları

GEÇİCİ MADDE 3 – (1) Çalışanlar için, 4857 sayılı Kanun ve diğer mevzuat gereği daha önce alınmış bulunan periyodik sağlık raporları süresi bitinceye kadar geçerlidir.

İş güvenliği uzmanı görevlendirme yükümlülüğü

GEÇİCİ MADDE 4 – (1) Bu Kanunun 8 inci maddesinde belirtilen çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde (A) sınıfı belgeye sahip iş güvenliği uzmanı görevlendirme yükümlülüğü, bu işyerlerinde Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dört yıl süreyle (B) sınıfı belgeye sahip iş güvenliği uzmanı görevlendirilmesi; tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde ise (B) sınıfı belgeye sahip iş güvenliği uzmanı görevlendirme yükümlülüğü, bu işyerlerinde Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle (C) sınıfı belgeye sahip iş güvenliği uzmanı görevlendirilmesi kaydıyla yerine getirilmiş sayılır.

Mevcut sertifika ve belgeler ile ihtar puanları

GEÇİCİ MADDE 5 – (1) Bu Kanunun yayımı tarihinden önce Bakanlıkça verilen işyeri hekimliği, iş güvenliği uzmanlığı ve işyeri hemşiresi sertifikası veya belgesi ile Türk Tabipleri Birliği tarafından verilen işyeri hekimliği sertifikası sahiplerinden belgeleri geçersiz sayılanlar, mevcut belge veya sertifikalarını bu Kanunun yayımından itibaren bir yıl içinde Bakanlıkça düzenlenecek belge ile değiştirmeleri şartıyla bu Kanunla verilen bütün hak ve yetkileri kullanabilirler. Aynı tarihten önce eğitim kurumlarınca verilen işyeri hekimliği ve iş güvenliği uzmanlığı eğitimlerini tamamlayanlardan eğitimleri geçersiz sayılanlar ilgili mevzuata göre sınava girmeye hak kazanırlar. Hak sahipliğinin tespitinde Bakanlık kayıtları esas alınır.

(2) Bu Kanunun yayımı tarihinden önce haklarında kesinleşmiş yargı kararı bulunmayan eğitim kurumu ve ortak sağlık ve güvenlik birimlerine uygulanan ihtar puanları, kayıtlarda yer alan haliyle yeni yapılacak düzenlemeye aktarılır.

İşyeri hekimliği yapan kurum tabiplerine yapılan ücret ödemeleri

GEÇİCİ MADDE 6 – (1) Kamu kurum ve kuruluşları ile mahalli idarelerde gerçekleştirilmiş olan işyeri hekimliği ücreti ödemeleri nedeniyle kamu görevlileri hakkında idari veya mali yargılama ve takibat yapılamaz, başlatılanlar işlemde kaldırılır, bu ödemeler geriye tahsil ve tazmin konusu edilemez.

GEÇİCİ MADDE 7 – (1) Bu Kanunun yayımı tarihinde Baş İş Müfettişi kadrolarında bulunanlar, hiçbir işleme gerek kalmaksızın İş Başmüfettişi kadrolarına atanmış sayılır.

GEÇİCİ MADDE 8 – (1) Bu Kanunun yayımlandığı tarihte İş Sağlığı ve Güvenliği Merkez Müdürlüğünde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Enstitü Müdürü ile İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Enstitü Müdür

Yardımcısı unvanlı kadrolarda bulunanların görevleri, bu Kanunun yayımlandığı tarihte sona erer ve bunlar en geç bir ay içinde derece ve kademelerine uygun diğer kadrolara atanır. Bunlar, yeni bir kadroya atanıncaya kadar, eski kadrolarına ait aylık, ek gösterge ve her türlü zam ve tazminatlar ile diğer mali haklarını almaya devam eder. Söz konusu personelin atandıkları tarih itibarıyla eski kadrolarına ilişkin olarak en son ayda aldıkları aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları, ek ödeme ve benzeri adlarla yapılan her türlü ödemelerin (ilgili mevzuatı uyarınca fiili çalışmaya bağlı fazla mesai ücreti ve ek ders ücreti hariç) toplam net tutarının (bu tutar sabit bir değer olarak esas alınır); yeni atandıkları kadrolara ilişkin olarak yapılan aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları, ek ödeme ve benzeri adlarla yapılan her türlü ödemelerin (ilgili mevzuatı uyarınca fiili çalışmaya bağlı fazla mesai ücreti ve ek ders ücreti hariç) toplam net tutarından fazla olması hâlinde aradaki fark tutarı, herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın fark kapanıncaya kadar ayrıca tazminat olarak ödenir. Atandıkları kadro unvanlarında isteğe bağlı olarak herhangi bir değişiklik olanlarla kendi istekleriyle başka kurumlara atanarlara fark tazminatı ödenmesine son verilir.

(2) Bu Kanuna ekli listelerde ihdas edilen kadrolardan boş bulunan 20 İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanı, 100 İş Sağlığı ve Güvenliği Uzman Yardımcısı, 40 Memur, 40 Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni ve 10 Mühendis kadrosuna, 21/12/2011 tarihli ve 6260 sayılı 2012 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanundaki sınırlamalara tabi olmadan 2012 yılı içinde atama yapılabilir.

Yürürlük

MADDE 38 – (1) Bu Kanunun;

a) 6, 7 ve 8 inci maddeleri;

1) Kamu kurumları ile 50'den az çalışanı olan ve az tehlikeli sınıfta yer alan işyerleri için yayımı tarihinden itibaren iki yıl sonra,

2) 50'den az çalışanı olan tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerleri için yayımı tarihinden itibaren bir yıl sonra,

3) Diğer işyerleri için yayımı tarihinden itibaren altı ay sonra,

b) 9, 31, 33, 34, 35, 36 ve 38 inci maddeleri ile geçici 4, geçici 5, geçici 6, geçici 7 ve geçici 8 inci maddeleri yayımı tarihinde,

c) Diğer maddeleri yayımı tarihinden itibaren altı ay sonra, yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 39 – (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Ek 4. İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği

YÖNETMELİK

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından:

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ HİZMETLERİ YÖNETMELİĞİ

(29.12.2012 tarihli ve 28512 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.)

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini yürütmek üzere kurulacak işyeri sağlık ve güvenlik birimlerinin kuruluşu ile ortak sağlık ve güvenlik birimlerinin yetkilendirilmeleri, yetki belgelerinin iptali, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamında yer alan işyerlerini kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik; İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 6 ncı, 8 inci ve 30 uncu maddeleri ile 9/1/1985 tarihli ve 3146 sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 2 nci ve 12 nci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve kısaltmalar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen:

- a) Bakanlık: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını,
- b) Çalışan temsilcisi: İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışmalara katılma, çalışmalarını izleme, tedbir alınmasını isteme, tekliflerde bulunma ve benzeri konularda çalışanları temsil etmeye yetkili çalışanı,
- c) Genel Müdürlük: İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğünü,
- ç) İşyeri sağlık ve güvenlik birimi (İSGB): İşyerinde iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini yürütmek üzere kurulan, gerekli donanım ve personele sahip olan birimi,
- d) İSG-KÂTİP: İş sağlığı ve güvenliği hizmetleri ile ilgili iş ve işlemlerin Genel Müdürlükçe kayıt, takip ve izlenmesi amacıyla kullanılan iş sağlığı ve güvenliği kayıt, takip ve izleme programını,
- e) Onaylı defter: İşyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı tarafından yapılan tespit ve tavsiyeler ile gerekli görülen diğer hususların yazıldığı, seri numaralı ve sayfaları bir asıl iki kopyalı şekilde düzenlenmiş her işyeri için tek olan defteri,
- f) Ortak sağlık ve güvenlik birimi (OSGB): Kamu kurum ve kuruluşları, organize sanayi bölgeleri ile 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre faaliyet gösteren şirketler tarafından, işyerlerine iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini sunmak üzere kurulan gerekli donanım ve personele sahip olan ve Bakanlıkça yetkilendirilen birimi,
- g) Sorumlu müdür: İşyeri hekimliği veya iş güvenliği uzmanlığı belgesine sahip, OSGB’lerde tam süreli istihdam edilen ve bu birimlerin iş ve işlemlerinden Bakanlığa karşı sorumlu olan kişiyi, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Hak ve Yükümlülükler

İşverenin iş sağlığı ve güvenliği hizmetleri ile ilgili yükümlülükleri

MADDE 5 – (1) İşveren, işyerlerinde alınması gereken iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin belirlenmesi ve uygulanmasının izlenmesi, iş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesi, çalışanların ilk yardım ve acil tedavi ile koruyucu sağlık ve güvenlik hizmetlerinin yürütülmesi amacıyla; çalışanları arasından bu Yönetmelikte belirtilen nitelikleri haiz bir veya birden fazla işyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı ve diğer sağlık personeli görevlendirir. Gerekli nitelikleri haiz olması halinde tehlike sınıfı ve çalışan sayısını dikkate alarak bu hizmetin yerine getirilmesini kendisi üstlenebilir.

(2) İşveren, işyerinde gerekli niteliklere sahip personel bulunmaması halinde birinci fıkrada sayılan yükümlülüklerinin tamamını veya bir kısmını, OSGB’lerden hizmet olarak yerine getirebilir.

(3) İşveren, işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanının tam süreli görevlendirilmesi gereken durumlarda İSGB kurar. Tam süreli işyeri hekimi görevlendirilen işyerlerinde, diğer sağlık personeli görevlendirilmesi zorunlu değildir.

(4) Üçüncü fıkrada belirtilen sürenin hesaplanmasında, çalışanların tabi olduğu kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununa göre belirlenen haftalık çalışma süresi dikkate alınır.

(5) İşveren;

a) İş sağlığı ve güvenliği hizmetleri ile ilgili görevlendirilen personelin etkin bir şekilde çalışması amacıyla gerekli kolaylığı sağlamak ve bu hususta planlama ve düzenleme yapmakla,

b) Görevlendirdiği kişi veya OSGB'lerin görevlerini yerine getirmeleri amacıyla araç, gereç, mekân ve zaman gibi gerekli bütün ihtiyaçlarını karşılamakla,

c) İşyerinde sağlık ve güvenlik hizmetini yürütenler arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamakla,

ç) Görevlendirdiği kişi veya hizmet aldığı OSGB'ler tarafından iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili mevzuata uygun olan ve yazılı olarak bildirilen tedbirleri yerine getirmekle,

d) İşyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı ve diğer sağlık personelinin görevlerini yerine getirebilmeleri için, Bakanlıkça belirlenen sürelerden az olmamak kaydı ile yeterli çalışma süresini sağlamakla, yükümlüdür.

(6) İş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini yürütmek üzere işyerinden personel görevlendirmek veya OSGB'lerden hizmet almak suretiyle bu konudaki yetkilerini devreden işverenin bu hizmetlere ilişkin yükümlülükleri devam eder.

(7) İşveren işyerinde görev yapan işyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı ve diğer sağlık personeli ile hizmet alınan OSGB'lerin İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununa göre geçerli yetki belgesi ile görevlendirilmesinden sorumludur.

İşverenin katılım sağlama ve bilgilendirme yükümlülüğü

MADDE 6 – (1) İşveren;

a) İşyerinden görevlendirilecek veya hizmet alınacak OSGB'de görevli işyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı ve diğer sağlık personelinin görevlendirilmesi konusunda çalışan temsilcilerinin önceden görüşlerinin alınmasını sağlar.

b) Görevlendirdiği veya hizmet aldığı OSGB'de görev yapan kişiler ile bunların çalışma saatleri, görev, yetki ve sorumlulukları konusunda çalışan temsilcisi ve çalışanları bilgilendirir.

c) Çalışanların sağlık ve güvenliğini etkilediği bilinen veya etkilemesi muhtemel konular hakkında; görevlendirdiği kişi veya hizmet aldığı OSGB'yi, başka işyerlerinden çalışmak üzere kendi işyerine gelen çalışanları ve bunların işverenlerini bilgilendirir.

ç) Başka bir işyerinden kendi işyerine çalışmak üzere gelen çalışanların sağlık bilgilerine, görevlendirdiği kişi veya hizmet aldığı OSGB'lerin ulaşabilmesini sağlar.

d) İş sağlığı ve güvenliği mevzuatı gereği, yükümlü olduğu kayıt ve bildirimleri görevlendirdiği kişi veya hizmet aldığı OSGB ile işbirliği içerisinde yapar.

İşverenin sağlık ve güvenlik kayıtları ve onaylı deftere ilişkin yükümlülükleri

MADDE 7 – (1) İşveren ilgili mevzuatta belirlenen süreler saklı kalmak kaydıyla;

a) İşyerinde yürütülen iş sağlığı ve güvenliği faaliyetlerine ilişkin her türlü kayıt,

b) İşten ayrılma tarihinden itibaren en az 15 yıl süreyle çalışanların kişisel sağlık dosyalarını, saklar.

(2) Çalışanın işyerinden ayrılarak başka bir işyerinde çalışmaya başlaması halinde, yeni işveren çalışanın kişisel sağlık dosyasını yazılı olarak talep eder, önceki işveren dosyanın bir örneğini onaylayarak bir ay içerisinde gönderir.

(3) Onaylı defter işyerinin bağlı bulunduğu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri, Genel Müdürlük veya noterce her sayfası mühürlenmek suretiyle onaylanır.

(4) Onaylı defter yapılan tespitlere göre iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ile işveren tarafından birlikte veya ayrı ayrı imzalanır. Onaylı deftere yazılan tespit ve öneriler işverene tebliğ edilmiş sayılır.

(5) Onaylı defterin asıl sureti işveren, diğer suretleri ise iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi tarafından saklanır. Defterin imzalanması ve düzenli tutulmasından işveren sorumludur. Teftişe yetkili iş müfettişlerinin her istediğinde işveren onaylı defteri göstermek zorundadır.

Çalışanların hak ve yükümlülükleri

MADDE 8 – (1) Çalışanlar sağlık ve güvenliklerini etkileyebilecek tehlikeleri iş sağlığı ve güvenliği kuruluna, kurulun bulunmadığı işyerlerinde ise işverene bildirerek durumun tespit edilmesini ve gerekli tedbirlerin alınmasını talep edebilir.

(2) Çalışanlar ve temsilcileri, işyerinde yürütülecek iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin amaç ve usulleri konusunda haberdar edilir ve elde edilen verilerin kullanılması hakkında bilgilendirilirler.

(3) Çalışanlar, işyerinde sağlıklı ve güvenli çalışma ortamının korunması ve geliştirilmesi için;

- a) İşyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı veya işveren tarafından verilen iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili mevzuata uygun talimatlara uyar.
- b) İş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini yerine getirmek üzere işveren tarafından görevlendirilen kişi veya OSGB'lerin yapacağı çalışmalarda işbirliği yapar.
- c) İş sağlığı ve güvenliğine ilişkin çalışmalara, sağlık muayenelerine, bilgilendirme ve eğitim programlarına katılır.
- ç) Makine, tesisat ve kişisel koruyucu donanımı verilen eğitim ve talimatlar doğrultusunda ve amacına uygun olarak kullanır.
- d) Teftişe yetkili makam tarafından işyerinde tespit edilen noksanlık ve ilgili mevzuata aykırılıkların giderilmesi konusunda, işveren ve çalışan temsilcisi ile işbirliği yapar.
- e) İşyerindeki makine, cihaz, araç, gereç, tesis ve binalarda sağlık ve güvenlik yönünden ciddi ve yakın bir tehlike ile karşılaştıklarında ve koruma tedbirlerinde bir eksiklik gördüklerinde, işverene veya çalışan temsilcisine derhal haber verir.

Hizmetin çalışanlara ücretsiz verilmesi

MADDE 9 – (1) İş sağlığı ve güvenliği hizmetleri çalışanlara mali yük getirmeyecek şekilde sunulur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimi ve Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimi ile İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetlerinin Yürütülmesi için Sağlanacak Şartlar

İşyeri sağlık ve güvenlik birimi

MADDE 10 – (1) İSGB; en az bir işyeri hekimi ile işyerinin tehlike sınıfına uygun belgeye sahip en az bir iş güvenliği uzmanının görevlendirilmesi ile oluşturulur. Bu birimde işveren diğer sağlık personeli de görevlendirebilir.

(2) İş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin yürütülmesi amacıyla işveren tarafından işyerlerinde kurulacak olan iş sağlığı ve güvenliği birimlerinde aşağıdaki şartlar sağlanır.

a) İSGB, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin yürütülmesine ve çalışan personel sayısına uygun büyüklükte bir yerde kurulur. Bu birimin asıl işin yürütüldüğü mekânda ve giriş katta kurulması esastır.

b) Bu birimlerde sekizer metrekareden az olmamak üzere bir iş güvenliği uzmanı odası ile işyeri hekimi tarafından kullanılmak üzere bir muayene odası ve 12 metrekareden az olmamak üzere bir ilkyardım ve acil müdahale odası bulunur. Tam zamanlı görevlendirilecek her işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı için aynı şartlarda ayrı birer oda tahsis edilir.

c) İSGB'ler Ek-1'de belirtilen araç ve gereçler ile donatılır ve işyerinde çalışanların acil durumlarda en yakın sağlık birimine ulaştırılmasını sağlamak üzere uygun araç bulundurulur.

(3) İSGB'nin bölümleri aynı alanda bulunur ve bu alan çalışanlar tarafından kolaylıkla görülebilecek şekilde işaretlenir.

“(4) (Değ. 31/1/2013-28545 s.R.G.) Sağlık Bakanlığından ruhsatlı sağlık hizmeti sunucusu olan işyerlerinde kurulacak İSGB'lerde ilk yardım ve acil müdahale odası şartı ve EK-1'de belirtilen araç ve gereçler ile ulaşım amaçlı araç bulundurulması zorunluluğu aranmaz.

İş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin yürütülmesi amacıyla sağlanacak şartlar

MADDE 11 – (1) Tam süreli işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı görevlendirilmesi gerekli olmayan hallerde işveren, görevlendirdiği kişi veya OSGB'lerin görevlerini yerine getirmeleri amacı ile asgari bu maddedeki şartları sağlar.

(2) 50 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde işveren,

a) İşyeri hekimi ile diğer sağlık personeline ve iş güvenliği uzmanına 8 metrekareden az olmamak üzere toplam iki oda temin eder.

b) İşyerinde ayrıca acil durumlarda çalışanların en yakın sağlık birimine ulaştırılmasını sağlamak üzere uygun araç bulundurulur.

(3) 50'den az çalışanı olan işyerlerinde işveren, işyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı ve diğer sağlık personelinin iş sağlığı ve güvenliği hizmetini etkin verebilmesi için çalışma süresince kullanılmak üzere uygun bir yer sağlar.

(4) Birden fazla işyerinin bulunduğu iş merkezleri, iş hanları gibi yerlerde bulunan ve 50'den az çalışanı olan işverenlerin yürütecekleri iş sağlığı ve güvenliği hizmetleri için; koordinasyon yönetim tarafından sağlanmak üzere ortaklaşa kullanılacak bir mekân oluşturulabilir. Oluşturulacak mekândan hizmet sunulacak toplam çalışan sayısı 50'den az olması durumunda üçüncü fıkra, 50'den fazla olması durumunda ise ikinci fıkra hükümlerine uygunluk sağlanır.

(5) İş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin yürütülmesi için işveren tarafından ayrılan çalışma yerlerinin bölüm ve birimlerinin aynı alan içerisinde bulunması esastır. Bu bölüm ve birimlerin bulunduğu yerler çalışanlar tarafından kolaylıkla görülebilecek şekilde işaretlenir.

(6) Tam süreli işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı görevlendirilmesi zorunlu olmayan hallerde, işyerinde bu maddeye göre oluşturulan ve belirtilen şartları karşılayan birim, düzenlenen sağlık raporları bakımından İSGB olarak kabul edilir.

Ortak sağlık ve güvenlik birimi

MADDE 12 – (1) OSGB kurulabilmesi ve hizmet sunabilmesi için tam süreli iş sözleşmesiyle çalışan en az bir;

- a) İşyeri hekimi,
 - b) İş güvenliği uzmanı,
 - c) Diğer sağlık personeli,
- istihdamı zorunludur.

(2) OSGB'lerde tam süreli görevlendirilenler, başka bir OSGB'de veya işyerinde aynı unvanla veya Bakanlıkça yetkilendirilen eğitim kurumlarında eğitici unvanıyla görev alamaz.

(3) OSGB'ler, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin yürütülmesine ve personel sayısına yetecek asgari büyüklükte; işyeri hekimi tarafından kullanılmak üzere en az 10 metrekarelik bir muayene odası, 15 metrekarelik ilkyardım ve acil müdahale, 10 metrekarelik iş güvenliği uzmanı odaları ile 12 metrekarelik bekleme yeri, uygun büyüklükte arşiv odası ve en az bir tuvalet ve lavabodan oluşur.

(4) OSGB'ler, sözleşme yaptıkları işyerlerine sunulacak iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini, işyerinin tehlike sınıfı ve çalışan sayısına göre belirlenen sürelerden az olmamak kaydı ile yürütür.

(5) (**Değ. 31/1/2013-28545 s.R.G.**) OSGB'ler kuruldukları il ve sınır komşusu illerde hizmet sunmaya yetkilidir. Sınır illerin dışında hizmet verilebilmesi için, bu Yönetmelikte belirtilen şartları sağlayarak o illerde şube açılması zorunludur. Ancak niteliği gereği birden fazla ilde yürütülmesi gereken raylı sistem, yol ve nakil hattı inşası veya bakımı ve onarımı gibi işlerde hizmet alınan OSGB'nin işin yapıldığı illerden herhangi birisinde yetkilendirilmiş olması yeterlidir.

(6) OSGB'ler yetkilendirildikleri il sınırı içerisinde izinsiz şube açamayacağı gibi herhangi bir şekilde irtibat bürosu da açamazlar. Şube açmak istediklerinde bu Yönetmelikte belirtilen şartları sağlarlar.

(7) OSGB'lerin, işyerlerine hizmet verdikleri sürece yetki aldıkları adreste, açık ve faaliyette bulunması esastır. Günlük çalışma süresi içinde verilen hizmet ve faaliyetler konusunda yetkili bir kişinin OSGB'de hazır bulunması sağlanır.

(8) OSGB, 10/2/2004 tarihli ve 25369 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İşyeri Bina ve Eklentilerinde Alınacak Sağlık ve Güvenlik Önlemlerine İlişkin Yönetmelikte belirtilen niteliklere uygun şekilde oluşturulur ve Ek-1'de belirtilen araç ve gereçlerle donatılır. OSGB'lerin iş merkezi, iş hanı ve alışveriş merkezleri gibi binalarda kuruluyor ise binaların, İşyeri Bina ve Eklentilerinde Alınacak Sağlık ve Güvenlik Önlemlerine İlişkin Yönetmeliğin acil çıkış düzenlemesine ilişkin hükümlerine uygunluğu yeterli kabul edilir.

(9) (**Değ. 31/1/2013-28545 s.R.G.**) OSGB'ler tapu kütüğüne işyeri olarak kayıtlı bölümleri hariç mesken olarak kullanılan çok katlı binalarda ve işyeri olarak kayıtlı olsa dahi bodrum katlarda kurulamaz. Ancak, tapu kütüğüne mesken olarak kayıtlı binalarda yer alan bölümlerin tamamının yetkili idarelerce işyeri olarak ruhsatlandırılmış olması şartıyla bu bölümlerde OSGB kurulabilir. OSGB'lerin zemin katta veya müstakil binalarda kurulması esastır.

(10) OSGB'lerde adres veya unvan değişikliği yapılması halinde 30 gün içinde yetki belgesinin yenilenmesi talebiyle Genel Müdürlüğe başvuru yapılır. Bu başvurular ilk başvuru işlemlerine tabidir.

(11) Şirket ortaklarında değişiklik olması halinde, durum 30 gün içerisinde Genel Müdürlüğe bildirilir. Yeni şirket ortaklarının ilgili mevzuat hükümlerinde belirtilen şartlara uygun olmaması halinde durumun düzeltilmesi amacıyla Genel Müdürlükçe şirkete 30 gün süre verilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimi ile Ortak Sağlık ve Güvenlik Biriminin Çalışma Usul ve Esasları

İSGB ve OSGB'lerin görev, yetki ve sorumlulukları

MADDE 13 – (1) İSGB ve OSGB'ler, işyerlerinde sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamı oluşturulmasına katkıda bulunulması amacıyla;

a) İşyerinde sağlık ve güvenlik risklerine karşı yürütülecek her türlü koruyucu, önleyici ve düzeltici faaliyeti kapsayacak şekilde, çalışma ortamı gözetimi konusunda işverene rehberlik yapılmasından ve öneriler hazırlayarak onayına sunulmasından,

b) Çalışanların sağlığını korumak ve geliştirmek amacı ile yapılacak sağlık gözetiminin uygulanmasından,

c) Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri ve bilgilendirilmeleri konusunda planlama yapılarak işverenin onayına sunulmasından,

ç) İşyerinde kaza, yangın, doğal afet ve bunun gibi acil müdahale gerektiren durumların belirlenmesi, acil durum planının hazırlanması, ilkyardım ve acil müdahale bakımından yapılması gereken uygulamaların organizasyonu ile ilgili diğer birim, kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılmasından,

d) Yıllık çalışma planı, yıllık değerlendirme raporu, çalışma ortamının gözetimi, çalışanların sağlık gözetimi, iş kazası ve meslek hastalığı ile iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin bilgilerin ve çalışma sonuçlarının kayıt altına alınmasından,

e) Çalışanların yürüttüğü işler, işyerinde yapılan risk değerlendirmesi sonuçları ve maruziyet bilgileri ile işe giriş ve periyodik sağlık muayenesi sonuçları, iş kazaları ile meslek hastalıkları kayıtlarının, işyerindeki kişisel sağlık dosyalarında gizlilik ilkesine uyularak saklanmasından,

f) İşyeri hekimi ve diğer sağlık personelinin görev, yetki, sorumluluk ve eğitimleri ile ilgili yönetmelik ile İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik kapsamında hizmet verdikleri alanlarda belirtilen görevlerin yerine getirilip getirilmediğinin izlenmesinden,

sorumludurlar.

(2) İşyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği hizmeti sunmak üzere OSGB'lerce görevlendirilen işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı tarafından saklanması gereken onaylı defter suretleri, OSGB arşivinde tutulur ve istenmesi halinde denetime yetkili memurlara gösterilir. Kendilerinden talep edilmese dahi, sözleşme süresi sonunda bütün kayıt ve dosyalar OSGB'lerce işverene teslim edilir.

(3) İSGB ve OSGB'ler iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin sunulması sırasında işin normal akışını aksatmamaya özen gösterirler.

(4) OSGB'ler, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin tamamını veya bir kısmını başka bir kişi veya kuruma devredemezler.

(5) OSGB'lerce istihdam edilen kişilere ilişkin sözleşmeler İSG-KATİP üzerinden beş işgünü içerisinde Genel Müdürlüğe bildirilir.

(6) OSGB'ler herhangi bir sebeple faaliyetlerini bırakmaları veya belgelerinin Genel Müdürlükçe iptal edilmesi halinde 30 gün içinde yetki belgelerinin asıllarını Genel Müdürlüğe iade ederler.

Görevlendirme belgesi ve sözleşme

MADDE 14 – (1) İşyerinde çalışanlar arasından işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı görevlendirilmesi durumunda bu kişilerle işveren arasında; OSGB'lerden hizmet alınması durumunda OSGB ile işveren arasında sözleşme imzalanır.

(2) İş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin sunulması amacıyla işyerlerinde görevlendirilen kişilerin, doğum, hastalık ve yıllık izin gibi zorunlu nedenler sebebiyle değiştirilmesi ve değişiklik süresinin 30 günü geçmesi halinde, durum Genel Müdürlüğe bildirilir. İş Kanunundaki çalışma süreleri saklı kalmak kaydıyla, işyerine hizmetin sunulması için hesaplanan zorunlu süre bölünmek suretiyle birden fazla kişi görevlendirilemez.

(3) Sözleşme ve görevlendirme belgeleri üç nüsha halinde ve Yönetmelikteki eklerine uygun olarak aşağıda belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde düzenlenir.

a) OSGB ile işveren arasında Ek-3'teki örneğine uygun sözleşme düzenlenir ve nüshalardan biri işveren tarafından, biri OSGB tarafından saklanır. Son nüsha beş işgünü içinde işveren veya OSGB tarafından Genel Müdürlüğe bildirilir. OSGB, sözleşme yaptığı işyerine hizmet verecek işyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı ve diğer sağlık personelinin, bu konuda ayrıca bilgilendirilir.

b) İşyerinde çalışanlar arasından görevlendirme yapılması durumunda, işyeri hekimi ile Ek-4a, iş güvenliği uzmanı ile Ek-4b, diğer sağlık personeli ile Ek-4c'deki örneğine uygun sözleşme veya görevlendirme belgesi düzenlenir ve bu belgenin bir nüshası işveren tarafından, biri sözleşme yapılan kişiler tarafından saklanır. Son nüsha işveren tarafından beş işgünü içinde Genel Müdürlüğe bildirilir.

c) Kamuya ait işyerlerinde 657 sayılı Kanuna tabi çalışanlar arasından görevlendirme yapılması durumunda, görevlendirme yapılan kurum tarafından işyeri hekimi ile Ek-5a, iş güvenliği uzmanı ile Ek-5b, diğer sağlık personeli ile Ek-5c'deki örneğine uygun görevlendirme belgesi düzenlenir ve bu belgenin bir nüshası kurum tarafından, biri sözleşme yapılan kişiler tarafından saklanır. Son nüsha kurum tarafından beş işgünü içinde Genel Müdürlüğe bildirilir.

(4) İşverenin, işyeri hekimliği, iş güvenliği uzmanlığı veya diğer sağlık personeli görevini kendisinin üstlenmesi durumunda, işveren tarafından Ek-6'daki örneğine uygun çalışma taahhünamesi iki nüsha halinde düzenlenir ve bu belgenin bir nüshası beş işgünü içinde Genel Müdürlüğe bildirilir.

(5) Gerekli şartları taşıması halinde, İSG-KATİP üzerinden bildirilen sözleşme veya görevlendirme belgeleri üç işgünü içinde, yazılı olarak bildirilenler ise 15 işgünü içinde Genel Müdürlükçe onaylanır ve durum ilgili taraflara bildirilir.

(6) Sözleşme veya görevlendirilmeleri Genel Müdürlükçe onaylanmayan işyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı ve diğer sağlık personeli İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamındaki görevlerine başlatılamaz ve yetkilerini kullanamazlar.

(7) İş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ve diğer sağlık personeline, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışmaları yaptığı süre içinde başka görev verilemez.

(8) Bu maddede belirtilen sözleşme veya görevlendirme belgelerinin fesih veya başka bir nedenle geçerliliğini yitirmesi halinde, çalışanlar arasından işyerinde görevlendirme yapılmış olması halinde işveren; işyeri dışından hizmet alınmış olması halinde OSGB tarafından durum beş işgünü içinde Genel Müdürlüğe bildirilir.

(9) İSGB ve OSGB'lerde görevlendirme zorunluluğu bulunanların görevlerinden ayrılması durumunda yerine 30 gün içerisinde aranan niteliklere sahip personel görevlendirilir ve Genel Müdürlüğe bildirilir.

(10) Bu maddede belirtilen sözleşme ve görevlendirme belgeleri ile bu belgelere ilişkin fesih işlemlerinin tamamı veya bir kısmı İSG-KATİP üzerinden Genel Müdürlüğe bildirilebilir. Bu konuda düzenleme yapmaya Genel Müdürlük yetkilidir.

İşbirliği ve koordinasyon

MADDE 15 – (1) İSGB veya OSGB personeli, görevlerinin yürütümünde ve iş sağlığı ve güvenliği mevzuatında öngörülen tedbirlerin uygulanmasında işbirliği ve koordinasyon içinde çalışır.

(2) İSGB veya OSGB'ler işverenle, işyerinde çalışanlarla, çalışan temsilcileriyle ve bulunması halinde İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 22 nci maddesinde belirtilen iş sağlığı ve güvenliği kuruluşuyla işbirliği içinde çalışır.

(3) İşletme içinden veya dışından iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinde görevlendirilenler arasında koordinasyon işveren tarafından sağlanır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimlerinin Başvuruları ve Yetkilendirilmesi

Ortak sağlık ve güvenlik birimlerinin başvuru işlemleri

MADDE 16 – (1) OSGB yetki belgesi almak amacıyla Genel Müdürlüğe bir dilekçe ve aşağıda belirtilen ekleri ile başvurulur.

a) Ticari şirketler için tescil edildiğini gösteren Ticaret Sicil Gazetesi ve imza yetkisi olanları gösteren imza sirküleri.

b) Tam süreli görevlendirilen kişilerin iş sözleşmeleri veya görevlendirme belgeleri ile bu kişilere ait işyeri hekimliği, iş güvenliği uzmanlığı, diğer sağlık personeli belgeleri bu kişiler OSGB sahibi veya ortağı ise tam süreli çalışacaklarına dair taahhütname.

c) OSGB'nin sorumlu müdürünün kabul şerhli görevlendirme yazısı, bu kişi şirket sahibi veya ortağı ise sorumlu müdürlük taahhütnamesi.

ç) Faaliyet gösterilecek yere ait olan yapı kullanma izin belgesi.

d) Faaliyet gösterilecek yere ait olan ve yetkili makamlarca verilen numarataj veya adres tespit belgesi.

e) Faaliyet gösterilecek yere ait olan kira sözleşmesi veya tapu senedi veya intifa hakkı belgesi.

f) Faaliyet gösterilecek yere ait olan ve bütün bölümlerin ve kullanım amacının belirtildiği, yetkili teknik eleman tarafından onaylanmış olan 1/50 ölçekli plan.

g) İlgili mevzuata göre faaliyet gösterilecek yerde yangına karşı gerekli tedbirlerin alındığına ve bu yerde OSGB açılmasında sakınca olmadığına dair yetkili merciler tarafından verilen belge.

(2) Kamu kurum ve kuruluşları için, yalnızca birinci fıkranın (b), (c), (f) ve (g) bentlerinde belirtilen belgeler istenir. Ancak mekân kamu kurumuna ait değilse (a) bendi hariç diğer bentlerde belirtilen belgeler istenir.

(3) Organize sanayi bölgelerince kurulacak OSGB'ler için, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının ilgili biriminden alınmış organize sanayi bölgesine sicil numarası verildiğine dair yazı, müteşebbis heyeti veya genel kurulunca alınmış; ilgili adreste OSGB kurulmasına dair karar ile birinci fıkranın (a) ve (d) bentleri hariç diğer bentlerde belirtilen belgeler istenir.

(4) Bu madde uyarınca istenen belgelerin aslı ile birlikte bir örneğinin getirilmesi halinde Genel Müdürlükçe tasdiki yapılır. Posta yoluyla yapılan başvurularda belgelerin noter onaylı sureti gerekir.

Ortak sağlık ve güvenlik birimlerinin yetkilendirilmesi

MADDE 17 – (1) OSGB tarafından hazırlanan başvuru dosyası Genel Müdürlükçe incelenir, posta yoluyla yapılan başvurularda eksiklikler yazılı olarak, şahsen yapılan müracaatlarda ise derhal bildirilir. Dosya üzerinde incelemesi tamamlanan başvurular için yerinde inceleme yapılır. İnceleme işlemlerinde tespit edilen eksikliklerin giderilmesi için her defasında 30 günden fazla olmamak üzere en fazla iki defa süre verilir. Belirlenen sürelerde eksiklikler giderilmez ise dosya iade edilir ve iadedden itibaren bir yıl boyunca yapılan başvurular, bir yılın tamamlanmasına kadar askıya alınır.

(2) OSGB'nin bu Yönetmelikte belirtilen şartları taşıması halinde, başvuru dosyasında bildirilen tam süreli çalışanlara ait Sosyal Güvenlik Kurumu işe giriş bildirgesinin Genel Müdürlüğe gönderilmesini takiben başvuru dosyasında belirtilen adres ve unvana münhasıran, en geç on iş günü içerisinde Genel Müdürlükçe Ek-2'deki örneğine uygun yetki belgesi düzenlenir. Başka bir adreste şube açılması istendiği takdirde, aynı usul ve esaslar dâhilinde işlem yapılır.

(3) Yetki belgeleri, OSGB tarafından beş yılda bir vize ettirilir. Vize başvuru işlemleri ilk başvuruda istenen belgelerle yapılır ve inceleme dosya üzerinden tamamlanır. Genel Müdürlükçe gerekli görülmesi halinde yerinde inceleme yapılır.

(4) OSGB'ler yetki belgesi almadan veya süresi içerisinde vize işlemini tamamlamadan bu Yönetmelik kapsamında belirtilen faaliyetleri yapamazlar.

(5) OSGB'ler, aşağıda belirtilen hususlara uymak zorundadır.

a) İsim ve unvanlar Türkçe olarak tescil ettirilir, tabela ve basılı evrak, broşür, afiş ve diğer elektronik ortamlarda herhangi bir amaçla kullanılan her türlü yazılı ve görsel dokümanda sadece yetki belgesinde belirtilen isim ve unvanlar yazılır. İsim ve unvanların incelenmesinde Türk Dil Kurumunca yayınlanan Büyük Türkçe Sözlük esas alınır ve kısaltmalar isim ve unvan olarak kullanılamaz.

b) OSGB'ler tarafından, EK-8'deki örneğine uygun, kurum unvanına göre hazırlanan ve en/boy oranı 2/3 olan tabela, OSGB'nin bulunduğu binanın uygun bir kısmına veya girişine asılır. Aynı binada, Genel Müdürlükçe yetkilendirilen birden fazla kurum bulunması durumunda, kullanılacak tabela için Genel Müdürlük onayı alınması şartıyla, tüm unvanları gösteren tek bir tabela kullanılabilir. Bakanlık logosu, bu tabela haricinde hiçbir yazılı veya görsel doküman veya ortamda kullanılamaz.

c) Özel kuruluşlar tarafından, kamu kurum ve kuruluşlarına ait olan isimler ticari isim veya unvan olarak kullanılamaz.

(6) OSGB tarafından başvuru dosyasında beyan edilen yerleşim planı, bina ve donanımda Genel Müdürlük onayı alınmadan hiçbir şekilde değişiklik yapılamaz.

(7) (**Değ. 31/1/2013-28545 s.R.G.**) Bakanlıkça yetkilendirilen toplum sağlığı merkezleri işyeri hekimliği ve diğer sağlık personeli hizmetlerini 12 nci maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen şartları iş güvenliği uzmanı odası hariç yerine getirmeleri durumunda sunabilirler. İş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini vermek istedikleri takdirde 12 nci ve 16 ncı maddelerde belirtilen şartları yerine getirirler. Toplum sağlığı merkezlerinin yetkilendirilme ve denetimine ilişkin usul ve esaslar Sağlık Bakanlığı ve Bakanlığın birlikte hazırlayacakları genelge ile belirlenir.

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Sorumlu müdürün görev, yetki ve sorumlulukları

MADDE 18 – (1) OSGB sorumlu müdürü;

- a) OSGB personelinin görevlendirilmesinin takibinden,
 - b) OSGB kayıtlarının tutulması ve düzenli olarak arşivlenmesinden,
 - c) Genel Müdürlük tarafından istenen belgelerin hazırlanmasından,
 - ç) OSGB'lerin başvuru, yetkilendirme, vize işlemlerinin takibinden,
- sorumludur.

(2) OSGB'lerde tam zamanlı görevli bulunan işyeri hekimleri veya iş güvenliği uzmanları aynı zamanda sorumlu müdürlük görevini de yürütebilir.

(3) OSGB'lerce talep edilen veya bildirilen her türlü bilgi ve belgeye ilişkin iş ve işlemlerde, Genel Müdürlük tarafından sadece sorumlu müdür muhatap kabul edilir.

(4) OSGB'de sorumlu müdür olarak görevlendirilen kişinin değişmesi veya bu kişinin görevinden ayrılması durumunda, 30 iş günü içerisinde yeni sorumlu müdür atanır ve durum Genel Müdürlüğe yazıyla bildirilir.

OSGB'lerin faaliyet alanları

MADDE 19 – (1) OSGB'ler, yetki aldıkları adreste ve başvuru dosyasında yer alan planda belirtilen bölümlerde Genel Müdürlükçe yetkilendirilmedikleri konularda hizmet veremez ve faaliyette bulunamazlar.

(2) Ancak, ilgili kurum ve kuruluşların izinlerini almak ve Genel Müdürlükten onay almak şartıyla, OSGB'ler hizmet verdikleri işyerlerindeki çalışanlar ve işyeri ile sınırlı kalmak şartı ile iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili her türlü ölçüm ve analiz için gerekli donanımı OSGB'nin faaliyet gösterdiği adreste bulundurabilir ve ilgili personeli bünyesinde çalıştırabilirler. Bu amaçla kullanılacak bölümler 12 nci maddede belirtilen bölümler içerisinde olamaz ve görevlendirilecek personel mezkûr maddede belirtilen kişiler arasından atanamaz.

Vize işlemleri

MADDE 20 – (1) Vize işlemlerini yaptırmak isteyen kurumların;

- a) Bu Yönetmeliğin ilgili hükümlerine uygunluk sağlamaları,
 - b) Bakanlıkça belirlenen bedeli ödemeleri,
- gereklidir.

(2) OSGB'ler yetki belgelerinin düzenlenmesinden itibaren beş yılın tamamlanmasına en fazla 60, en az 45 gün kala vize işlemleri için 16 ncı maddede belirtilen belgelerle Genel Müdürlüğe müracaat eder. Eksikliği bulunmayan kurumların vize işlemleri, vize süresinin bitiminden önce Genel Müdürlükçe sonuçlandırılır. Yukarıda belirtilen süreler içinde müracaat etmeyen ve vize süresi sona erdikten sonra vize işlemlerini tamamlamamış olanların yetki belgelerinin geçerliliği altı ay süreyle askıya alınır. Bu altı aylık süre boyunca vize işleminin tamamlanmaması durumunda yetki belgesi Genel Müdürlükçe doğrudan iptal edilir.

İhtarlar

MADDE 21 – (1) Yetki belgesinin doğrudan iptalini gerektiren durumların dışındaki ihlallerde, OSGB'lere Ek-7' de belirtilen ihtar puanları uygulanır.

(2) Bir takvim yılı içinde hafif ihlallerin ihtar puanlarının toplamının 30'a, orta ihlallerin ihtar puanlarının toplamının 60'a ulaşması durumunda OSGB'nin o yıl içinde işleyecekleri diğer hafif ve orta ihlaller bir üst derecenin taban puanı esas alınarak uygulanır.

(3) Beş yıllık sürenin sonunda vize işlemini tamamlayan kişi ve kurumların; uygulanmasının üzerinden en az bir yıl geçmiş olan tüm ihtar puanları silinir.

Yetkilerin askıya alınması ve iptali

MADDE 22 – (1) Bu Yönetmelik uyarınca yetkilendirilen OSGB'lerin yetki belgelerinin geçerliliği;

- a) İhtarlar puanlarının toplamının 200'e ulaşması,

b) Denetim veya kontrollerde tespit edilen noksanlıkların giderilmesi için verilen en fazla 30 günlük süre sonunda noksanlıkların devam etmesi, hallerinden birinin gerçekleşmesi durumunda altı ay süreyle askıya alınır.

(2) Yetki belgesi askıya alınan OSGB'ler, askıya alınma süresince bu Yönetmelik kapsamındaki yetkilerini kullanamazlar.

(3) Bu Yönetmelik uyarınca OSGB'lere verilen yetki belgesinin geçerliliği;

a) Bakanlıkça belirlenen esaslara aykırı şekilde şube açmaları, yetki aldığı adres veya il sınırları dışında hizmet vermeleri,

b) Sunmakla yükümlü oldukları hizmetlerin tamamını veya bir kısmını devretmeleri,

c) Şirket ortaklarında yapılan değişikliğin zamanında bildirilmemesi veya uygunsuzluğun bildirilmesine rağmen durumun 30 gün içerisinde düzeltilmemesi ve gerekli bildirimlerin zamanında yapılmaması,

hallerinden birinin varlığı halinde doğrudan iptal edilir.

(4) Bu Yönetmelik uyarınca OSGB'nin ilgili birimine verilen yetki belgesinin geçerliliği;

a) Askıya alınma işlemini gerektiren durumların aynı vize dönemi içinde tekrarı,

b) Yetki belgesinin amacı dışında kullanıldığıının tespiti,

c) Belgesinin geçerliliğinin askıda olduğu süre içinde sözleşme yaptığıının veya hizmet verdiğinin tespiti,

ç) Bu Yönetmelik gereği düzenlenen evrakın gerçeğe aykırılığının tespiti, hallerinden birinin varlığı,

halinde doğrudan iptal edilir.

(5) Yetki belgesi iptal edilen OSGB ve şubelerinin kurucu veya ortakları başka bir ticari işletmenin bünyesinde yer aldıkları takdirde bu ticari işletmenin iptal tarihinden itibaren iki yıl içerisinde yaptığı başvurular, iki yılın tamamlanmasına kadar askıya alınır. Bahsi geçen kurucu veya ortakların yetkili bir OSGB'ye ortak olmaları halinde, bu OSGB'nin yetki belgesi birinci cümlede belirtilen sürenin sonuna kadar askıya alınır.

(6) Kendi isteği ile yetki belgesini iptal eden OSGB'ler, aynı şirket veya kurucular ile altı ay içerisinde OSGB başvurusunda bulunduğu takdirde başvuru bu sürenin tamamlanmasına kadar askıya alınır.

(7) Belgelendirme ve vize aşamasında gerçeğe aykırı belge ibraz ettiği veya beyanda bulunduğu sonradan tespit edilenlere ait belgeler Genel Müdürlükçe iptal edilir.

(8) Belgesinin geçerliliği askıya alınanlar veya iptal edilenlere Genel Müdürlükçe yazılı bildirim yapılır ve internet sayfasında ilan edilir.

(9) Yetki belgesinin iptali veya geçerliliğinin askıya alınması durumunda önceden yapılan hizmet ve iş sözleşmelerinden doğan hukuki sonuçlardan OSGB'ler sorumludur.

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

MADDE 23 – (1) 27/11/2010 tarihli ve 27768 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

Mevcut OSGB’lerin durumu (Değ. 31/1/2013-28545 s.R.G.)

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Mevcut OSGB’lerin onaylanmış yerleşim planında değişiklik olması halinde, fiziki şartların bu Yönetmelik hükümlerine uygun olması şartı aranır.

(2) Mevcut OSGB’ler bu Yönetmeliğin yayımlanmasından itibaren altı ay içerisinde EK-8’deki örneğine uygun tabelayı, OSGB’nin bulunduğu binanın girişine veya OSGB’nin girişine asarlar. Bu yükümlülüğü süresinde yerine getirmeyen OSGB’lerin belgesi doğrudan iptal edilir.

50’den fazla çalışanı bulunan kamu kurumları

GEÇİCİ MADDE 2 – (1) 27/11/2010 tarihli ve 27768 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliğine göre iş sağlığı ve güvenliği hizmetleri sunmak zorunda olan ve İş Kanununa tabi 50’den fazla çalışanı bulunan kamu kurumları söz konusu hizmetleri 1/7/2014 tarihine kadar sürdürür.

Yürürlük

MADDE 24 – (1) Bu Yönetmelik 30/12/2012 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 25 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı yürütür.

Ek 5. Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği

YÖNETMELİK

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından:

YAPI İŞLERİNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ YÖNETMELİĞİ

(05.10.2013 tarihli ve 28786 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.)

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, yapı işlerinde alınacak asgari iş sağlığı ve güvenliği şartlarını belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamına giren tüm yapı işlerinin yapıldığı işyerlerinde uygulanır.

(2) Bu Yönetmelik hükümleri, 19/9/2013 tarihli ve 28770 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Maden İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği kapsamına giren işyerlerinde uygulanmaz.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 30 uncu maddesine dayanılarak,

(2) Avrupa Birliğinin 24/6/1992 tarihli ve 92/57/EEC sayılı Konsey Direktifine paralel olarak, hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Alt işveren: Bir işverenden, işyerinde yürütülen mal veya hizmet üretimine ilişkin yardımcı işlerde veya asıl işin bir bölümünde işletmenin ve işin gereği ile teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren işlerde iş alan, bu iş için görevlendirdiği işçilerini/çalışanlarını sadece bu işyerinde aldığı işte çalıştıran gerçek veya tüzel kişiyi yahut tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşları,

b) Bakanlık: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını,

c) İşveren: Çalışan istihdam eden gerçek veya tüzel kişi yahut tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşları,

ç) Kanun: 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununu,

d) Kendi nam ve hesabına çalışan: Çalışan istihdam etmeksizin kendi nam ve hesabına mal ve hizmet üretimi yapan ve projenin tamamlanmasında profesyonel katkı sağlayan kişiyi,

e) Proje: Yapı işlerinin tasarımıyla tamamlanmasına kadar yürütülen bütün işleri,

f) Proje sorumlusu: İşveren tarafından görevlendirilen ve işveren adına projenin hazırlanmasından, uygulanmasından ve uygulamanın kontrolünden sorumlu gerçek veya tüzel kişiyi,

g) Sağlık ve güvenlik koordinatörü: Projenin hazırlık ve uygulama aşamalarında, işveren veya proje sorumlusu tarafından sorumluluk verilen ve bu Yönetmeliğin 10 uncu ve 11 inci maddelerinde belirtilen sağlık ve güvenlikle ilgili görevleri yapan gerçek veya tüzel kişileri,

ğ) Sağlık ve güvenlik planı: Muhtemel risklerin değerlendirilip yapı işi süreci boyunca sağlık ve güvenlik ile ilgili alınacak tedbirlerin, organizasyon yapısının, çalışma yöntemlerinin ve bunlara ilişkin işlerin ne zaman ve kim tarafından yapılması gerektiğinin belirlendiği, aynı yapı sahasında faaliyet gösterecek farklı işverenler, alt işverenler, kendi nam ve hesabına çalışan kişiler ve farklı çalışma ekipleri arasında sağlık ve güvenliğe dair hususların koordinasyonunun sağlanması amacıyla yapı alanının tamamından sorumlu işveren veya proje sorumlusu tarafından hazırlanan veya hazırlanması sağlanan planı,

h) Yapı alanı: Yapı işlerinin yürütüldüğü alanı,

ı) Yapı işleri: İnşaat ve çeşitli mühendislik işlerinin yürütüldüğü, yerüstü veya yeraltında, su üstü veya su altında yapılan, Ek-1’de yer alan işler ile benzeri diğer işleri, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

İşverenlerin ve Diğer Kişilerin Yükümlülükleri ve Sorumlulukları

İşverenlerin yükümlülükleri

MADDE 5 – (1) İşveren, yapı işlerinde, Kanunun 4 üncü maddesinde belirtilen yükümlülüklerinin yanında özellikle aşağıdaki hususları sağlar;

a) Yapı alanının düzenli tutulmasını ve yeterli temizlikte olmasını,

- b) Yapı alanındaki çalışma yerlerinin seçiminde; buralara ulaşımın nasıl sağlanacağına ve ekipman, hareket ve geçişler için alan veya yolların belirlenmesini,
- c) Malzemenin kullanım ve taşıma şartlarının düzenlenmesini,
- ç) Tesis ve ekipmanın kullanılmaya başlamadan önce ve periyodik olarak teknik bakım ve kontrollerinin yapılmasını,
- d) Çeşitli malzemeler ve özellikle tehlikeli malzeme ve maddeler için uygun depolama alanları ayrılmasını ve bu alanların sınırlarının belirlenmesini,
- e) Tehlikeli malzemelerin kullanımı ile uzaklaştırılma koşullarının düzenlenmesini,
- f) Atık ve artıkların depolanmasını, atılmasını veya uzaklaştırılmasını,
- g) Çeşitli işler veya işin aşamaları için öngörülen sürelerin yapı alanındaki işin durumuna göre yeniden belirlenmesini,
- ğ) Alt işverenler ve kendi nam ve hesabına çalışanlar arasında işbirliğini,
- h)Yapı alanındaki veya yakınındaki endüstriyel faaliyetler ile etkileşimin dikkate alınmasını,
- ı) 2/7/2013 tarihli ve 28695 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmeliğe ve uyumlaştırılmış ulusal standartlara uygun kişisel koruyucu donanımların bulundurulmasını ve çalışanlar tarafından kullanılmasını.

(2) Yapı alanında uygun sağlık ve güvenlik şartlarının devamının sağlanması için, işveren ve alt işverenler;

a) Özellikle birinci fıkranın uygulanmasında Ek-4’te belirtilen asgari şartları dikkate alarak uygun tedbirleri alırlar.

b) Sağlık ve güvenlikle ilgili konularda sağlık ve güvenlik koordinatörlerinin uyarı, tespit ve talimatlarını dikkate alırlar.

(3) İnşaatta yapılan çalışmalara bizzat katılmaları halinde işveren ve alt işverenler, yapı alanındaki uygun sağlık ve güvenlik şartlarının sürdürülmesi için, sağlık ve güvenlik koordinatörlerinin sağlık ve güvenlikle ilgili konularda görüş ve önerilerini dikkate alır. İşveren ve alt işverenler;

a) Kanunun 19 uncu maddesine,

b) 25/4/2013 tarihli ve 28628 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliğinin 6 ncı maddesi ile aynı Yönetmeliğin eklerinde belirtilen ilgili hükümlere,

c) Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmeliğin 5 inci maddesi, 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c), (ç) ve (ğ) bentleri ile 7 nci maddesine, uygun olarak hareket etmek zorundadır.

Proje sorumlusu ve işverenlerin sorumlulukları

MADDE 6 – (1) İşveren, bu Yönetmelikte belirtilen yükümlülükleri bizzat yerine getirebileceği gibi, kendi adına hareket etmek üzere, gerekli fenni yeterliliğe sahip olan bir veya daha fazla proje sorumlusu tayin edebilir.

(2) İş sağlığı ve güvenliği konularında, bir veya birden fazla sağlık ve güvenlik koordinatörü görevlendirilmesi proje sorumlusunun veya işverenin sorumluluklarını ortadan kaldırmaz.

(3) Bu Yönetmeliğe göre sağlık ve güvenlik koordinatörleri atanmış olması ve sağlık ve güvenlik koordinatörlerinin kendi görevlerini yapmaları, alt işverenlerin sorumluluğunu etkilemez.

Diğer kişilerin yükümlülükleri

MADDE 7 – (1) Yapı alanındaki uygun sağlık ve güvenlik şartlarının sürdürülmesi için kendi nam ve hesabına çalışanlar, sağlık ve güvenlik koordinatörlerinin uyarı ve talimatlarını dikkate alır. Kendi nam ve hesabına çalışanlar;

a) Kanunun 19 uncu maddesi ve 23 üncü maddesinin birinci fıkrası ile bu Yönetmeliğin 5 inci maddesinin birinci fıkrası ve Ek-4’e,

b) İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliğinin 6 ncı maddesi ile aynı Yönetmeliğin eklerinde belirtilen ilgili hükümlere,

c) Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmeliğin 5 inci maddesi, 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (a), (ç) ve (ğ) bentleri ile 7 nci maddesine, uygun olarak hareket etmek zorundadır.

(2) Birinci fıkra kapsamında belirtilen yükümlülüklerin yerine getirilmesinin izlenmesinden ve denetlenmesinden işveren sorumludur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Genel Hükümler

Sağlık ve güvenlik koordinatörlerinin görevlendirilmesi, sağlık ve güvenlik planı ve bildirim

MADDE 8 – (1) Aynı yapı alanında birden fazla işveren veya alt işverenin bulunması durumunda, işveren veya proje sorumlusu, sağlık ve güvenlik konularında bir veya daha fazla sağlık ve güvenlik koordinatörü görevlendirir.

(2) İşveren veya proje sorumlusu, yapı işine başlamadan önce projenin hazırlık aşamasında, sağlık ve güvenlik planını hazırlar veya hazırlanmasını sağlar.

(3) Yapı işinde dördüncü fıkrada belirtilen bildirim gerektiren işler haricinde ve Ek-2'deki listede belirtilen riskleri içeren çalışmaların bulunmaması halinde sağlık ve güvenlik koordinatörü görevlendirilmeyebilir.

(4) İşveren veya proje sorumlusu;

1) Yapı işinin 30 işgününden fazla süreceği ve devamlı olarak 20'den fazla çalışan istihdam edileceği,

2) İşin büyüklüğü 500 yevmiyeden fazla çalışma gerektireceği, durumlarda yapı işine başlamadan önce Ek-3'te belirtilen bilgileri içeren bildirimi, Bakanlığın ilgili çalışma ve iş kurumu il müdürlüğüne vermekle yükümlüdür.

(5) Bu bildirimde belirtilen bilgilerin yer aldığı levha, açıkça görünecek şekilde yapı alanının uygun bir yerine konulur. Gerekğinde bu bilgiler güncellenir.

Proje hazırlık aşamasında genel prensipler

MADDE 9 – (1) İşveren veya proje sorumlusu, projenin tasarımının yapılması ve hazırlanmasının çeşitli aşamalarında, özellikle de aşağıda belirtilen durumlarda,

Kanunun 5 inci maddesinde belirtilen risklerden korunma ilkelerini göz önünde bulundurur:

a) Yapı işinin, aynı anda veya birbiri ardına gerçekleşen farklı unsur ve aşamalarını planlamak amacıyla mimari, teknik ve organizasyonel konulara ilişkin karar alırken,

b) İşin ya da iş aşamalarının tamamlanması için ilgili meslek disiplinindeki kriterler de dikkate alınarak gereken süreyi hesaplar.

(2) Birinci fıkranın (b) bendine göre süre hesaplanırken, gerekli hallerde sağlık ve güvenlik planları ile sağlık ve güvenlik dosyaları da dikkate alınır.

Sağlık ve güvenlik koordinatörlerinin proje hazırlık aşamasındaki görevleri

MADDE 10 – (1) Sağlık ve güvenlik koordinatörleri proje hazırlık aşamasında;

a) Bu Yönetmeliğin 9 uncu maddesindeki yükümlülüklerin yerine getirilmesini koordine eder.

b) Sağlık ve güvenlik planını hazırlar veya hazırlanmasını sağlar. Yapı alanında Ek-2'de belirtilen işler yapılıyorsa, bu işlerle ilgili özel tedbirlerin planda yer almasını sağlar.

c) Proje süresince, birbirini takip eden veya daha sonra yapılacak işler sırasında dikkate alınmak üzere sağlık ve güvenlik bilgilerini içeren sağlık ve güvenlik dosyası hazırlar. Aynı dosyanın proje tamamlandıktan sonra temizlik, bakım, tadilat, yenileme, yıkım işleri gibi her türlü yapı işinin güvenli bir şekilde yerine getirilmesi için ihtiyaç duyulan bilgileri de içermesi sağlanır.

Sağlık ve güvenlik koordinatörlerinin proje uygulama aşamasındaki görevleri

MADDE 11 – (1) Sağlık ve güvenlik koordinatörleri, proje uygulama aşamasında;

a) Aşağıdaki durumlarda Kanunun 5 inci maddesinde belirtilen risklerden korunma ilkelerinin uygulanmasını koordine eder;

1) Aynı anda veya birbiri ardına yapılacak iş ve iş aşamalarının belirlendiği iş programlarının oluşturulması için teknik ve organizasyona yönelik kararların alınmasında,

2) İşin ya da iş aşamalarının tamamlanması için ilgili meslek disiplinindeki kriterler de dikkate alınarak yapılacak süre hesabında.

b) İşverenlerin gerekli tedbirleri uygulamasını ve gerektiğinde çalışanların ve kendi nam ve hesabına çalışanların korunmasını, 5 inci maddenin birinci fıkrasında belirtilen prensiplerin istikrarlı bir şekilde uygulanmasını, 10 uncu maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen sağlık ve güvenlik planının yapılmasının gerektiği durumlarda bu planın uygulanmasını koordine eder.

c) Yapılan işteki ilerlemeleri ve meydana gelen değişiklikleri dikkate alarak 10 uncu maddenin birinci fıkrasının (b) bendindeki sağlık ve güvenlik planında ve aynı fıkranın (c) bendine göre hazırlanan sağlık ve güvenlik dosyasında gerekli düzenlemeleri yapar veya yapılmasını sağlar.

ç) Aynı yapı alanında, işe sonradan katılanlarda dâhil olmak üzere, işveren veya alt işverenler arasında organizasyonu sağlar, iş kazaları ve meslek hastalıklarından çalışanları korumak üzere işverenlerce yapılan çalışmaları koordine eder, Kanunun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasında belirtilen işverenler arası bilgi alış verişinin sağlanmasına katkıda bulunur ve gerekli hallerde kendi nam ve hesabına çalışan kişilerin de bu çalışmalarda yer almasını sağlar.

d) Yapı işlerinde güvenli bir şekilde çalışılmasını sağlamak üzere yapılması gerekli kontrolleri koordine eder.

e) İzin verilen kişiler dışındakilerin yapı alanına girmesini önlemek üzere gerekli düzenlemeleri yapar.

Çalışanların bilgilendirilmesi

MADDE 12 – (1) Yapı işlerinde;

a) Kanunun 16 ncı maddesinde belirtilen hususlarla birlikte çalışanlar veya çalışan temsilcileri, yapı

alanında sağlık ve güvenlik ile ilgili alınan tedbirler hakkında bilgilendirilir.

b) Verilen bilgilerin kolay ve anlaşılır olması sağlanır.

(2) İş ekipmanlarının kullanım talimatı çalışanlar tarafından rahatlıkla okunabilecek bir yere asılır.

Çalışanların görüşlerinin alınması ve katılımlarının sağlanması

MADDE 13 – (1) Yapı alanının büyüklüğü ve riskin derecesi göz önünde bulundurularak, işyerinde yapılan çalışmalarda çalışanlar ve temsilcilerinin arasındaki koordinasyon sağlanarak, Kanunun 18 inci maddesinde belirtilen hususlar doğrultusunda, bu Yönetmeliğin 5 inci ve 11 inci maddelerine göre, çalışanların veya çalışan temsilcilerinin görüşleri alınıp katılımları sağlanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Kullanılan makine, araç, ekipman, malzeme ve çalışma yöntemleri

MADDE 14 – (1) İşveren, yapı işlerinin yapıldığı işyerlerinde kullanılan makine, araç, ekipman, malzeme ve çalışma yöntemlerinin ilgili teknik mevzuata ve iş sağlığı ve güvenliği yönünden kabul görmüş, uyumlaştırılmış ulusal veya uluslararası standartlara uygun olmasını sağlar.

(2) İşveren, mekanik ve elektrikli ekipmanın seçimi, kurulması, uygun yerlere yerleştirilmesi, hizmete alınması, işletilmesi ve bakımında, çalışanların sağlık ve güvenliği için, bu Yönetmelik hükümleri ile 3/3/2009 tarihli ve 27158 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Makina Emniyeti Yönetmeliği (2006/42/AT) ile İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği hükümlerini dikkate alır.

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

MADDE 15 – (1) 23/12/2003 tarihli ve 25325 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yapı İşlerinde Sağlık ve Güvenlik Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

Sağlık ve güvenlik planlarının geçerliliği

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden önce hazırlanan sağlık ve güvenlik planları 1/6/2014 tarihine kadar bu Yönetmelik hükümlerine uygun hale getirilir.

Yürürlük

MADDE 16 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 17 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı yürütür.

Ek 6. İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği

YÖNETMELİK

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından:

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ RİSK DEĞERLENDİRMESİ YÖNETMELİĞİ

(29.12.2012 tarihli ve 28512 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.)

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği yönünden yapılacak risk değerlendirmesinin usul ve esaslarını düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamındaki işyerlerini kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 10 uncu ve 30 uncu maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Bakanlık: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını,
 - b) Kabul edilebilir risk seviyesi: Yasal yükümlülüklerle ve işyerinin önleme politikasına uygun, kayıp veya yaralanma oluşturmayacak risk seviyesini,
 - c) Kanun: 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununu,
 - ç) Önleme: İşyerinde yürütülen işlerin bütün safhalarında iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili riskleri ortadan kaldırmak veya azaltmak için planlanan ve alınan tedbirlerin tümünü,
 - d) Ramak kala olay: İşyerinde meydana gelen; çalışan, işyeri ya da iş ekipmanını zarara uğratma potansiyeli olduğu halde zarara uğratmayan olayı,
 - e) Risk: Tehlikeden kaynaklanacak kayıp, yaralanma ya da başka zararlı sonuç meydana gelme ihtimalini,
 - f) Risk değerlendirmesi: İşyerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek tehlikelerin belirlenmesi, bu tehlikelerin riske dönüşmesine yol açan faktörler ile tehlikelerden kaynaklanan risklerin analiz edilerek derecelendirilmesi ve kontrol tedbirlerinin kararlaştırılması amacıyla yapılması gerekli çalışmaları,
 - g) Tehlike: İşyerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek, çalışanı veya işyerini etkileyebilecek zarar veya hasar verme potansiyelini,
- ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

İşveren Yükümlülüğü ve Risk Değerlendirmesi Ekibi

İşveren yükümlülüğü

MADDE 5 – (1) İşveren; çalışma ortamının ve çalışanların sağlık ve güvenliğini sağlama, sürdürme ve geliştirme amacı ile iş sağlığı ve güvenliği yönünden risk değerlendirmesi yapar veya yaptırır.

(2) Risk değerlendirmesinin gerçekleştirilmiş olması; işverenin, işyerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz.

(3) İşveren, risk değerlendirmesi çalışmalarında görevlendirilen kişi veya kişilere risk değerlendirmesi ile ilgili ihtiyaç duydukları her türlü bilgi ve belgeyi temin eder.

Risk değerlendirmesi ekibi

MADDE 6 – (1) Risk değerlendirmesi, işverenin oluşturduğu bir ekip tarafından gerçekleştirilir. Risk değerlendirmesi ekibi aşağıdakilerden oluşur.

- a) İşveren veya işveren vekili.
 - b) İşyerinde sağlık ve güvenlik hizmetini yürüten iş güvenliği uzmanları ile işyeri hekimleri.
 - c) İşyerindeki çalışan temsilcileri.
 - ç) İşyerindeki destek elemanları.
 - d) İşyerindeki bütün birimleri temsil edecek şekilde belirlenen ve işyerinde yürütülen çalışmalar, mevcut veya muhtemel tehlike kaynakları ile riskler konusunda bilgi sahibi çalışanlar.
- (2) İşveren, ihtiyaç duyulduğunda bu ekibe destek olmak üzere işyeri dışındaki kişi ve kuruluşlardan hizmet alabilir.

(3) Risk değerlendirmesi çalışmalarının koordinasyonu işveren veya işveren tarafından ekip içinden gevlendirilen bir kişi tarafından da sağlanabilir.

(4) İşveren, risk değerlendirmesi çalışmalarında gevlendirilen kişi veya kişilerin gevlerini yerine getirmeleri amacıyla araç, gereç, mekân ve zaman gibi gerekli bütün ihtiyaçlarını karşılar, gevlerini yürütmeleri sebebiyle hak ve yetkilerini kısıtlayamaz.

(5) Risk değerlendirmesi çalışmalarında gevlendirilen kişi veya kişiler işveren tarafından sağlanan bilgi ve belgeleri korur ve gizli tutar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Risk Değerlendirmesi Aşamaları

Risk değerlendirmesi

MADDE 7 – (1) Risk değerlendirmesi; tüm işyerleri için tasarımı veya kuruluş aşamasından başlamak üzere tehlikeleri tanımlama, riskleri belirleme ve analiz etme, risk kontrol tedbirlerinin kararlaştırılması, dokümantasyon, yapılan çalışmaların güncellenmesi ve gerektiğinde yenileme aşamaları izlenerek gerçekleştirilir.

(2) alışanların risk değerlendirmesi çalışması yapılırken ihtiyaç duyulan her aşamada sürece katılarak görüşlerinin alınması sağlanır.

Tehlikelerin tanımlanması

MADDE 8 – (1) Tehlikeler tanımlanırken çalışma ortamı, çalışanlar ve işyerine ilişkin ilgisine göre asgari olarak aşağıda belirtilen bilgiler toplanır.

- İşyeri bina ve eklentileri.
- İşyerinde yürütülen faaliyetler ile iş ve işlemler.
- Üretim süreç ve teknikleri.
- İş ekipmanları.
- Kullanılan maddeler.
- Artık ve atıklarla ilgili işlemler.
- Organizasyon ve hiyerarşik yapı, görev, yetki ve sorumluluklar.
- Çalışanların tecrübe ve düşünceleri.
- İşe başlamadan önce ilgili mevzuat gereği alınacak çalışma izin belgeleri.
- Çalışanların eğitim, yaş, cinsiyet ve benzeri özellikleri ile sağlık gözetimi kayıtları.
- Genç, yaşlı, engelli, gebe veya emziren çalışanlar gibi özel politika gerektiren gruplar ile kadın çalışanların durumu.
- İşyerinin teftiş sonuçları.
- Meslek hastalığı kayıtları.
- İş kazası kayıtları.
- İşyerinde meydana gelen ancak yaralanma veya ölüme neden olmadığı halde işyeri ya da iş ekipmanının zarara uğramasına yol açan olaylara ilişkin kayıtlar.
- Ramak kala olay kayıtları.
- Malzeme güvenlik bilgi formları.
- Ortam ve kişisel maruziyet düzeyi ölçüm sonuçları.
- Varsa daha önce yapılmış risk değerlendirmesi alışmaları.
- Acil durum planları.
- Sağlık ve güvenlik planı ve patlamadan korunma dokümanı gibi belirli işyerlerinde hazırlanması gereken dokümanlar.

(2) Tehlikelere ilişkin bilgiler toplanırken aynı üretim, yöntem ve teknikleri ile üretim yapan benzer işyerlerinde meydana gelen iş kazaları ve ortaya çıkan meslek hastalıkları da değerlendirilebilir.

(3) Toplanan bilgiler ışığında; iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili mevzuatta yer alan hükümler de dikkate alınarak, çalışma ortamında bulunan fiziksel, kimyasal, biyolojik, psikososyal, ergonomik ve benzeri tehlike kaynaklarından oluşan veya bunların etkileşimi sonucu ortaya çıkabilecek tehlikeler belirlenir ve kayda alınır. Bu belirleme yapılırken aşağıdaki hususlar, bu hususlardan etkilenecekler ve ne şekilde etkilenebilecekleri göz önünde bulundurulur.

- İşletmenin yeri nedeniyle ortaya çıkabilecek tehlikeler.
- Seçilen alanda, işyeri bina ve eklentilerinin plana uygun yerleştirilmemesi veya planda olmayan ilavelerin yapılmasından kaynaklanabilecek tehlikeler.
- İşyeri bina ve eklentilerinin yapı ve yapımı tarzı ile seçilen yapı malzemelerinden kaynaklanabilecek tehlikeler.
- Bakım ve onarım işleri de dahil işyerinde yürütülecek her türlü faaliyet esnasında çalışma usulleri, vardiya düzeni, ekip çalışması, organizasyon, nezaret sistemi, hiyerarşik düzen, ziyaretçi veya işyeri çalışanı olmayan diğer kişiler gibi faktörlerden kaynaklanabilecek tehlikeler.

d) İşin yürütümü, üretim teknikleri, kullanılan maddeler, makine ve ekipman, araç ve gereçler ile bunların çalışanların fiziksel özelliklerine uygun tasarlanmaması veya kullanılmamasından kaynaklanabilecek tehlikeler.

e) Kuvvetli akım, aydınlatma, paratoner, topraklama gibi elektrik tesisatının bileşenleri ile ısıtma, havalandırma, atmosferik ve çevresel şartlardan korunma, drenaj, arıtma, yangın önleme ve mücadele ekipmanı ile benzeri yardımcı tesisat ve donanımlardan kaynaklanabilecek tehlikeler.

f) İşyerinde yanma, parlama veya patlama ihtimali olan maddelerin işlenmesi, kullanılması, taşınması, depolanması ya da imha edilmesinden kaynaklanabilecek tehlikeler.

g) Çalışma ortamına ilişkin hijyen koşulları ile çalışanların kişisel hijyen alışkanlıklarından kaynaklanabilecek tehlikeler.

ğ) Çalışanın, işyeri içerisindeki ulaşım yollarının kullanımından kaynaklanabilecek tehlikeler.

h) Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yeterli eğitim almaması, bilgilendirilmemesi, çalışanlara uygun talimat verilmemesi veya çalışma izni prosedürü gereken durumlarda bu izin olmaksızın çalışılmasından kaynaklanabilecek tehlikeler.

(4) Çalışma ortamında bulunan fiziksel, kimyasal, biyolojik, psikososyal, ergonomik ve benzeri tehlike kaynaklarının neden olduğu tehlikeler ile ilgili işyerinde daha önce kontrol, ölçüm, inceleme ve araştırma çalışması yapılmamış ise risk değerlendirmesi çalışmalarında kullanılmak üzere; bu tehlikelerin, nitelik ve niceliklerini ve çalışanların bunlara maruziyet seviyelerini belirlemek amacıyla gerekli bütün kontrol, ölçüm, inceleme ve araştırmalar yapılır.

Risklerin belirlenmesi ve analizi

MADDE 9 – (1) Tespit edilmiş olan tehlikelerin her biri ayrı ayrı dikkate alınarak bu tehlikelerden kaynaklanabilecek risklerin hangi sıklıkta oluşabileceği ile bu risklerden kimlerin, nelerin, ne şekilde ve hangi şiddette zarar görebileceği belirlenir. Bu belirleme yapılırken mevcut kontrol tedbirlerinin etkisi de göz önünde bulundurulur.

(2) Toplanan bilgi ve veriler ışığında belirlenen riskler; işletmenin faaliyetine ilişkin özellikleri, işyerindeki tehlike veya risklerin nitelikleri ve işyerinin kısıtları gibi faktörler ya da ulusal veya uluslararası standartlar esas alınarak seçilen yöntemlerden biri veya birkaçı bir arada kullanılarak analiz edilir.

(3) İşyerinde birbirinden farklı işlerin yürütüldüğü bölümlerin bulunması halinde birinci ve ikinci fıkralardaki hususlar her bir bölüm için tekrarlanır.

(4) Analizin ayrı ayrı bölümler için yapılması halinde bölümlerin etkileşimleri de dikkate alınarak bir bütün olarak ele alınıp sonuçlandırılır.

(5) Analiz edilen riskler, kontrol tedbirlerine karar verilmek üzere etkilerinin büyüklüğüne ve önemlerine göre en yüksek risk seviyesine sahip olandan başlanarak sıralanır ve yazılı hale getirilir.

Risk kontrol adımları

MADDE 10 – (1) Risklerin kontrolünde şu adımlar uygulanır.

a) Planlama: Analiz edilerek etkilerinin büyüklüğüne ve önemine göre sıralı hale getirilen risklerin kontrolü amacıyla bir planlama yapılır.

b) Risk kontrol tedbirlerinin kararlaştırılması: Riskin tamamen bertaraf edilmesi, bu mümkün değil ise riskin kabul edilebilir seviyeye indirilmesi için aşağıdaki adımlar uygulanır.

1) Tehlike veya tehlike kaynaklarının ortadan kaldırılması.

2) Tehlikelinin, tehlikeli olmayanla veya daha az tehlikeli olanla değiştirilmesi.

3) Riskler ile kaynağında mücadele edilmesi.

c) Risk kontrol tedbirlerinin uygulanması: Kararlaştırılan tedbirlerin iş ve işlem basamakları, işlemi yapacak kişi ya da işyeri bölümü, sorumlu kişi ya da işyeri bölümü, başlama ve bitiş tarihi ile benzeri bilgileri içeren planlar hazırlanır. Bu planlar işverence uygulamaya konulur.

ç) Uygulamaların izlenmesi: Hazırlanan planların uygulama adımları düzenli olarak izlenir, denetlenir ve aksayan yönler tespit edilerek gerekli düzeltici ve önleyici işlemler tamamlanır.

(2) Risk kontrol adımları uygulanırken toplu korunma önlemlerine, kişisel korunma önlemlerine göre öncelik verilmesi ve uygulanacak önlemlerin yeni risklere neden olmaması sağlanır.

(3) Belirlenen risk için kontrol tedbirlerinin hayata geçirilmesinden sonra yeniden risk seviyesi tespiti yapılır. Yeni seviye, kabul edilebilir risk seviyesinin üzerinde ise bu maddedeki adımlar tekrarlanır.

Dokümantasyon

MADDE 11 – (1) Risk değerlendirmesi asgari aşağıdaki hususları kapsayacak şekilde dokümanite edilir.

a) İşyerinin unvanı, adresi ve işverenin adı.

b) Gerçekleştiren kişilerin isim ve unvanları ile bunlardan iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi olanların Bakanlıkça verilmiş belge bilgileri.

- c) Gerçekleştirildiği tarih ve geçerlilik tarihi.
- ç) Risk değerlendirmesi işyerindeki farklı bölümler için ayrı ayrı yapılmışsa her birinin adı.
- d) Belirlenen tehlike kaynakları ile tehlikeler.
- e) Tespit edilen riskler.
- f) Risk analizinde kullanılan yöntem veya yöntemler.
- g) Tespit edilen risklerin önem ve öncelik sırasını da içeren analiz sonuçları.
- ğ) Düzeltici ve önleyici kontrol tedbirleri, gerçekleştirilme tarihleri ve sonrasında tespit edilen risk seviyesi.

(2) Risk değerlendirmesi dokümanının sayfaları numaralandırılarak; gerçekleştiren kişiler tarafından her sayfası paraflanıp, son sayfası imzalanır ve işyerinde saklanır.

(3) Risk değerlendirmesi dokümanı elektronik ve benzeri ortamlarda hazırlanıp arşivlenebilir.

Risk değerlendirmesinin yenilenmesi

MADDE 12 – (1) Yapılmış olan risk değerlendirmesi; tehlike sınıfına göre çok tehlikeli, tehlikeli ve az tehlikeli işyerlerinde sırasıyla en geç iki, dört ve altı yılda bir yenilenir.

(2) Aşağıda belirtilen durumlarda ortaya çıkabilecek yeni risklerin, işyerinin tamamını veya bir bölümünü etkiliyor olması göz önünde bulundurularak risk değerlendirmesi tamamen veya kısmen yenilenir.

- a) İşyerinin taşınması veya binalarda değişiklik yapılması.
- b) İşyerinde uygulanan teknoloji, kullanılan madde ve ekipmanlarda değişiklikler meydana gelmesi.
- c) Üretim yönteminde değişiklikler olması.
- ç) İş kazası, meslek hastalığı veya ramak kala olay meydana gelmesi.
- d) Çalışma ortamına ait sınır değerlere ilişkin bir mevzuat değişikliği olması.
- e) Çalışma ortamı ölçümü ve sağlık gözetim sonuçlarına göre gerekli görülmesi.
- f) İşyeri dışından kaynaklanan ve işyerini etkileyebilecek yeni bir tehlikenin ortaya çıkması.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Büyük kaza önleme politika belgesi veya güvenlik raporu hazırlanması gereken işyerlerinde risk değerlendirmesi

MADDE 13 – (1) Kanunun 29 uncu maddesi gereğince büyük kaza önleme politika belgesi veya güvenlik raporu hazırlanan işyerlerinde; bu belge ve raporlarda değerlendirilmiş riskler, bu Yönetmeliğe göre yapılacak risk değerlendirmesinde dikkate alınarak kullanılır.

Birden fazla işveren olması durumunda risk değerlendirmesi çalışmaları

MADDE 14 – (1) Aynı çalışma alanını birden fazla işverenin paylaşması durumunda, yürütülen işler için diğer işverenlerin yürüttüğü işler de göz önünde bulundurularak ayrı ayrı risk değerlendirmesi gerçekleştirilir. İşverenler, risk değerlendirmesi çalışmalarını, koordinasyon içinde yürütür, birbirlerini ve çalışan temsilcilerini tespit edilen riskler konusunda bilgilendirir.

(2) Birden fazla işyerinin bulunduğu iş merkezleri, iş hanları, sanayi bölgeleri veya siteleri gibi yerlerde, işyerlerinde ayrı ayrı gerçekleştirilen risk değerlendirmesi çalışmalarının koordinasyonu yönetim tarafından yürütülür. Yönetim; bu koordinasyonun yürütümünde, işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği yönünden diğer işyerlerini etkileyecek tehlikeler hususunda gerekli tedbirleri almaları için ilgili işverenleri uyarır. Bu uyarılara uymayan işverenleri Bakanlığa bildirir.

Asıl işveren ve alt işveren ilişkisinin bulunduğu işyerlerinde risk değerlendirmesi

MADDE 15 – (1) Bir işyerinde bir veya daha fazla alt işveren bulunması halinde:

- a) Her alt işveren yürüttükleri işlerle ilgili olarak, bu Yönetmelik hükümleri uyarınca gerekli risk değerlendirmesi çalışmalarını yapar veya yaptırır.
- b) Alt işverenlerin risk değerlendirmesi çalışmaları konusunda asıl işverenin sorumluluk alanları ile ilgili ihtiyaç duydukları bilgi ve belgeler asıl işverence sağlanır.
- c) Asıl işveren, alt işverenlerce yürütülen risk değerlendirmesi çalışmalarını denetler ve bu konudaki çalışmaları koordine eder.

(2) Alt işverenler hazırladıkları risk değerlendirmesinin bir nüshasını asıl işverene verir. Asıl işveren; bu risk değerlendirmesi çalışmalarını kendi çalışmasıyla bütünleştirerek, risk kontrol tedbirlerinin uygulanıp uygulanmadığını izler, denetler ve uygunsuzlukların giderilmesini sağlar.

Çalışanların bilgilendirilmesi

MADDE 16 – (1) İşyerinde çalışanlar, çalışan temsilcileri ve başka işyerlerinden çalışmak üzere gelen çalışanlar ve bunların işverenleri; işyerinde karşılaşılabilecek sağlık ve güvenlik riskleri ile düzeltici ve önleyici tedbirler hakkında bilgilendirilir.

Risk değerlendirmesi rehberleri

MADDE 17 – (1) İşverenlere, risk değerlendirmesi ile ilgili yükümlülükleri bakımından yardımcı olmak veya yol göstermek amacıyla risk değerlendirmesi rehberleri hazırlanabilir. Rehberler işyerinde çalışan sayısı ve işyerinin bulunduğu tehlike sınıfı göz önüne alınarak; sektör, meslek veya yapılan işlere özgü olabilir.

(2) Kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, işçi-işveren ve memur sendikaları ile kamu yararına çalışan sivil toplum kuruluşları faaliyet gösterdikleri sektörde rehber çalışmalarında bulunabilir. Bakanlıkça, bu Yönetmelik hükümlerine uygunluğu yönünden değerlendirilerek onaylanan taslaklar, Bakanlık tarafından sektör, meslek veya yapılan işlere özgü risk değerlendirmesi uygulama rehberleri olarak yayımlanır.

Geçiş hükmü

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) 6 ncı madde uyarınca oluşturulacak risk değerlendirmesi ekibinde, mezkûr maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde sayılanların bulundurulma zorunluluğu Kanunun 38 inci maddesinde belirtilen sürelerle uygun olarak aranır.

Yürürlük

MADDE 18 – (1) Bu Yönetmelik 30/12/2012 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 19 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı yürütür.

ÖZGEÇMİŞ

Mehmet Ömür GEZER, 1984 yılında Şanlıurfa ilinde doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Elazığ'da tamamladı. 2008 yılında Fırat Üniversitesi Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği Bölümü'nde lisans öğrenimini tamamladı. 2009 yılında Lefkoşa'da askerlik görevini yaptı. 2010 yılının güz döneminde Fırat Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İnşaat Mühendisliği Anabilim Dalı Yapı Bilim Dalı'nda yüksek lisans öğrenimine başladı. 2010 yılı nisan ayından bu yana başta TOKİ olmak üzere, Adalet Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve Devlet Su İşleri'nin çeşitli projelerinde uygulama ve müşavirlik alanlarında farklı konumlarda görev aldı. Halen taahhüt, proje, danışmanlık ve müşavirlik hizmetlerini yürütmektedir.